

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MEDDELELSER

81, 82, 91, 95 OM

4. Aargange.

ORDRUP HØJERE SKOLE

OG OPDRAGELSESANSTALT.

VED

H. C. Frederiksen

H. C. FREDERIKSEN,
FORSTANDER.

[Large blue scribble]

KJØBENHAVN.

TRIERS BOGTRYKKERI (H. J. SCHOU).

1881.

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

MEDDELELSER

OM

ORDRUP HØJERE SKOLE

OG OPDRAGELSESANSTALT.

VED

H. C. FREDERIKSEN,
FORSTANDER.

KJØBENHAVN.

TRIEBS BOGTRYKKERI (H. J. SCHOU).

1881.

ET STYKKE SKOLELIV

I

NUTIDEN.

AF

CARL CHRISTENSEN.

Indledning.

Hvad der her følger, er ført i Pennen af Kjærlighed til de unge og til den Mand, det har været min store Lykke at blive stillet sammen med i en fælles Gjerning. Det er mit Haab, at det maa være et beskedent Ord paa rette Sted og i rette Tid, og et Ord, som maa have noget Værd. Der kunde vel rejses Indvending, og bliver det maaske ogsaa, mod dette: at skildre for Offentligheden noget af en nuværende temmelig ung Skole og en nulevende yngre Mand, der først for nogle Aar siden er bleven kjendt inden for en større Kreds, og som er i Begyndelsen med at arbejde for sin Grundtankes Virkeliggjørelse. Jeg har ikke kunnet og ikke villet lægge Baand paa min Varme over for denne Mand, og mange af de personlig rosende Udtalelser, som han gjerne vilde have haft fjærnede, faar blive staaende, da i modsat Fald hele Skriftet vilde blive ødelagt for mig; men at Skildringen fremtræder i et Skoleprogram, altsaa for de særlig interesserede, tager imidlertid i mine Tanker i det væsentlige Braadden af det, der kunde indvendes. Men der er noget andet og mere: Det store Nutidsspørgsmaal: **Religionen i Skolen**, der baade lige frem og mellem Linjerne skinner ud af dette lille Skrift, trænger til al den Belysning, det kan faa; man indvende ikke, at vi jo over dette Æmne baade har Taler og Skrifter med Angreb og Forsvar i Mængde; — alt det væsentlige i denne Retning er dog kun Theori; jeg tænker derfor, det

kunde have sin store Betydning ogsaa at se et Stykke praktisk Virkelighed lige ud af Livet. — At jeg, som elsker denne Skole og den Mand, som staar i Spidsen for den, kunde ønske, at mange vilde tage den til Mønster, er vel en Selvfølge, hvorfor skulde vel ellers disse Blade komme frem. — Det væsentlige er, at en nærværende Virkeligheds Magt kan faa Lov til at virke tiltrækkende eller — om saa skal være — frastødende, saa at Spørgsmaalet ikke dør hen og forsvinder i Ligeegyldighedens Taage. Derfor siger jeg frimodig: Lad kun et Stykke Skoleliv, som det leves paa et enkelt Sted i Nutiden, blive kjendt; — hvad der saaledes fremstilles, bliver i Reglen ogsaa miskjendt — det faar at være! Bevæggrunden til, at disse Skildringer fremkommer, er klar nok af det allerede sagte; den, der vil søge urene Bevæggrunde, har al Tid let ved at finde dem, men bliver næppe rig eller lykkelig ved Fundet. For mig har det været en Trang at faa talt ud; en Trang, for hvis Tilfredsstillelse jeg gjerne vil ofre noget.

At Forfatteren, som selv er Fader, har følt sig særlig tiltalt af, at Forstanderen for Skolen arbejder saa stærkt paa, at Hjemmene skal føle det store Ansvar, de har over for deres Børn, forstaar man maaske uden Vanskelighed; og da Stedet her for mange af Børnene er baade Skole og Hjem, er der ogsaa god Lejlighed til der igjennem at give Forældre Vink og Vejledning med Hensyn til den rette Forstaaelse og Behandling af Børnene, og det er vel ikke det mindst fortjenstfulde af hans Virksomhed, at han al Tid minder dem om og forklarer dem Hjemmets store Betydning som Opdragsanstalt, hvorfra der, om det rettelig røgter sin Gjærning, udgaar Velsignelse til hele Slægten.

Skolens Begyndelse.

Den 3die November 1873 begyndte Skolen med én Elev. Begyndelsen var i al Ringhed. Ingen skulde i det første Aar antage, at her holdtes Skole, alt var saa stille og fredeligt, selv om der ogsaa i Aarets Løb var kommen nogle flere Elever. Intet i det udvortes røbede Skolen. Huset var et takkeligt lille Landsted med en Veranda foran; bagved fandtes Vaskerhuset med Strygestuen; det lille Baghus var helt dækket af vild Vin og Vedbend, lige som selve Vaaningshuset dækkedes af Roser, Aprikoser og Vin. Ved Siden af det lille Baghus fandtes en af Ypern omgiven Høj, hvorfra der var en prægtig Udsigt over de tilstødende Marker og omliggende Haver, og neden for Højen, i Krogen, var der et Lysthus, hvor Familien paa de smukke Sommerdage holdt Maaltid. Fra Porten mod Vejen fandtes en bred Gang, der førte op til Gaarden, og paa begge Sider af Gangen voxede der nogle høje Ligustrumshække, der lige som delte Haven i to Dele, Blomsterhaven foran Huset, og Frugthaven paa den anden Side. Foran denne sidste fandtes ud mod Vejen en stor Græsplaine, som var omgiven af Rosenhække, og i dens Midte stod paa en lav Jordhøj et Akasietræ med en smuk, rund Krone. Der var noget saa hyggeligt og takkeligt udbredt over den lille Ejendom, at det faldt i Øjnene paa enhver, som kom forbi den. Men det hyggelige og takkelige fremtraadte efterhaanden i en anden Form, efter som Elevantallet jævnt, men stadig, tog til. Børnene havde fra først af deres Legeplads i den brede Gang og i Gaarden, men da Forstanderen mærkede, at det var Drengene umuligt, selv med deres bedste Vilje, at overholde hans Befaling — ikke at komme til Hækken — naar Legen gik rigtig livlig, saa fjærnede han Anledningen til Overtrædelserne ved at borttage den. Snart var dette dog ikke tilstrækkeligt; Eleverne tog til, Pladsen blev for lille; skulde de have sig

en ordentlig Tagfat, saa gik det ud over Rosenhækken, der omgav Græsplainen, og da Forstanderen, hvor ondt det end gjorde ham for Rosenhækken og den smukke Græsplaine, hellere vilde se Roser paa Børnens Kinder, saa forsvandt efterhaanden Roserne, og Plainen blev omdannet til Legeplads. Saaledes maatte meget vige, og saaledes skaffede Børnene sig den Plads, de var berettigede til. Nu kan enhver, som gaar forbi Stedet, strax se, hvad det bruges til. Men mere end det nævnte har dog maattet vige; Lysthuset og Højen har maattet give Plads for en ny Skolebygning, og paa det Sted, hvor Højen tidligere stod, har nu Læreren Plads og peger for Børnene ud over Tilværelsen med dens Lys og Skygge mod det Maal, der vinker i det fjærne, men som Børnene tidlig skal begynde at vandre efter.

Forstanderen kom her ud og begyndte sin Virksomhed som en ung Mand, ung af Aar, men allerede gammel af Erfaring. For 20 Aar siden kom han — han studerede til polyteknisk Kandidatexamen — ind i en Skolestue i en af de større kjøbenhavnske Skoler, og det gik pludselig op for ham, at her havde han sin Plads. Han fik ogsaa Plads i den samme Skole og hævdede sig paa den. Det var navnlig de smaa, eller rettere de mindste af de smaa, han følte sig hendraget til, og som han snart ved sine sjældne Gaver knyttede fast og stærkt til sig. Man mener i Reglen, at til at begynde med de smaa kan man bruge enhver; en fuldstændig falsk Anskuelse! Til at lægge en god Grund, der kan bære en stor Bygning, hører der megen Dygtighed — han skal paa dette Trin af Barnets Udvikling være det samme for det som Moderen, naar det skal lære at gaa, siden kan Gymnastik- og Danselæreren udvikle til Fuldkommenhed, hvad hun godt har begyndt. Dog, det var ikke alene de smaa, man betroede ham, ogsaa dem i den vanskelige Overgangsalder blev han Lærer og Vejleder for, ogsaa her viste han sig Opgaven voksen. Skolens Bestyrelse havde set, at den havde en Mand for sig, som hellere end gjerne vilde trække et stort Læs, og han fik Lov til at tage til Kræfterne, hvorved han end

mere udviklede de lykkelige Evner. Men da han mærkede, at han selv trængte til et bredere Underlag, naar han i Længden ret skulde hævde sig, læste han, samtidig med at han underviste i Skolen, til Examen artium, tog den og Aaret efter anden Examen. Et saadant Slid paa Kræfterne, 12 Timers anstrængende aandeligt Arbejde om Dagen, kunde han i Længden ikke holde ud, en Reaktion i hans Helbreds-tilstand fandt Sted, han maatte en Tid rejse i Udlandet, og da han kom hjem, blev det ham betydet, at han maatte holde bedre Hus med sine Kræfter, skulde de strække til i længere Tid. Som en Følge heraf købte han Ejendommen her i Ordrup, begyndte, som det allerede er fortalt, sin Gjærning her ude i al Ringhed, og heldigvis tog, efterhaanden som Skolen voxede, Kræfterne til, saa det ene har kunnet holde Skridt med det andet.

Som han havde begyndt sin Gjærning mellem Ungdommen, blev han ved; han lagde gjærne Ryg til for at løfte paa en vanskelig Opgave. Tit og ofte har han sagt til sine Medhjælpere:

«Vær ikke bange for at arbejde for og med de slet begavede og saakaldte daarlige Børn; det er et saadant Arbejde, der udvikler en Mand til en dygtig Lærer!»

og:

«Det er de syge, der har Lægedom behov».

Disse Ord har haft stor Betydning for Lærerne, fordi de har set, at han selv har fulgt dem, inden han udtalte dem for dem. Og for at man nu skal kunne faa et godt Begreb om Sandheden af, hvad her er udtalt, skal der nu følge nogle smaa Billeder af nogle af hans Fosterbørn, Billeder, som bedre end en lang og bred Udvikling vil klare det og gjøre det indlysende for enhver, som vil se det.

Fire Børneportrætter.

I.

Vi vil begynde med en Dreng, der hedder Hans. Lad os følge ham, medens han opholder sig i Forældrenes Hjem, et stort, rigt og vel anset Hus. Han er mest overladt til sig selv; Faderen er Kjøbmand og det halve af Aaret paa Rejser; Moderen er svagelig, taaler ikke megen Støj; det gaar let nok med at faa Pigebørnene og den ældste Søn, hvis Sind er meget blødt, til at være nogenlunde stille, men med Hans, som er en fuldblods Natur, er det vanskeligere, derfor faar han Lov til at tumle sig paa egen Haand uden for Hjemmet. Kammerater samler han sig snart, og det følger af sig selv, at han vælger sig disse blandt dem, der ligner ham selv: Drengene, der har Lyst til at gaa paa, der ikke er bange for Vejret, for en Dragt Prygl, naar en Bataille skal leveres, for at tage Legen op med en Politibetjent; som ikke er bange for at skulke fra Skolen, naar de har noget fornøjeligere i Kikkerten, eller til at vove Trojen, naar Kulden har lagt et tyndt Dække over Stadsgraven. Iblandt disse Drengene udvikler han sit naturlige Mod til en sand Dumdristighed, han stiger med alt dette mer og mer i Kammeraternes gode Omdømme og faar stadig fastere Fod i Herredømmet over dem. Men vinder han saaledes Fodfæste paa ét Omraade, taber han det paa et andet. Kommer han hjem fra sine Udflugter, er han jo sjælden rigtig proper i det udvortes, og de Talemaader og Manerer, han tilegner sig ved Omgangen med Gadedrengene, gjør, at hans Opførsel hjemme blandt Søkende heller ikke er proper. Den svagelige Moder kan ikke magte ham, hun jamrer sig kun over ham, og naar Faderen kommer hjem, anklager hun Barnet for denne, som saa straffer Drengen for alle de Forseelser, han har begaaet undertiden i Løbet af flere Maaneder, og hvoraf en hel Del er forsvunden af hans Bevidsthed. Der

vækkes ved saadanne Lejligheder Trods hos Drengen, som ikke forstaar, at der er noget ondt i at være rask, men derimod snart føler, at der ikke er Forstaaelse mellem ham, Fader og Moder. Man forstaar ogsaa let, at han ikke rigtig passer ind i det store Maskineri i den københavnske Skole, at han undertiden fremkalder Brud paa og Standsninger af den daglige Orden i Maskineriet, dels ved, at han al Tid er bag efter med sine Lektier, dels ved, at han snart faar dannet sig et Kompagni af Kammerater, som ser op til ham og ned paa de andre, der ikke tør være med til en lille «Svinke» paa Dydens Vej. Og saa vidt gaar det — vi har det fra en Familie, hvis Barn søgte samme Skole — at flere af de skolesøgende Børns Forældre klagede over ham til Bestyreren, at Hans lærte deres Børn mere end alle Lærerne tilsammen», og fordrede ham udvist af Skolen, da de ellers søgte en anden til deres Børn. Nu kunde og vilde Faderen ikke have ham hjemme længere, det koste, hvad det vilde; og saa blev han optaget i Huset her ude for at blive «holdt stramt».

Og hvorledes blev han taget?

Det første, som det gjælder om, er, at han faar Tillid til sin Plejefader, og at han faar Lov til at vise sig, som han er, for at denne ret kan lære at kjende ham, kan faa at se, hvad der i Drengens Væsen og Væren er, som det gjælder om at faa af Vejen, og hvad der maa drages op i Lyset til Bevidsthed for at bruges. Hvor opmærksom lytter ikke Fosterfaderen i Begyndelsen til Drengens Fortællinger, naar han maler nogle af de Scener af, han tidligere har figureret i; giver ham et lille Nik, naar han hører om, hvorledes han fra Raaen paa et af Faderens Skibe har kastet sig i Søen, viser ham et Smil, naar han fortæller om Farten paa Isflagerne i Kanalen, eller ler af sit fulde Hjærte over Spadsen, som Drengen havde, da de mange Mennesker var samlede udenfor Hotel d'Angleterre for at høre en forgudet Sangerinde synge fra Altanen, og han da omhyggelig syede to Damers Kjoler sammen. Glæden ved disse Underholdninger

var gjensidig. — Drengens Glæde bestod i, at han følte sig forstaaet, at dog ikke alt, hvad han havde haft sin Fryd i, var ondt, thi det mærkede han snart, at saa havde Fosterfaderen ikke lét deraf; — og Forstanderens Glæde bestod i, at han følte, at hvorledes det end forholdt sig med Drengen, saa havde han for sig en aaben, ærlig og stærk Natur, der kunde komme til at udrette noget godt, naar han blev ledet paa rette Maade.

Saa blev han taget i «Tjeneste», og det strax. Der kom en Luftning af Friskhed over Kammeraterne, naar han var med, og Legen skulde gaa livlig; ja, det var ligefrem velgjørende at se den Indflydelse, han havde paa dem, hvorledes han elektriserede dem ved sit Exempel, naar samtlige Drengene var i Vandet, hvori han tumlede sig som en Fisk, — hvorledes man kappedes om at faa ham i Spidsen for Røverne eller Soldaterne, naar Legen gik livlig i Skoven; han valgte jo gjerne at blive Røver, hvortil han ogsaa passede bedst, og man kunde da være vis paa, at han enten valgte sig et godt Skjulested, som f. Ex. i en Grøft, hvor han dækkede sig med Løv og uden at give en Lyd fra sig lod Soldaterne træde paa sig, eller han foretrak at slaa sig igjennem til Hovedkvarteret, hvilket han da gjorde med saadan Dygtighed, at mange af Soldaterne i flere Dage bar kjendelige Mærker deraf paa Krop og Arme, — eller han ved Slædekjørselen paa Bakken stadig viste sig fra en ny Side, hvorved han aabenbarede sin Forvoventhed og derved sporede de andre til at tage sig sammen. Man forstaaer jo let, at han paa denne Maade følte sig ganske anderledes hjemme her ude, end han havde følt det i sit egentlige Hjem, hvor alt, hvad her var sund Livslyst, havde været betragtet om ikke som Laster saa dog som Skarnsstykker. Men man maa ikke glemme, at der stadig var et seende Øje, der fulgte ham med Opmærksomhed, at der var en Mand, som omhyggelig gjemte alt, hvad Drengen aabenbarede i sit Forhold til Kammeraterne; og i fortrolige Timer viste han ham da, hvorledes han end mere kunde gjøre Tjeneste ved at forandre

saa dette, saa hint, der i hans Maade at være paa viste Kant-erne. Var han saaledes en Dreng, hvem Forstanderen kunde fremstille som et Exempel for de andre, hvad legemlige Idrætter angik, og fremstille hans Mod som noget, de kunde have godt af at have for Øje, saa maatte i mange andre Retninger, navnlig hvad hans Arbejde i Skolen angik, flere af Kammeraterne tjene ham som Forbillede; thi her var han Undermaaler.

Hvad der lige strax greb og fængslede Drengen var Historieundervisningen; her kom der ham noget i Møde i de store Skikkelsers Personlighed, der var i Slægt med det, som i hans eget Væsen var det til Grund liggende. Mødet, og dermed Lysten til at have Haand med i den virkelige Verdens Bevægelser, straaledede jo lige som levendegjort frem for ham; thi Historieundervisningen i denne Skole gives ikke tørt, med Hovedvægten paa Aarstal og Registre, der godt kan sammenlignes med Ben uden Kjød paa, og som det er umuligt for sunde Børn at faa tilstrækkeligt ud af, saa det kan tilføre dem Næring for deres Personlighed; nej, Læreren maa ved den mundtlige Fortælling søge Børnenes Sans vækket, og han faar dem kun med i samme Forhold, han selv er greben af det Stof, som han lægger for dem. Er det da saa underligt, at en saadan Dreng som Hans kunde føle sig greben med hele den Spændkraft, der var i ham, naar der ret levende blev fortalt ham om de lyse og store Skikkelser, der i vor Krønneke træder os i Møde. Saaledes:

»Ridderen skal ud paa Tog, hans Mænd holder i Panser og Plade i Borggaarden, han selv er endnu ikke kommen, alt skal være i Orden og samlet først, en Væbner holder hans Stridshingst, den stamper og stejler, da kommer han selv som støbt i Jærn; alles Øjne er rettede paa ham, Hestens med, han tager Tøjlerne og byder: staa! og Hesten staa, som om dens fire Ben var naglede til Jorden; alt er stille, der er ingen Støjen og ingen Spørgen; thi der er intet at spørge om, hans Aand er over det hele, hans Bud

har jo ordnet det alt; hans mindste Vink er forstaaet og adlydt; saa slaar han op med Haanden og byder: af Sted! og hele Skaren er i Bevægelse, som var den et eneste Legeme med ham, den ene Mand, til sit Hoved.« *)

Dette maa være nok til, at vise den røde Traad i Historietimen; men vil man se Virkningen, skal man være til Stede paa Legepladsen, naar Drengene med Hans i Spidsen leger: »Ridderen og Svendene«, saa vil man først ret forstaa, paa hvad Maade og hvor stærkt han og de andre er opfyldte af, hvad de har hørt. Her er Vidnesbyrd om Udvikling hos en Dreng — men det maa strax føjes til, at det er ikke nok. Der er mange andre Fag, hvor Fantasien ikke saaledes kan tages fangen, og hvor Viljen ikke saa let kommer i Tjeneste; ogsaa i det vil vi se, hvorledes Fosterfaderen faar Drengen anbragt.

Men inden vi gaar her til, er det bedst at høre Forstanderens Udtalelser om, hvorledes et ret Hjem maa være, og hvad et Barn lærer i et saadant:

»Skal Hjemmet være et ret Hjem, da maa det være saadan, at Husfaderens Vilje er alles Vilje (men i Husfaderens Vilje maa Husmoderens være indbefattet), hvor ikke mange Bud og ikke løse Bud og ikke hinanden krydsende og indbyrdes modstridende Bud og ikke umulige Bud summer de undergivne hen over Hovederne fra Morgen til Aften, men hvor hvert Bud kun gives én Gang, og saa bliver det opfyldt, gives ikke med mange Ord men kort og klart, saa det ikke kan misforstaas, og gives med nøje Kjendskab til de enkeltes Forudsætninger, til det lille Samfunds hele Standpunkt, saa det kan adlydes; . . . . hvor »gaa med« og »se til« er Husbondens fornemste Tyender; . . . . hvor det, der er sagt i Dag, ikke bliver modsagt i Morgen men staar fast og skal gennemføres, om saa Huset ryster;

---

*) Dette og de følgende Citater i dette Skrift er af H. C. Frederiksen: Barndom og Kristendomi, Kjøbenhavn 1877.

. . . . . her lærer Barnet, hvad et Menneskeord er, at et Menneskeord er ikke Vind og Vejr men en Magt, der frembringer, hvad det lyder paa.»

Mange vil hertil svare, at dette er umuligt at naa, alle vil vel indrømme, at saadan burde det være, men vi vil i Lyset af denne Udtalelse af Forstanderen se, hvorledes han faar Drengen taget i Tjeneste paa de Punkter, hvor han siger: »De behager mig ikke.»

Drengen har jo ikke tidligere lært at arbejde paa Lektierne, har aldrig forstaaet, hvad dette skal til, og har derfor ingen Udvikling haft der igjennem. Det er ikke alene bar Bund, der møder frem i Drengen, det er noget, der er værre, han er forkvaklet. Det, det først gjælder om, er at give ham Lyst, saa gaar Resten, ikke just af sig selv, men efterhaanden som Viljen styrkes, ledet og styret af den. Men at give et Barn Lyst til at tage fat paa noget, der er dets Natur imod, er en Kunst. Forstanderen er ikke blind herfor.

»Skal jeg virke paa Børn og faa noget ud af mit Arbejde,« siger han, »saa maa jeg, alle mine andre Betingelser ufortalte, ogsaa have den Betingelse, der hedder Kundskab i og Kjendskab til Barnenaturen, jeg skal virke paa, og Dygtighed i Brugen af alle de Midler, der skal til for at naa Maalet.«

Drengen faar fra Begyndelsen Lov til at være temmelig fri for Plageaanden: Lektierne; han er nærværende i Timerne men deltager ikke i dem. Det gjælder om at faa Sikkerhed for, hvor dybt han stikker, men det haster ikke at begynde med Lektierne, før man har Vished for, hvad man kan forlange opfyldt. Imidlertid mærker han jo snart, hvorledes Kammeraterne har deres Glæde i at møde med en sikkert lært Lektie, hvorledes Øjnene kan straale af Glæde paa dem ved at faa et Nik og et Smil efter det udførte Arbejde, lige som han ogsaa igjennem Forstanderens Tale til Børnene faar en stærk Fornemmelse af, at der skal mere til for at være en rigtig Dreng end at kunne føre dygtig an i en Leg,

og han faar endelig, ved at Forstanderen henvender sig direkte til ham, en Følelse af, at han snart maa til at tage fat. Men man maa være paa det rene med, at det ikke er saa let for en Mand saaledes at vente og bie, der maa noget til, der hedder Tro; thi den, der tror, haster jo ikke. Endelig kommer han en Dag og begjærer at »faa Lov« til at være med paa samme Vis som de andre. — Saa mener man vel, at nu er al Ting godt; nej, nu begynder først Arbejdet. Det er just ikke Meningen, at han skal have mindre omfattende Lektier end de andre, han er jo ingen slet begavet Dreng, tvært imod; men Vejen ad hvilken og Midlerne ved hvilke han skal tage dem op, skal være noget anderledes end det almindelige, som han jo selv ikke kan gaa ind under.

»Det er en Hovedmangel ved al Undervisning, naar dennes Maal sættes uden for Barnet i Steden for i Barnet, og Skolefagene derved gjøres til Maal i Steden for til Middel, saa Barnet passes til efter Faget, i Steden for at Faget passes til efter Barnet.«

Denne Forstanderens Erfaring kom Hans til Gode; — men Arbejdet med at holde ham i Sporet var strængt. Den øjeblikkelige Lyst forgik ham snart, da han mærkede, hvor meget Slid der skulde til for at være med, men en Gang begyndt fik han ikke Lov til at smøge fra det og holdtes stadig til Ilden. Lærerne fik stadig Paamindelse om at stille Fordringerne til ham saaledes, at han magtede dem, men tillige strængt at paase, at han ikke skubbede dem til Side men ufravigelig gjorde Fyldest. Naar det saaledes lykkedes at faa ham til at arbejde, saa maa man huske paa, at Billedet af Ridderen klædt i Staal og Plade passede paa Forstanderen, og at Drengen trods det, at det til Tider kunde være strængt nok at følge en saadan Herre, dog villig fulgte ham, da han mærkede, at Glæden var med i Følget. Var der end mange Fag, hvori Hans stadig stod tilbage for de dygtigere, saa forstaar man maaske, at det var et be-

tydeligt Fremskridt, da han fra Gadedreng naaede til at blive en takkelig Skoledreng.

Saaledes tegnet kunde Billedet af Drengen betragtes som færdigt, men jeg mener dog at maatte anbringe nogle enkelte Linjer endnu for at faa det til at træde bestemtere frem. Nogle Aar er gaaede, siden han kom her ud. Det erindres, man maatte have ham bort fra Hjemmet og den tidligere Skole, fordi han fordærvede de smaa ved sit slette Exempel, — nu er han til Støtte for de smaa her og til et godt Exempel for dem. Mon en saadan Forandring betyder noget? Og vejer den ikke end mere til, naar man hører, at han ikke har mistet den ringeste Smule af den Friskhed og Frejdighed, han bragte med her ud? Der er ikke tappet Blod af ham og Røsten spædt med Vand; nej, han har kun faaet Lov til at bruge Kræfterne og Evnerne i det godes Tjeneste. Hvor sundt og sandt han lever for sine Venner, skal vi vise ved Billedet af hans Forhold over for Forstanderens Hund.

Der var et ejendommeligt Forhold mellem de to; set i Frastand skulde man tro, at han var dens Plageaand, og dog var det sandt og vist, at han havde en gavnlig og oplivende Indflydelse paa den noget dvaske Hund af den store danske Race, en Indflydelse, der godt kunde sammenlignes med den, han havde paa de dorske Kammerater. I Legen med den udviklede han al den Kraft, Behændighed og Ufølsomhed, han var i Besiddelse af; thi Legen endte al Tid med Saar og Rifter; men Hunden blev under saadanne Optrin en Type paa en Hundenatur, hvori der ogsaa er Spirer til Udvikling, naar den kommer i de rette Hænder. Den blev saa fortrolig med Hanses Methode, at den til sidst lige som udfordrede ham til at begynde. Og saa kom Nødens Stund for Hunden og Prøvestunden for Drengen, den Tid, hvor det var vanskeligt at sige, hvem af dem der led mest, men hvori Hans beviste sin Troskab mod den. Den kom en Dag hjem med et Skud Hagl i Livet. Som noget, der fulgte af sig selv, tog Drengen fat paa dens Pleje, gik til den nærmeste

Landsby til Dyrlæggen, derfra til Apotheket i en anden Landsby efter Medikamenter, vaskede den og plejede den paa det omhyggeligste. »Og saa græd han vel meget?» mener man maaske. Græd? nej, det kjendtes ikke. Dyret blev bestandig daarligere, som Tiden gik, og han maatte nu flytte den fra Sted til Sted. »Du ta'r for haardt paa den, Hans, det er Synd!» sagde Kammeraterne; han svarede blot tilbage: »Ti I stille, det har I ingen Forstand paa,« og saa tog han det store saarede Dyr i sine Arme og flyttede det, saa det kunde komme til at hvile bekvemt. Men til Forstanderen, som havde Haab om dens Helbredelse, sagde han ofte med et ynkeligt Ansigt: »Lad den slaa ihjel, den kommer sig dog aldrig og ligger nu og lider.« Saa fik han Lov til igjen at henvende sig til Dyrlæggen. Det var et frygteligt Regnvejr den Dag, da han med den store, tunge Hund paa en stor Trillebør kjørte Bakke op og Bakke ned til den en Fjerdingvej derfra liggende Landsby, hvor Dyrlæggen boede. Det var den sidste Tjeneste, han viste sin Ven, der nogle Dage efter blev skudt. »Gud ske Lov!» sagde Hans, da det var besørget.

II.

Paa Grund af den aabne Natur, Hans havde, var det ikke saa vanskeligt at komme til Klarhed over det, han gjemte paa, og saaledes komme til at lede ham. — Men for at man kan faa en Forestilling om, hvorledes Forstanderen maa arbejde for at faa en indesluttet Natur aabnet, skal jeg nu søge at tegne et andet Billede.

Vedkommende Dreng kom her ud fra en af Provinserne, fra et smukt og godt Hjem, hvor der var megen Sans for Oplysning og megen Kjærlighed mellem Familiens enkelte Medlemmer. Drengen havde imidlertid en egen Evne i sin Natur til at skjule sig, til at faa Lejlighed til at gaa med

sine egne Lyster og de Tanker, de fødte. Paa den store Gaard med de mange Folk og de mange Kroge, som der kunde spores op, var det heller ikke saa vanskeligt at finde Skjulesteder. Saaledes gik det til, at Forældrene efterhaanden mærkede, at deres Barn havde et Hjærte og et Sind, hvortil de som oftest fattedes Nøglen. Tilmed viste det sig, at han i Landsbyskolen ikke kunde følge Trop med de andre, og da Familien kjendte Forstanderen her, fik de Drengen anbragt hos ham.

Det var en hel ny Opgave, her forelaa. Her, som al Tid over for en Barnesjæl, gjaldt det jo om at give Drengen noget til Næring hver Dag, og ved Maaltiderne havde det ingen Nød, der tog han godt nok til sig; men den Næring for sin Sjæl og sine Tanker, han trængte til, var det vanskeligt at give ham, da han ikke begjærede nogen, men søgte og fandt den ad sine egne usporlige Veje og paa sine egne Maader.

Et ejendommeligt Billede var det, den store Dreng frembød. Han gik i Begyndelsen ene og tilsyneladende uberørt af alt mellem Kammeraterne. Der var noget leddelest over hans Skikkelse, som ellers var kraftig og godt bygget, noget tilsløret i hans Øjne, der ellers kunde være ganske kjønne, naar et lyst Glimt stundom viste sig gjennem dem; — og til alt dette kom en vis Ladhed, som aabenbarede sig i alt, hvad han foretog sig, — som om han manglede Lyst og Drift i sig til at ville noget bestemt.

Som noget, der hang sammen hermed, viste sig snart hos ham en ikke ringe Dygtighed til at slippe uden om det, der var ham forelagt som Opgaver. Det var ikke ved Hjælp af Løgn i den almindelige Betydning, hvori man tager dette Ord, at han søgte at komme bort fra sine Pligter. Han havde enten opfattet Buddet fejlt, havde ikke »forstaaet» det, eller han lod ofte, som om han ikke hørte, hvad Sagen gik ud paa, og mente saaledes at komme bort fra det hele; og med alt dette anstillede han sig saa enfoldig som muligt og kunde blive muggen, naar man ikke vilde tro ham.

Forstanderen brugte her sin sædvanlige Fremgangsmaade; han viste Drengen Tillid for at vinde hans, gav sig helt og holdent hen til ham for at faa det samme igjen; men hvorledes han end bar sig ad, strandede det alt sammen paa noget i Drengens Væsen, som det ikke var muligt at komme til Bunds i, der fandtes en Krog i ham, hvori det ikke i lang Tid var muligt at trænge ind, en Krog, hvorfra der maatte udgaa nogle meget stærke og uheldige Kræfter; thi Viljen, selv om den mange Gange vaktes til Virksomhed paa de Punkter, hvor Drengen havde Brug for den, slappedes uophørlig; Hukommelsen, som stadig blev skærpet ved de Arbejder, den maatte øve sig paa, viste sig stadig utilstrækkelig til at kunne arbejde sikkert, og foruden dette mærkedes undertiden en unaturlig Uro, som kæmpede han med nogen eller noget, der vilde overmande ham, eller en døsigt Fred, som om han havde overgivet sig til en Magt, der var ham for stærk.

Det var Selvbesmittelse, Drengen led af. Kjender man noget til denne Last, og har man i saa Tilfælde noget Begreb om, hvorledes den faar Indpas og Næring, samt hvilke Midler der skal bruges for at bekæmpe den?

Selvbesmittelsen, som den sanselige Attraa i det ikke udviklede Menneske nødvendig maa fremkalde, er en fortærende Ild, der ødelægger det hele Menneske. De sanselige Billeder, som Barnets Tanke sysler med, fremkalder en for tidlig Kjønsmodenhed, og naar Lysterne tilfredsstilles ad unaturlig Vej og med stedse mindre Mellemrum, svækkes de øvrige Sanser i en forbavsende hurtig og ødelæggende Grad. Lad os se aabent og uden Sky paa dette frygtelige Onde, lad os blive enige om, at det truer med at blive et Samfundsonde i meget betydelig Udstrækning. Det maa gjentages: det hele Menneske bliver ødelagt heraf. Der er inderst inde i det lille Menneske noget, der anklager og fordømmer denne Last, deraf det mørke, tilslørede Udtryk i Øjnene; der er en øjeblikkelig Nydelse ved Tilfredsstillelsen af Attraaen, deraf den hyppige Gjentakelse; der er for lidt naturlig

Kraft, for megen unaturlig Lyst, deraf det store Tab af Kræfter, som synes uopretteligt; deraf det leddeløse, det lade, Ulysten til og Umuligheden af at lade Tanken stige til Vejrs, Tabet af Hukommelsen og Viljens Ruin — og faar Barnet Lejlighed til at gaa i længere Tid, hengivende sig til denne Last, bliver det meget vanskeligt, ja næsten umuligt, at arbejde Viljen op igjen.

Hvorledes og ad hvilke Veje kommer der ind i Barnets Sind og Tankeverden Billeder og Forestillinger, der er eller burde være Barnet fremmede og unaturlige, fordi de saa lidt passer med og for dets hele Udvikling — ja, hvorledes? Mon ikke ofte fordi de store tager for lidt Hensyn til Barnets Nærværelse, naar de lader Munden udtale Ord, der, netop fordi de er halvt tilslørede, virker saa meget farligere, som de sætter Barnets Fantasi i Bevægelse, og denne Barnets Fantasi er netop saa stærk — og det er det farlige derved, hvad man saa lidt og sjældent tænker paa — at den maler med stærke, tillokkende Farver, saa Virkeligheden ikke paa nært Hold kan maale sig med den. Véd man ogsaa dette, saa glemmer man det dog stadig i sit Forhold til Barnet. Barnet gjør intet halvt af, hvad der for Alvor har grebet det, og netop fordi det i dette Tilfælde har modtaget det halvt tilsløret og derigjennem har en naturlig Følelse af ikke at kunne spørge, tænker det Tanken ud paa egen Haand, idet det øger med en Gniers Udholdenhed det én Gang modtagne Indtryk ad alle de Veje, det er gjørligt. Vi siger fremdeles, at som det i én Kreds kan være ved Luften og Tonen i Hjemmet, at Selvbesmittelsen kommer ind, kan det i en anden være ved Overdaadigheden, i en tredje ved den moderne Tilbøjelighed til at lade Børnene komme sammen til Børneselskaber og Baller, hvor det om muligt gaar endnu værre til med Overdaadigheden end ved de voxnes — ad disse og andre forskjellige Veje lister Ondet sig ind i dem. Luften maa være ren, Afholdenhed i Spise og Drikke maa finde Sted, og Fornøjelserne maa afpasses efter Barnet, hvis man vil bevare det mod Selvbesmittelse. Man maa ogsaa

være paa det rene med, hvor lidt der skal til for at holde Ilden, den fortærende Ild, vedlige: et Ægtepars naturlige og kjærlige Omgængelse, en kjærlig Omfavnelse mellem to elskende, ja mange Gange et i sig selv uskyldigt Ord, sagt af et rent Hjærte — dette bliver, opfattet af et for tidlig smittet Hjærte og Sind, bestandig nye Brande, der holder Ilden vedlige. Som Insektet summer om Lyset og ikke viger, før det har brændt sine Vinger, saaledes bevæger Barnets Tanke sig om denne Ild og gaar til Grunde, om der ikke til dets Lykke stilles paa dets Vej et Menneske, der lige som med Vold og Magt holder det fangen og, for tidlig i én Henseende, for sent i en anden, aabner dets Øje for Faren. Et Menneske, der skal udrette noget paa dette Omraade, maa have Kjærlighed som Grundlag for, hvad han gjør; denne Kjærlighed maa kunne gaa ned til og ind i Barnet og til sin Tjener have en Vilje, der ikke let trættes.

Hvorledes de urene Tanker og besmittede Billeder havde faaet Indpas hos Drengen, her tales om, er ikke saa vanskeligt at forstaa, naar man erindrer, at han i mange Aar færdedes mellem Karlene og Pigerne paa en stor Gaard, hvor, som bekjendt, Tonen sjælden er fri for Tilsætninger, der er saa tiltrækkende for de unge og saa skadelige for Barnet. Her havde han indsuet Giften, og den havde god Lejlighed til at næres; — tænk blot paa, hvor ofte han havde Lejlighed til at iagttage, at Kreaturerne tilfredsstillede deres naturlige Drifter — her var Næring nok.

Endelig kom Fosterfaderen paa Spor efter Fjenden; han hastede heller ikke i dette Tilfælde, hvor saa meget var afhængigt af, at han havde fuld Vished, før han handlede; men da han havde den, greb han ogsaa ind med kraftig Haand som den, der véd og forstaar: »at det Barn, der synder mest og nødigst vil slippe sin Synd, beder netop stærkest om Hjælp,« og at der i Barnets Øje ligger denne Bøn: »Elsk mig mest, naar jeg er mest ond; stød mig ikke bort, naar jeg ser grimmest ud; thi saa trænger jeg mest til dig.«

Hvad han talte med Drengen, da han først havde Vis-
hed for hans sjælelige Tilstand, og hvorledes hans Ord faldt,
ser jeg mig ikke i Stand til at meddele, men ét er vist, at
han efter saadanne lange og fortrolige Samtaler var over-
ordentlig anstrængt, og Drengen meget bevæget. Det kjendtes
ogsaa paa Drengen, hvorledes det mørke og tilslørede efter-
haanden maatte vige for Lys, Aabenhed og Frejdighed.
. . . . . Det var en glad Time, da Forstanderen kunde med-
dele Forældrene:

„Det gode har sejret! — At den, der staar, maa se vel
til, at han ikke falder, véd ogsaa eders Søn, og vi maa jo
stadig arbejde, for at den gode Begyndelse kan fortsættes og
fuldkommes; han er nu lykkelig ved sin Tilværelse, som den
laves, han er glad ved at kunne vende det mørke, urene og
magelige Ryggen og staar gjennemgaaende i et godt For-
hold til os alle.“

Men om man antager, at dette alene bevirkedes ved
Samtaler, da tager man meget fejl.

Nu, da man kjendte Barnets Fjende og havde gennem-
skuet dens Stilling, dens Styrke, og gennem tidligere An-
grebsmaader vidste Besked med, hvorledes den rettede
Slagene, samt at Drengen nu havdeaarvaagne og stærke
Medforbundne, nemlig Fosterfaderen og de Kræfter, der af
ham blev kaldte til Hjælp i Drengen, nu var det ikke saa
vanskeligt at bekæmpe den. Der maatte ikke blive Tid til
at falde hen i Tanker, hele Dagen maatte han findes syssel-
sat, saa med et, saa med et andet, helst med noget af det,
han havde Lyst til, for at han kunde fængsles helt. Træt
maatte han være om Aftenen, enten af Arbejdet hjemme
eller af at besørge de Ærinder, Fosterfaderen sendte ham i
til de omliggende Landsbyer, og paa hvilke Ture han led-
sagedes af en Kammerat, man var sikker paa, og som var
stillet ham ved Siden, for at han ikke skulde føle sig alene
og overrumples af Fjenden. Sent maatte han i Seng om
Aftenen men tidlig op om Morgenens, navnlig maatte han
ikke ligge og døse i Sengen. — Kjendte Forældre noget til

de mange daarlige Tanker, der avles hos Børnene, ved at de faar Lov til at ligge vaagne i Sengen, de skulde vel søge at forhindre det. — Ingen Steder var Paapassenhed mere nødvendig end i Skoletimerne, hvor det at skjule sig er saa let, naar Læreren ikke selv har Blik for, at det kan lade sig gjøre.

„En Lærer,“ siger Forstanderen, „kan gjenngaa noget for Børn, de sidder tilsyneladende opmærksomme, hans skarpe Øjne og gjenngtrængende Røst imponerer dem, de ser paa ham, rører sig ikke; han standser lidt, inden han gaar videre, og spørger: er I med? — Ja! raaber de i Kor, de er alle med — og dog kan det træffe sig, at næppe en eneste er med, i virkelig Forstand med; deres smaa Sjæle og lette Tanker kan være langt borte paa Eventyr, borte i Egne, som Læreren rent har glemt er til, eller hvor han maaske aldrig har været, og der henter de saa Næring for deres indre Liv paa egen Haand!“

Man skjønner heraf, at han var sig den Fare bevidst, der lurede paa Drengen i Skoletimerne, og derfor gjaldt det i dette Tilfælde om at holde ham saa kort Tid ad Gangen som muligt paa Skolebænken, men i den Tid, han var der, at have ham helt og holden fangen, fangen paa den Maade, at Ordene, der taltes, eller Lektierne, der blev gjennggaaede, helt og aldeles fængslede ham. Fysik og Naturhistorie var hans Lyst, derfor blev ogsaa disse Fag med Held anvendte paa ham, naar han ret skulde sysselsættes; ja, Fysiken tog ham i den Grad, at han til sidst paa egen Haand fandt paa i sine Fritimer at sysle med fysiske Experimenter. Til Lykke var den Kammerat, der særlig var stillet ham ved Siden, i Besiddelse af samme Lyst, og Fosterfaderen imødekom og sporede dem da stadig frem ad paa dette Omraade. Men naar alt dette er nævnet som noget, der blev brugt for at naa det store Maal, Barnets Friggjørelse for Selvbemittelse, saa maa dog ikke glemmes, at det herlige og kraftige Ord af ham, „der talte, og saa skete det, der bød, og saa stod det der,“ var det, der virkede

kraftigst og mest velsignet, da Forstanderen først kjendte den Barnesjæl, han havde for sig, og vidste, hvad han hver Dag trængte til. Vel faldt han nogle Gange tilbage, navnlig i de længere Ferier, men han kom dog snart paa ret Fod igjen, og til sidst kunde han selv komme og bede om Hjælp, naar han mærkede Fjendens Komme. Fosterfaderen kunde i Løbet af det sidste Aar, han havde ham hos sig, sige om ham:

«Hans Vilje er ofte noget tung og kryber lige som i Skjul, men det kan vel være, at den i det skjulte voxer sin stille Væxt og er færdig til Brug, naar Ynglingens Opgaver melder sig. Han gaar tit dybere i Erkjendelse end Overfladen viser, er en kjærlig og brav Dreng i mange Dele og staar gjennemgaaende i et godt Forhold til os alle.»

Og noget senere:

«De Løfter om en Fremtid, som hans Levned og Færd giver, voxer baade i Sikkerhed og Omfang. Han bliver mere og mere en paalidelig Ven for os alle, rolig og behersket i sin Dom, hvor en saadan kræves af ham, tilbageholden og beskeden, naar den ikke kræves. Han er en venlig Støtte for sine mindre Kammerater; en Bedstefader for de smaa; lydige og villige.»

Er det ikke vanskeligere at modarbejde denne Last, og er der ikke andet at gjøre end at følge de her givne Anvisninger for at faa et smukt Menneskeliv frem i dem, det er formærket i? spørger man maaske; saa svarer vi med at fortælle følgende:

Thorvaldsen blev en Gang spurgt om, hvorledes han bar sig ad med at danne en Statue som dem, han havde frembragt saa mange af, og han gav da vedkommende, der spurgte, dette Svar: Jeg tager et Stykke Marmor, Mejsel og Hammer og slaar løs og saa . . . . saa, ja saa gaar det!

og føjer til: Der maa staa en Personlighed bag ved alt Arbejdet for at befri Barnet for Selvbesmittelse, og de Vink og Antydninger, der kan gives, er kun udvortes Midler, som det mangan Gang er en stor Kunst at bruge. Men alle de,

der ønsker Oplysninger for bestemt foreliggende Tilfælde, henvises til Forstanderen her, som vil støtte og hjælpe enhver efter Evne i denne Sag.

III.

Man maa nu endelig ikke tro, at denne Dreng var den eneste, det gjaldt om at bringe ud af en smudsig Tankeverden, der endte med en Krænkelse af Naturen, og ind i et smukt og rent Spor, saa der ikke øvedes Vold paa det Legeme, Skaberen har givet, og som skulde være hans Tempel; nej, dertil er dette Samfundsonde for meget udbredt og har trængt sig ind over alt. Hverken Hjemmene eller Skolerne er opmærksomme nok herpaa. Uden at gjentage vil jeg forsøge med nogle faa Træk at fremstille Billedet af en Dreng, hos hvem det samme Onde var blevet udviklet om end ad andre Veje.

Ogsaa denne Dreng kom fra et Hjem, man vel kalder smukt og godt, men som ved nærmere Eftersyn viser sig at være bygget paa en hul Grund. Børnene havde fra Begyndelsen ikke Lejlighed til at opfatte og forstaa andet, end at de var satte her i Verden for at blive opvartede af Pigen og kyssede af Moderen, naar de havde været «flinke» ved Maaltiderne og tét sig smukt i Børneselskaberne. Hjemmet her var i egentlig Forstand et Spisekammer og en Forlystelsesanstalt, og da man spiste for at «nyde», saa forstaa man vel nok, at der ind i de smaa kom meget, der kunde nære Blødagtigheden. — Dernæst: Støvlerne og Klæderne var børstede, naar Børnene om Morgenens stod op, — Tebordet stod parat i den hyggelige Spisestue — det stod parat i flere Timer, — dejlig frisk Hvedebrød og sødt Tebrød stod paa Bordet, det var «umuligt» for Børnene at faa det tørre Rugbrød ned saa tidlig paa Dagen. Middagsmaaltiderne var dog

de bedste. Saa godt som al Tid var der Selskab til Middag hos Familien, eller den var indbudt til Selskab hos Venner og bekendte, og da Børnene var voxede noget til og snart var voxne Mennesker, det vil sige 9 til 10 Aar, skulde de jo med. Disse Middagsselskaber var jo nok skikkede til at aabne Børnenes Øjne for, hvad det er «at leve». Dog dette var langt fra det værste. Saa vel naar man var hjemme, som naar man var ude, havde man virkelig ikke Tid til at tage sig af «de søde Børn», de fik skjøtte sig selv, sidde stille og lytte til de ældres Samtale, indtil de selv kunde komme med ind i den; og det kunde endda gaa, naar disse Samtaler duede noget eller var sunde, saa de havde aabnet Børnenes Øjne for, hvad der var rent, skjønt og elskeligt. Men man talte i Reglen i saadanne Selskaber om alt muligt og om «alle mulige», men var for dannede Mennesker til at føre ligefrem Bagtalelse, det var for simpelt; man drejede Flojen efter Vinden, og Børnene mærkede snart, at man talte paa én Maade, naar man var hjemme og for sig selv, paa en anden Maade, naar man var ude og i Selskab, og Spiren til Falskhed og Løgnagtighed blev nedlagt i dem med det samme. Den ældste af Drengene, den, hvem Forstanderen siden fik under Armene, «da det ved Gud var umuligt, at Moderen kunde have med ham at gjøre», havde snart tilegnet sig «Tonen», han snakkede med om alt muligt, og det var modbydeligt at se og høre, hvorledes de voxne Mennesker nedværdigede sig til at give sig af med den Knægt. Der var intet saa højt og intet saa helligt, uden at han jo løftede paa det — med urene eller næsvise Hænder. Det er da ikke saa underligt, at dette Barn efterhaanden ødelagdes; hvis han ikke var bleven det, maatte han have været en ganske anden sund Natur, end han var, eller der maatte have været én eller anden Magt uden for Hjemmet, der havde kunnet danne en Modvægt derimod. At et saadant Velleved for en skolesøgende Dreng, hvis hele Beskjæftigelse bestod i at «drive» over nogle Bøger, tidlig maatte give Smag for Kjødets Tilfredsstillelse ogsaa i de skjulte Ret-

ninger, er vel en given Ting. Tilmed maa man erindre, at han tit og ofte var uden Kontrol, dels for at man kunde blive fri for hans Paatrængenhed og dels for at have den meget fordringsfulde og fint uforskammede Dreng borte fra Hjemmet, fik Tilladelse til at besøge Theatrene, hvor mange Gange forskjellige Partier af Repertoiret ikke var skikket til at formindske Lysten og Trangen til sanselig Tilfredsstillelse. Nydelserne over Evne og Arbejdet under Evne maatte da til sidst frembringe et fuldstændigt Misfoster af en Dreng. Saa blev der først og i en lang Tid udgydt en Mængde unyttige Taarer, unyttige, fordi de ikke bevirkede nogen Forandring med Hensyn til Behandlingen af Drengen, dernæst søgte man en fremmeds Kjærlighed og Dygtighed, der skulde hjælpe det op, de andre havde traadt ned. Havde saa endda vedkommende haft fuld Tillid til den, hvis Hjælp de begjærede, havde det endda kunnet være, men at de ogsaa svigte paa dette Punkt, vil fremgaa af det følgende.

Saa begyndte der da et Arbejde, der til Tider saa' næsten haabløst ud, — Bunden var næsten fuldstændig undergravet. Som en Kat listede han og smuttede bort mellem Hænderne paa Forstanderen og Lærerne. Hans egentlige Farve var fuldstændig skjult under et tykt Lag af Selskabsminke — en uhyggelig Form af Løgn. Taarer, Smil og en raffineret Mund blev fra Begyndelsen med tilsyneladende Held anvendt af Drengen — tilsyneladende; thi snart fremkom der saa mange Blottelser, at Forstanderen ved Hjælp af dem kunde vise ham, hvorledes han var, derved gjøre ham klog paa, at han nu var opfattet, og saaledes tage Anledningen til at synde paa dette Omraade bort fra ham. Lykkedes det end saaledes efter lang Tids Forløb og ved meget Arbejde at bringe ham til at fyldestgjøre de Fordringer, Livet her ude med uafviselige Krav stillede, saa var der noget andet og for saa vidt vigtigere for Drengens Tilværelse, som det var vanskeligere at faa Bugt med, og som ikke helt lykkedes, og det var at kue hans verdslige Sind, dette taget i sin grelleste Betydning.

Forholdet mellem ham og Kammeraterne blev aldrig rigtig godt; hvad de elskede og beundrede, smagte ikke ham. Legen kunde han ikke, hvad en naturlig Dreng har saa let ved, give sig helt hen i; begejstret for Historiens lyse Skikkelser blev han ikke saaledes, at han kunde faa mere end en øjeblikkelig Lyst til at efterligne dem; der var jo al Tid den Hage ved dem, at de var blevne det, de var, ved Afholdenhed og gennem Kamp og ikke ved løs Snak eller Magelighed eller ved at pleje Kjødets med Lysterne og Begjæringerne, og dette var det eneste, han levende havde faaet Smag for. I Timerne viste han sin overordentlige store Evne til at skjule sig: Øjnene kunde staa store og stive i Hovedet paa ham af tilsyneladende Interesse, Kropen kunde være bøjet frem mod den talende, og en fremmed vilde have sagt: «Hvilken mageløs opmærksom Dreng». — Forstanderen derimod sagde ofte: «Nu lyver dine Øjne og hele din Person, du hører ikke et Ord.» Og det slog ikke fejl; naar han ved en saadan Lejlighed blev spurgt, vidste han ikke et Ord af, hvad der blev talt. — Han spiste naturligvis ikke fint nok i Forstanderens Hus, havde ikke Adspredelser og Fornøjelser nok af den Slags, han havde Smag for, og han blev stadig vist tilbage paa Drengens Plads, naar nogle af de gamle Selskabslyster og Fornemmelser kom op i ham. Som en Følge af dette længtes han stadig efter Ferierne og søgte, saa ofte det var gjørligt, at komme hjem; at det ikke var af Kjærlighed til Hjemmet, fik man Indtryk af, da Forældrene til sidst anmodede om at blive fri for ham; — han længtes hjem for at faa de gamle indgroede Lyster tilfredsstillede.

Hvad der øgede Vanskelighederne ved at arbejde det skadelige ud af ham og det gode op i ham, var for det første det, at han var temmelig gammel, da han kom i Huset her, dernæst, at Forældrene ikke delte Forstanderens Syn paa Livet, og de som en Følge deraf ikke kunde arbejde sammen. Arbejdet — Udgifterne dertil og Bryderiet derved -- maatte have en Ende, mente de; han skulde konfirmeres,

inden han fik den Examen, han læste til, for at han umiddelbart derefter kunde komme ud blandt Folk; «saa rettede det sig nok». Vi vil ikke opholde os ved denne Examenslæsning, den var ynkelig; thi Drengens Hukommelse var ødelagt; vi vil hellere dvæle lidt ved Betragtningen af Fordringen om at faa ham konfirmeret.

Imod den gruelige Forargelse, Konfirmationen mer og mer giver Anledning til, ivrer Forstanderen stærkt. Han har haft saa mangfoldig Lejlighed til at se verdslige Hjem med verdslige Børn og fornægtende Hjem fejre denne Fest, saa at han som en Mand af Sandhed og med Kjærlighed til de unge maa stille sig skarpt og bestemt mod vor Konfirmation i Batallionsvis.

«Mange Gange ringer Kirkeklokken paa Konfirmationsdagen ingen Højtidsdag ind, har ingen kaldende Røst, men er kun en lydende Malm; thi det er gaaet med Konfirmationen som med de andre kristelige Livsformer: Livet blev borte i Verdslighed, og Formen blev ene tilbage; den betydningsfulde kristelige Højtid blev under Statskirkedømmet til en borgerlig Skik, der som alle saadanne Skikke holdes oppe ved Vanens stærke Magt; ja, i saare mange Tilfælde sank den endnu langt dybere ned, ja lige ned til at blive en modbydelig Gudsbespottelse, idet alle Kristendommens lunkne Venner og alle dens aabenbare Fjender, alle de, for hvem Daaben kun er en tom Skik, hvorved Barnet «faar Navn», og alle de, der forsætlig har brudt deres Daabs Pagt, lader deres Børn «bekræfte», hvad de daglig lærer dem at agte for intet eller at bespotte.»

«Alle Børn kan ikke bekræfte deres Daabs Pagt; thi alle Børn lever ikke i deres Daabs Pagt.»

Han kan da ikke andet end med Kraft at stille sig mod dette Uvæsen og med kraftige Ord at gjøre de kristne opmærksomme paa, at:

«Véd vi, at Kristendommen er Alvor, og véd vi, hvad en udødelig Barnesjæl er; kjender vi Vejen til den Herre Kristus, og kjender vi Vejen til et Barnehjerte med dets Evigheds-

krav og med dets mange Fristelser, da maa vi stille os midt i Strømmen og, hver med sine Kræfter og paa sine Vilkaar, prøve paa at stoppe det store Tog paa dets Vej til Alteret, det store Ligtog, der drager af Sted for at begrave Børnenes Tro, efter at de først ere tvungne til at bøje Knæ — ikke i det Navn, i hvilket alle Knæ skal bøje sig baade deres i Himlen og paa Jorden og under Jorden, men for denne Verdens almægtige Tyran, der kaldes Skik og Brug.»

Efter at Forstanderen havde hørt Forældrenes Ønske om at faa Drengen konfirmeret, før han fik Examen, for at han, naar han havde faaet denne, strax kunde blive anbragt, talte han en Dag med en af Lærerne derom.

«Ser De», sagde han, «jeg har tænkt meget herover og skal nu forelægge Dem Resultaterne af min Overvejelse. For det første — og De maa vide, at jeg nævner det ringeste først — er jeg ikke blind for, at jeg ikke maa give Slip paa en Indtægt, naar det paa nogen Maade er muligt at beholde den. Det hele vilde lide under, at jeg letsindig gav Afkald paa en Del af mine Indtægter, og jeg maa saa vidt muligt ikke have noget Tryk fra den Side. Men kan jeg ikke med rolig Samvittighed gaa ind paa dette Ønske fra Forældrene, da maa dette Pengespørgsmaal vige som noget af det første. For det andet føler jeg godt, at Drengens Examenslæsning vil lide under, at han skal skifte Lærere; ogsaa dette har jeg nøje overvejet, men — min Betænkelighed maa vige, naar jeg tænker mig den Forargelse, det vilde vække, ikke alene hos dem, der staar uden for, som har hørt mine Ord i denne Retning og venter paa at se, hvorledes jeg handler, men mest over for mine egne her hjemme, som kjender hans Letfærdighed og véd, hvorledes det er os om at gjøre at undgaa Løgner og Hykleriet. Kan vi gaa ind paa, at en saadan aabenbar Bespottelse af det hellige finder Sted?»

Læreren mente nej. — Forstanderen talte derefter personlig og indtrængende med Forældrene om, hvor meget Drengen endnu manglede i at kunne aflægge Vidnesbyrdet

om «at blive ved Herren alle sit Livs Dage», at det var end mere at nære den Usandfærdighedens og Forstillensens Aand, der boede i ham, og at de skulde betænke, hvorledes han nu saa nogenlunde var kommen i Gang hos os med at sige Sandhed, at det, hvis han fik Lov til at blive noget længere under den Paavirkning, han i det mindste bøjede sig for, maaske kunde komme saa vidt, at han til sidst kom til at elske det Liv, han havde lært at kjende. Han gjorde dem end videre fast og bestemt bekjendt med, at «som Drengen nu er, bliver han ikke konfirmeret fra mit Hjem», og at Forældrene da selv maatte tage Ansvar paa sig for, hvad der fulgte. Dette Ansvar har de formodentlig følt, var let at bære; thi Drengen blev taget hjem og konfirmeret. Jeg tillader mig i Parantes at spørge den Præst, der konfirmerede ham, hvis han skulde kjende Barnet gennem dette Billede, om han véd, hvad han gjorde. Alle de, der har lidt sund og sand Kjærlighed til Børn, som har ligget dem meget paa Hjærte, kan maaske føle lidt af, hvor svært det er mangen Gang at blive en Overbevisning tro; en Overbevisning, som ikke blot er Tankens, men tillige Hjærtets.

Hvorledes er det gaaet ham siden? — Et Aar efter hans Konfirmation træffer vi ham om Bord paa et Udvandrer-skib; han havde gjort Familien Skam, og den sendte ham til — Amerika. I et bekjendt Blad har en bekjendt Forfatter skitseret ham ved Afrejsen om Bord i «Thingvalla».

IV.

Det er en Sandhed, at vi i Børneverdenen let fristes til «at glemme Nutiden over Fremtiden, Virkeligheden over Muligheden, det, der er, over det, der skal vorde, det, vi ejer, over det, vi venter».

Denne Sandhed finder sin Anvendelse over for, hvad

nu skal skildres, i det jeg paa ny i ganske korte Træk vil forsøge at tegne Billedet af et Barn og de Forhold, hvorunder hans Tilværelse er ført, Forhold, der maaske tilsyneladende ikke betyder videre, men som maaske har dybere Interesse end mange mener, fordi de truer med at blive almindelige, og meget af det, der er almindeligt, vil kunne spejle sig deri.

Som en lille forvænt og forfinet Knægt kom han her ud. Han var en halv Snes Aar gammel, men saa ubehjælpelig som i de smaa praktiske Forhold, hvori en saadan Dreng kan træde, at det var en Ynk at se paa. Der var mange Børn fra det Hjem, hvortil han hørte, men alle de store var ude, flere endog langt borte, anbragte i fremmede Hjem og Pensionsanstalter. Hans Moder var rejst for sin Sundhed, og nu var Tidspunktet kommet for den tiaarige Drengs Anbringelse i det fremmede. Han var meget forknytt i det fra Begyndelsen. Saaledes stod han en Dag, det var om Vinteren, paa sit Sovekammer og manglede Vand til at vaske sig i. Det var koldt, der laa et tykt Lag Sne i Gaarden, hvor Posten stod; han stod helt hjælpeløs og vidste hverken ind eller ud.

«Hvor skal jeg faa noget Vand?» spurgte han endelig halv grædefærdig.

«Hvorledes bærer du dig ad, min Gut, med at faa Vand, naar du er hjemme?» siger en af Kammeraterne; det var ham, der er tegnet i det første Billede.

«Jeg trykker blot paa en Knap!»

«Kommer der saa Vand?» spørger den anden.

«Ja, saa kommer Tjeneren med det!»

«Ser du min Gut, nede i Gaarden er der ogsaa en Knap, som du blot skal trykke paa, saa giver den Vand, men du maa selv være Tjener.»

Vand fik han, men Vand kostede det, — og saaledes gik det ofte. Man fik en Følelse af, at han ved at flæbe der hjemme havde faaet, hvad han havde ønsket. Al Ting græd han over: Kulden om Vinteren, Varmen om Sommeren,

Lektierne i Skolen og Kammeraterne paa Legepladsen, ja, han kunde ofte end ikke taale, at man saa' paa ham. Hvor han end gik og stod, saa' alt ud, som han var bange; han var bange for at gaa paa Brædtet over Skovbækken, rystede over hele Kroppen baade før han gik og efter at være kommen over, — og op i et Træ fik man ham ikke for alt i Verden. Paa et Besøg af Skolen i Kassematterne under Kronborg, skrog han himmelhøjt af Forfærdelse, da Underofficeren gik med Faklen bag en Pille, saa der blev ganske mørkt der nede; og medens de øvrige Drengene under Latter og Jubel legede Tagfat der nede, trykkede han sig halvdød af Skræk op til Fosterfaderen. Var Kammeraterne ude at lege, saa kunde man finde ham i en Krog, angst for, at nogen skulde komme ham nær, og var hele Flokken ude i Skoven, saa dryssede han al Tid bag efter og for sig selv. Lege som andre Børn, nej, det kunde han ikke.

Alt dette maatte jo forandres, men det kunde ikke ske paa én Gang — lidt efter lidt maatte det komme, man maatte bruge «al sin Kunst og Flid», og meget Arbejde kostede det. Men vi fik ham dog saa vidt i Løbet af to Aar, at han kunde have stor Fornøjelse af sammen med Kammeraterne at gaa gjennem den lange, mørke, underjordiske Gang under Vejen i Skoven, og at han kunde le højt af Fryd ved at lade Kammeraterne dække ham til med Løv i Skoven eller med Sne hjemme i Haven. Og vi var glade hver Gang, noget af den Slags blev synligt hos ham, ikke mindst glade var vi, da vi første Gang saa' ham tage til Kræfterne over for en Kammerat, der havde drillet ham; — det var gode Tegn, der ikke blev glemte.

Efterhaanden som det gik frem ad med ham i den antydede Retning, blev det ogsaa bedre med ham i andre Henseender. Han tog til sidst ganske livlig Del i at gjøre Haven og Gaarden i Stand, ja, da han efter eget Valg fik Tilsyn med Skotøjshylderne i Forstuerne, røgtede han dette Hverv med sjælden Lyst og Dygtighed og blev en hel lille bestemt Person, der ikke taalte nogen Slendrian og Skjødesløshed

paa sine Enemærker. Som han paa de ydre Omraader stadig vandt bedre Fæste, saa gik det ogsaa frem ad med hans Skolearbejde, hvori han fra Begyndelsen havde været lovlign langt tilbage. Ved Begyndelsen af den tredje Sommerferie kunde der derfor følge en god Bedømmelse med ham hjem til Fader og Moder; den sidste var nu kommen hjem fra Udlandet. Af denne Bedømmelse hidsættes følgende:

«Han arbejder ret udholdende og i det hele med ordentligt Udbytte og er i sit Væsen og i sin Opførsel en fornøjelig lille Dreng; kun lidt mere Mod og Raskhed maa vi fremdeles begjære. Sine ydre Pligter passer han med megen Orden og Nøjagtighed.»

Det var i en af Feriedagene, at Forstanderen og en af Lærerne drøftede adskilligt, Skolen vedrørende. De enkelte Børn, særlig de noget vanskelige, blev tagne meget omhyggelig igjennem, — man vejede og maalte Fremgangsmaader og Resultater mod hinanden, — blev undertiden opmærksom paa et Fejlgreb over for et af de enkelte Børn, men havde da ogsaa meget at fremdrage af det, som det var værdt yderlig at tilskynde Brugen af og Fremgangen i. Ved denne Lejlighed faldt ogsaa Talen paa den nys nævnte lille Dreng. Efterhaanden, som Forstanderen talte om den lille Knægt, lyste hans Ansigt mere og mere; her var jo ogsaa noget at være glad over. Han endte omtrent saaledes:

«De kan tro, vi skal faa en brav Fyr ud af ham, inden han forlader os. Nu er der en god Bund at arbejde paa, og om vi ikke bliver trætte og svigter vor Opgave, da vil der kunne bygges meget op i ham i de to til tre Aar, som vi haaber, han har tilbage at være hos os i.»

Der havde aldrig været andet end gjensidig Tilfredshed mellem Faderen og Fosterfaderen, derfor kom det ogsaa som et Lyn fra en klar Himmel, da Fosterfaderen et Par Dage efter denne Samtale modtog et Brev fra Drengens Fader, saa lydende:

X. den 1ste August 18..

Herr.....

Da jeg har besluttet mig til at udmelde min Søn af Deres Skole, tillader jeg mig herved at forespørge, om de ham tilhørende Sager, han medbragte ved sin Optagelse, kan blive mig returneret i Løbet af nogle Dage eller ogsaa afhentet; i sidste Fald bedes opgivet, hvornaar Afhentningen kan ske.

Med megen Agtelse
N. N.

Det var det hele — kun ét kunde vi forstaa, nemlig, at Drengens Udvikling var hæmmet! — et Barn kan ikke uden Skade underkastes den ene Paavirkning efter den anden — et Barn er ingen livløs Ting, et Raamateriale, der kan gaa fra den ene Haand til den anden for at forarbejdes og afslibes; der er noget i Barnet af en Personlighed, som skal agtes; var denne krænket hos os, eller blev den det nu af Forældrene? Brevet gav ingen Oplysninger.

Det maatte besvares, men hvorledes skulde dette Svar være? — der fandtes slet ingen Holdepunkter, thi hvad der havde givet Anledning til Udmeldelsen, var jo ikke omtalt. Lade det hele gaa hen som noget, der ikke skulde tales om, kunde ikke lade sig gjøre; dertil var Forstanderen for samvittighedsfuld; give et fortjent Svar, kunde der heller ikke være Tale om; Forældrene vilde da sandsynlig føle sig fornærmede, og dette maatte undgaas for Barnets Skyld. Her var gode Raad dyre. Den før omtalte Lærer tog sig da paa at komme under Vejr med, hvad Grunden kunde være, og gik til Forældrene. Men jeg vil lade ham selv tale:

«Jeg gik der ind med en ejendommelig Følelse af, at noget dunkelt skulde oplades for mig. Mange Tanker gik mig gjennem Hovedet paa Vejen: jeg tænkte mig den nylig fra Frankrig hjemkomne Frue højlig indigneret over, at vi havde tilladt os at sætte hendes lille, fornemme Dreng i Arbejde med at holde Haven og Gaarden i Orden. Mulig

laa ogsaa Grunden noget højere: det kunde tænkes, at hans geografiske Viden ikke tilfredsstillede de Fordringer, den berøjste Moder kunde stille, eller, hvem vidste det, der var maaske religiøse Grunde til Stede. Jeg kjendte og vidste det saa godt, at mange af dem, der har mindst med Religionen at gjøre, holder stærkest paa Katekismus og Lærebog, og sæt at Moderen havde stillet Drengen det Spørgsmaal, om han kjendte Indholdet af et af Kapitlerne i Lærebogen, saa vidste jeg, han og vi var om en Hals. Disse og lignende Tanker gjorde jeg mig.

Jeg ringede paa, Faderen aabnede selv Døren og viste mig ind paa sit Værelse. Jeg fortalte ham kort og godt, hvem jeg var og mit Ærinde til ham; vi satte os ned, og han begyndte:

»Min Kone syntes ikke om Skolen der ude. Man vil jo helst have Fred, og da Modstanden var saa stærk, kunde jeg ikke gjøre andet end det, jeg gjorde, melde ham ud af Skolen.«

Jeg gjorde ham opmærksom paa, at det Brev, han havde sendt os, maatte betragtes som en Fornærmelse. Det forstod han ikke.

»Hvad skulde jeg skrive! Jeg antog, at de maatte være vant til at faa det saaledes i deres . . . . deres . . . . Forretning . . . . .

»Forretning?» afbrød jeg ham.

»Ja, saaledes maa jeg vel nok kalde det, saaledes betragtes det over alt i Udlandet. Jeg har Pigebørn i Frankrig i et Pensionat, og jeg forsikrer Dem, det er ikke andet end en Forretning. Disse Anstalter giver sig heller ikke Udseende af andet, de lader sig betale, og Betalingen er Hovedsagen. I Frankrig, og i det hele i Udlandet, kan saadanne Anstalter svare sig, der er det almindeligt; — det er én Gang saaledes, at for hvert Barn, man faar, regner man paa sin Udgiftskonto, hvad det koster i Pensionatet. Her hjemme har det ingen Art, her er de kun i deres Begyndelse, — jeg véd nok, man taler om Ansvar og om . . . .

om Kjærlighed, Kristendom og saadant noget, det er meget kjønt, men . . . men . . .“

»Men, hvad var det saa, Deres Hustru havde at indvende mod vor Skole?»

»Det samme som mod alle de højere Skoler her hjemme; jeg skal sige Dem det: Det hedder, at de lærer Tysk, Fransk og Engelsk, men lærer de det virkelig saaledes, at de kan tale de fremmede Sprog?»

Jeg tillod mig at gjøre ham opmærksom paa, at det var der ingen Skoler, som lovede. Sprogene blev benyttede i Skolerne som dannende Midler, men ikke anderledes.

»Ja, men det er ikke tilstrækkeligt. En lille Nation, som vor, maa være klar paa, at mindst ét fremmed Sprog maa vi kunne. Hvad tror De, det danske Sprog betyder uden for Danmark? intet. Jeg har kostet mange Penge paa mine Børn, de har alle været ude fra temmelig smaa af, det har kostet mange Penge, — megen Glæde har jeg vistnok ikke haft af dem endnu, men de, der er opdragne i fremmede Lande, kan dog et fremmed Sprog, kan det som deres Modersmaal, — det er dog noget. Derfor har vi ogsaa bestemt, at Drengen, De har haft, skal til det fremmede. Der er en udmærket Anstalt i Holsten, jeg har egentlig kjendt den af Omtale i mange Aar; i den Anstalt er der Russere, Spanioler, ja, Børn fra Amerika, den er kjendt over hele Verden — den er dyr! det er sandt; — der skal Drengen ned, og naar jeg en Gang faar ham tilbage, saa kan han dog, om ikke andet — tale Tysk.»

Nu syntes jeg, det kunde være nok, og anbefalede mig; jeg var helt fortunlet af, hvad jeg havde hørt. Den lille, kjære Dreng, vi i Løbet af et Par Aar havde søgt at elske op, den Dreng, vi havde søgt at styrke ved vore dejlige fædrelandske Minder, han skulde til Holsten, næres med tysk Historie og have sit Fædrelands Historie fortalt af tyske Læber og forklaret i tysk Aand — nej, det var dog for galt! Det var det mest forskruede jeg havde hørt, og det varede længe, inden jeg gjénfandt min Sindsligevægt.

Men hvad Glæde, maa man vel spørge, har saadanne Forældre af deres Børn. Medens de er smaa, sendes de rundt i Verden — for at lære Sprog —; glemmer de ikke Nutiden over Fremtiden, det, de ejer, over det, de venter, og maa man ikke spørge, næsten angst for at faa Svar: »Er der mange saadanne blandt vort Folk? Er der mange, der i den Grad har forsét sig paa Opgaven med Hensyn til Barnets Opdragelse, at de stiller som Maal, hvad der kun skal og kan være tjenende Middel: Kundskaben?» Vi maa vel des værre sige: ja, der er alt for mange, og det er, som om de nu om Dage voxede op af Jorden. Den Slags Folk maa helst have en Skole paa Aktier at sende deres Børn i — et saadant Aktieforetagende kunde maaske betale sig; det blev saa bekvemt, naar man kom i et saadant upersonligt Forhold til dem, der har med Børnenes Undervisning at gjøre: Betalingen, det var Hovedsagen, det var Kravet fra den ene Side, Kundskaben, saa tør, saa kold men dog saa fuldstændig som muligt, det var Kravet fra den anden Side. Eller skulde det ikke være paa sin Plads at gjøre saadanne Folk bekendt med, at de hellere end at sende deres Børn i Skole, naar det kun er et Sprog om at gjøre, skulde sende dem en Maanedes Tid til Tyskland, saa kan de Sproget, og det er meget billigere paa den Maade. Saadanne Folk af den »bedre« Klasse mødes med Hensyn til Opdragelsen af deres Børn med mange af dem fra den »simple« Klasse, der i misforstaaet Jagen efter Kundskab og Lighed her inden for fordrer, at Staten skal overtage Forpligtelsen med Hensyn til alle Børns Opdragelse i store, kasernelignende Anstalter. Men alle, som er af en modsat Anskuelse, som føler og forstaar, at vi, med al denne Jagen efter Kundskabstilignelse som et Maal for Barnet, tilintetgjør noget af det bedste i det, alle vi maa staa sammen i Kamp mod denne Fjende i en Lysets Engels Skikkelse. Vi maa gjøre os klart, hvad der er Maal og hvad Middel, saaledes som Forstanderen her ude udtrykker det, naar han blandt andet siger:

..... »det er hele Personligheden, vi skal have udviklet, intet bør ligge unyttet hen. Kundskaben, siger man, er et Vaaben, hvormed et Menneske kan kæmpe sig frem i Verden, og det er sandt, men den er kun ét Vaaben iblandt mange, og hvad er selv det drabeligste Sværd, naar Haanden, der skal føre det, er kraftesløs.«

Pligter uden for Skolearbejdet.

Jeg har i det foregaaende gennem nogle smaa Billeder af Eleverne søgt at vise forskellige Sider af Virksomheden her ude samt med det samme peget paa nogle Mangler ved Hjemmene, alt sammen for at faa Billedet af vort Skoleliv til at træde frem. I det jeg nu forsøger at føre dette videre ud, benytter jeg nogle af de almindelige og større Forhold ved Skolehjemmet, Forhold, der for saa vidt kan siges at være almindelige, som de hos os stadig vender tilbage. Man maa nemlig være paa det rene med, at der er meget, som ikke godt kan fortælles, naar denne Form, her er valgt, skal benyttes. En ejendommelig Personlighed virker nemlig ind paa sine Omgivelser ad saa mange Veje og paa saa forskellige Maader, at der let kunde fremkomme store Misforstaaelser, skulde disse beskrives. Der findes i Opdragerens Virken saa mange fine Nuancer, lette Overgange og hurtige Blink, der, som Kornmodsblinkene, ikke kan afmales; kort sagt, der er mange Udslag af en primitiv Natur, som ikke kan beskrives og ikke kan sættes i System; det vilde let frembringe Misvisninger. Jeg føler derfor godt, at der paa mange Punkter i det følgende kunde trænges til en større Vidtløftighed, som jeg imidlertid, efter Opgavens Natur, maa undgaa at komme ind paa.

Der tales for Tiden saa meget om, hvorledes det er nødvendigt at have Kjærlighed til Gjerningen mellem de unge, naar der skal udrettes noget, og det er sandt, Kjærlighed maa der til; men bliver man staaende herved — mener man, at denne Følelse er i Stand til at erstatte Mangelen af Dygtighed og Indsigt i, hvad der hører Børneverdenen til, saa tager man fejl. Alt kan blive til tjenende Middel over for Barnet, naar man forstaaer at benytte det, men det er rigtignok ogsaa derpaa, det kommer an.

Hvad Forstanderen aldrig bliver træt af over for Børnene, er at lade dem forstaa, at de har andre Pligter end at læse Lektier. Han gaar ud fra, at:

»Et Barn kan sidde over Bøger fra Morgen til Aften og være saa fejj, blødagtig, egenraadig, stridig, stikken, ubehjælpelig og til en vis Grad magelig og doven — selv om han læser med Flid — saa det er en Gru.«

Dette er det første, men han føjer til:

»Et Barn skal ikke vænnes til at have en Tjener paa hver Finger, nej, det skal for det første vænnes til at være sin egen Tjener, og for det andet til at være andres Tjener. Det giver Dygtighed til at bruge sig selv, til at hjælpe sig selv, frier for megen falsk, opstyltet Aandelighed og aandelig Fornemhed; det giver Ydmyghed, Alvor, Mod og Vilje, og saaledes maa det være; thi Barnet skal fra lille indledes i, at det sande Liv er ikke et Herreliv, hvor det gjælder om at gjøre saa lidt som muligt, slippe saa let som muligt og have saa mange Nydelser som muligt; nej, Livet, vi fik, er ikke en Herreplads men en Tjenerplads, og »Livet« bestaar ikke i at nyde men i at yde og stille sig selv til Tjeneste med alt, hvad der er annammet.«

Og i Tjeneste kommer Børnene hos ham strax: én har Haven, en anden Gaarden, en tredje Brændehuset, en fjerde Forstuerne med Skotøjshylderne, en femte Sovestuerne, en sjette Møddingen o. s. fr., og enhver har at paasé, at der er Orden paa det Sted, hvor han har faaet sin Plads vist. Dog ikke alene uden for Skolestuerne, ogsaa inde i

disse er der mangt og meget at varetage. En af de paa-lideligste sættes til at have Overopsyn med de andre, hvis Bestillinger er: Udluftning af Skolelokalerne i Frikvartererne, at have Tilsyn med Forskrifter, paasé Orden i Boghylderne, passe Kakkelovnene og Lamperne o. s. v.

„Den dybe Sammenhæng imellem Lektierne og Livet ser Barnet ikke; og i en Sammenhæng med Livet maa og skal det indledes; Barnet skjønner godt, at Livet gaar sin Gang, at Verden staar endda, og Hjemmet falder ikke sammen, om saa alle Lektier blev forsømte; men Menneskene skal lære og lære tidlig, at alt, hvad der lever, skal give sit Tilskud til Livets store hele; og saa længe Barnets Verden er samlet i Hjemmet, skal Barnet lære, at Hjemmet bæres ikke af ingen Ting, men bæres, ernæres og holdes sammen af Arbejde — og ikke blot af en enkelts Arbejde, ikke blot af Faderens og Tjenestefolkenes, medens de øvrige kun har at nyde Frugterne deraf, men af alles Arbejde; hver enkelt i Hjemmet, den mindste med den største, skal give sit Tilskud af Arbejde, for at det hele kan bestaa og holdes oppe.“

Men er alt dette taget med ind under det, der hedder Børnens Pligter og Opgaver, saa følger det vel af sig selv, at der paa disse Punkter, som i alle andre Henseender, maa vaages over, at hvad der saaledes er bleven paabudt, ogsaa overholdes uvægerlig, saa at Børnene ogsaa derigjennem kan faa lært den saare vigtige Ting, „at et Bud gives, fordi det skal overholdes.“ Og saa mener man vel, at Børnene trykkes under alt dette? — Saa langt fra! Følelsen af at være med, at bære et Ansvar og at kunne gjøre Fyldest for det betroede, bringer Glæde, og det er jo dette, vi helst vil bringe Børnene, ikke denne blødsødne Fornemmelse, der er fremkaldt hos dem og os ved, at man har danset med dem paa et Børnebal, eller derved, at man har opfyldt nogle af deres mange Ønsker, nej, et solidere Underlag maa der til, naar Glæden skal sætte Frugt. Se den Alvor, der er udbredt over Børnene, naar Forstanderen underkaster de for-

skjellige Inspektioner et prøvende Blik, hør hvilken Jubel, naar han har sagt: saa en Leg, Børn! og føl saa og forstaa, at her er Børn, hvis Glæde er noget værd, fordi deres naturlige Barneglæde hviler paa et Underlag, der hedder: „Opfyldelse af virkelige Pligter.“

Vikingeliv.

Men ogsaa en anden Side af Børnenes Natur og Tilværelse er Forstanderen opmærksom paa og vil have benyttet for den naturlige Udviklings Skyld; han udtrykker det saaledes:

„Det kan ikke skjules, at Drengen skal have sin Vikingetid, den Tid, hvori blandt andet Modet skal udvikles.“

Mange er i Besiddelse af naturligt Mod, men mange flere mangler det i vor Tid, hvor selv Børn bliver nervøse og fejge af det meget stillesiddende Arbejde, der næsten er det eneste, de foretager sig, saa de bliver til smaa Karrikaturer af Videnskabsmænd. Dette bødes der her paa saa godt, det er muligt. Naar derfor alt en Tid har gaaet sin vante gode Gang med Lektier og Læsning, og Vejret er godt om Sommeren med Solskin, grønne Træer og Fuglesang, saa bryder hele Skolen op til en Tur i Skoven for at forfriske sig ved en livlig Leg; eller naar om Vinteren Sneen dækker Jorden, gaar det enten til en alvorlig Kamp med Sneboldte eller til Slædekjørsel paa Bakken; men ogsaa kan det træffe sig, at de større Drengene kommanderes ud i Storm, Regn og Snefog, naar Forstanderen har bemærket, at de kryber sammen og trykker sig ved at komme ud. Med Gevær i Hvil og i sluttede Rækker gaar det da under stram Disciplin et Par Timer i saadant Vejr, og ved Hjemkomsten fejler det ikke, at det hedder fra Drengene: „Det var en dejlig Tur!“

Men det fejler jo rigtignok heller ikke, at mange adstadige Borgermænd og Koner, ja, selv alvorlige Skolemænd, ryster paa Hovedet over al den Tidsspilde, disse Ture maa foraarsage. Deres Mening er vistnok god, men Erfaringen mangler de paa dette Punkt. Børnene forfriskes ved saadanne Ture, det bringer Afvexling ind i Skolelivet, og Afvexling er Hvile; de kommer tilbage med et nyt Fond af Kræfter efter saadanne Udflugter. Har de da ingen Gymnastik-Timer ved Skolen? spørger man maaske, og Svaret bliver, at vi baade har og benytter dem. Og Gymnastikken har sin store Betydning ogsaa — eller maaske netop — i denne Tid. Dette, at Børnene vænnes til at have deres Legemer i sin Magt, at staa stille, naar det fordres, og at udføre de forskjellige Bevægelser uden at knurre og uden at spørge, ikke at pille, ikke at lade sig genere af de mange udvortes Ting, men at enhver passer sig og sit, og at først derved faar det hele det Præg, det skal have, og hver enkelt sin Glæde deraf — det, at de kan vredes paa Kammeraten, naar han svinger sin Pligt, det, at lære at bøje sig villig for Ordet: for fra og om igjen, indtil alt bliver, som det skal — kort sagt, at gjøre det, fordi de skal, det er den store Betydning, som Gymnastikken har i Opdragelsens Tjeneste. Det kjender vi, siger man maaske, godt, saa skader det ikke, at det siges en Gang til; thi vi Mennesker glemmer for ofte, hvad vi véd. Men til at udvikle den enkeltes Mod er der noget andet og vigtigere; thi ved at klatre op ad Glatstangen og at springe fra en Kridtstreg til en Pude udvikles ikke Modet i særlig Grad. Nej, da er Skovens høje Træer og Grøfterne med Vand i noget andet; det at tage mod Stødene, som de falder, det være sig, det er i Røverlegen eller ved Brydningen, det er noget andet end at faa lidt ondt i Skuldren ved Geværexercitsen. Og Barnet skal føle sig lykkelig ved sin fysiske Kraft, og den skal udvikles hos ham ad alle gjørlige Veje; thi det skal erindres, at hans senere Liv, om det skal blive lykkeligt, fordrer al den Kraft, det er muligt at faa opsamlet. Vi hører ikke til dem, der vil have Barnet

dresseret til, — mange Gange bliver det ogsaa kun af Fejghed, — at vende den venstre Kind til, naar han har faaet et Slag paa den højre; det er Idealet for den bevidste kristen, og da igjen kun for den kristne, der kunde, om han vilde, slaa igjen. Nej, Barnet skal først føle, at det kan slaa, saa kan der siden være Tale om at lade være at slaa, naar en højere Magt ønsker det i sin Tjeneste. Der er dog ingen Mening i at synge om »Drenge klædt i Staal« og »Mænd med faste Hjærter«, som er Danmarks Maal, naar vi ikke i den Tid, da Børnenes Udvikling er stærkest, lader dem arbejde hen mod Maalet. Paa vore Ture og Udflugter faar Drengen Lov til at røre sig i Frihed, der faar han Lyst til at være med og at give sig helt hen til det, der hører Drengens Verden til. Og da Forstander og Lærere er med paa disse Udflugter, saa har vi derigjennem, ganske anderledes end hjemme i Timerne, Lejlighed til at lære Børnene at kjende, som de er, og faa Øje for meget i deres Maade at være paa, der er os til stor Gavn at kjende i den daglige Virksomhed med dem. Der er ogsaa noget i Forstanderens Person, der gjør, at han saa let kan faa og saa gjerne vil have dem rystet lidt op. Nu skal Beviset følge.

Det er en Efteraarsaften, Stormen tager lystig fat i Træerne uden for Vinduerne, og Regnen styrter ned i Strømme, det er ret et forrygende Vejr. Med sine Fosterbørn og sin øvrige Familie sidder han ved Aftensbordet og bliver opmærksom paa, hvorledes Drengene taler om det »gyselige« Vejr. Han har tidligere paa Dagen lagt Mærke til, at mange af dem nødig vil ud i saadant Vejr, og da Aftensmaaltidet er endt, og man befinder sig saa hyggelig og rart i den lune, lyse Stue, opfyldt af et behageligt Velvære, faar de Ordre til at tage Vandstøvlerne og Vinterfrakkerne paa — selv stiller han lige saadan klædt, og nu gaar det ad Skoven til. Det er bælgmørkt, man maa føle sig for paa Marken for ikke at løbe i Grøften, en enkelt glider maaske ned, saa morer man sig kostelig. Endelig naar man Skoven

og søger ind i den tætte, unge Granplantage. Det er morsomt, man glemmer Regnen og Stormen, idet man i Mørket søger ved høje Raab at holde sammen. Saa naar man et lidt mer end almindeligt aabent Rum mellem Granerne, og her slaar man sig til Ro. Her er lunt, man hører kun Stormen ruske i de høje Ege og Bøgetræer, men Regnen føler man, det kan ikke undgaas. Paa dette Sted, liggende i Græsset, fortæller han dem en rigtig Røverhistorie, en Historie, hvor alt, hvad der omgiver dem, benyttes til Staffage. Og naar den er endt, den er sjælden saa ganske kort, gaar det atter hjem ad. Det er en Tur, som ikke let glemmes og, som man vel let kan blive enige om, har Betydning for Drengen.

Saa meget er vist, at disse Udflugter og Øvelser har betalt sig godt, skjønt det rigtignok er lidt sværere at være med her end sidde hjemme paa Katedret og »holde Timer«; de har bidraget til at stille Børn og Lærere i et umiddelbart Forhold til hinanden, og Vidnesbyrd om Sandheden heraf er nedlagt i mange Kjendsgjerninger.

Fra Søndag til Søndag.

Det er ikke Meningen i dette Afsnit at give en Oversigt over, hvorledes Arbejdet hver Dag i den hele Uge ordnes og fremmes, men det skulde særlig være Opgaven at vise, hvorledes en Forkyndelse faar sin Plads i vor lille Børne-Menighed. Skal man imidlertid faa et ret Begreb om, hvad Betydning Forkyndelsen kan og skal have, maa man ogsaa have en Forestilling om, hvorledes Arbejdet i det hele lægges til rette for Børnene, og under hvilke ydre Former og Betingelser de udfører det.

Den enkelte Dags Indledning og Afslutning foregaar med megen Alvor. Tidlig indledes vore Børn i, at det har megen Betydning, om Dagen begyndes godt, begyndes med, at man mindes, hvad Dagen er givet os til, og tidlig faar de en Fornemmelse af, at hver Dag skal have en Afslutning for sig. Alle de Pligter og Opgaver, deres Tilværelse paa Skolen fører med sig, stilles hver Morgen frem for dem i Lyset af den Tilværelsens Stormagt, paa hvis stærke Skuldre man hviler saa godt, og fra hvis Hjærte Kræfterne udgaar til selv at bære Byrder. Og denne vor Dags Indledning foregaar saa paa noget forskjellig Maade, alt efter Aandens Styrke i vort lille Samfund. Det er i Reglen Forstanderen, der indleder; til Tider gjør han det kun med et Par Ord, til Tider med en hel Times Tale. Udgangspunktet hentes stundom ude fra, men i Reglen er det noget i Børnenes eget Liv, som ligger lige for Haanden, der danner Udgangspunktet; — Guds Ord, særlig den sidste Søndags Evangelium, og vore stærke Fædres Liv danner al Tid den røde Traad i Talen, hvis Slutning snart er en levende, personlig Forkyndelse om den høje Mester, snart højner sig til en Bøn til den samme Mester. Det, det kommer an paa, er, at der i Børnenes Tilværelse er noget, synligt for os, der kan danne et Grundlag og Underlag for, hvad der skal tales om, saa Aand og Ord ikke bliver noget svævende, der kun frembringer Lede eller højst en flygtig Stemning. Sangen er vor stadige Ven, den kan, naar den rettelig benyttes, naar det ikke er den, »der dvalebinder«, men den, »der tænder Glød paa Kinder, først gjør fri og saa gjør fro,« blive en mægtig Løftestang; men da Forstanderen stadig hævder, at vi ikke med Munden maa aflægge en Bekjendelse, som ikke lever i Hjærtet — og Sangen er en Bekjendelse — saa forstaar man vel, at det langt fra er alt, hvad der hedder Salmer og Sange, som Børnene kan synge, men at der maa gjøres et meget omhyggeligt Udvalg, og at Børnenes Sind og Hjærte stadig og al Tid maa varmes op, at den rette Sangbund kan være til Stede: ellers bliver Sangen kun

noget, der luller dem i Søvn, eller den bliver en usand Bekjendelse. Man maa derfor ikke tro, at der ikke kan være en Dag imellem, hvor Sangen ikke lyder; det kan nemlig hænde sig, at en eller anden Skyggeside af Børnenes Tilværelse gjør det nødvendigt, at de gjøres opmærksomme paa, at med et saadant Sind, som de gjennemgaaende har lagt for Dagen, maa de ikke give sig til at synge om det, de hverken ejer eller attraar at eje, om Kjærlighed, om et rent Sindelag, om Lyst til at bære andres Byrder, da de i deres Levned viser det modsatte.

Enhver Anledning — det er allerede antydet — som Fødselsdage i deres egen Kreds, berømte Mænds og Kvinders Fødsels- og Dødsdage, vigtige Begivenheder i Fædrelandets Historie og de kristne Festdage og Højtider, bliver taget i Brug og bidrager til at løfte Barnesindet og Tanken op mod det Maal, der vinker for Enden af Vejen: En stærk Personlighed, der véd, hvad den vil for og med Sandheden.

Lad os se, hvorledes Adventstiden en Gang blev indledet. De ældre Elever fik til en Begyndelse følgende Diktatstil af Forstanderen, der i de Dage laa syg og derfor brugte Stilen som et Meddelelsesmiddel.

„Naar én kom og spurgte dig: Kjender du nogen Person, hvem du ubetinget og under alle Forhold vilde nægte Adgang til dit Hjem, naar han kom for at besøge dig? Hvad mon du vilde svare, og hvordan vilde du begrunde dit Svar?

Naar saa én kom og spurgte dig: Hvordan skulde vel den Person være beskaffen, hvem du al Tid, alle Vegne, under alle Forhold vilde byde velkommen, al Tid vilde være glad ved at se, glad ved at kunne beholde hos dig og, hvis han gik fra dig, vilde længes efter, ja i den Grad længes efter, at du, naar det rygtedes, han kom tilbage, vilde ile ham i Møde og nøde ham til at træde ind til dig, om det var hans Agt at gaa din Dør forbi? Hvad vilde du da svare?

Finder du det Umagen værd at overveje disse to

Spørgsmaal, saa gives de dig hermed til Overvejelse og, om du kan, til Besvarelse.“

Nogle Dage efter møder Forstanderen igjen paa Skolen. Budskabet om Jesu Indtog i Jerusalem oplæses for Børnene, efter at Salmen »Glade Jul« er afsungen. Det forklares for Børnene, hvad Advent betyder, og hvis Komme vi venter. Efter at have mindet dem om foranstaaende Stil, forklarer Forstanderen dem, hvorledes den Ven skulde være, han al Tid vilde modtage i sit Hjem og gjerne vilde nøde til at gaa ind og blive der, om det var hans Agt at gaa forbi. »Han maa al Tid være sand imod mig, paalidelig og tro, ikke lefle med mig, ikke smigre mig for Fordelens Skyld eller af Fejghed; maa kunne lyse for mig paa Vandringen, maa kunne pege for mig paa al den Lykke og Velsignelse, der ligger paa min Vej, naar jeg i Utaknemmelighed gaar ligegyldig forbi min Lykke; maa kunne pege for mig paa mine store og smaa Opgaver, der ligger for mig paa min Vej; muntre mig, naar jeg er træt, tugte mig, naar jeg i Overmod eller Fejghed slipper mig selv, hjælpe mig at se mig selv, som jeg i Sandhed er, bede med mig, bede for mig, og hvor det gjælder, og jeg ikke kan mere, men syg eller mødig, lægger Hænderne ned, sige: nu skal jeg gjøre Resten; vær ikke bekymret, kast alt paa mig!

Tænk paa, om I ejede saadan en Ven, og om I selv kunde blive noget, der lignede en saadan, for jeres Venner! — Men I har ham; han er midt iblandt os; blot I faar Øjet op for at se ham.«

Fremdeles mindede Forstanderen Børnene om, hvorledes ogsaa de kunde komme til at være med til at brede en lille Palmegren for Jesu Fødder, naar han nu atter ved sin Ankomst drog ind i Faders og Moders Hjærte i den velsignede Juletid. Hvad de gjorde mod en af dem, gjorde de mod ham. »Engel« betød Budbringer, og nu skulde vi se at hjælpes ad, saa vi kunde være Budbringere fra Himlen mellem hverandre indbyrdes; ikke tænke paa, hvad vi skulde have af hverandre, men særlig paa, hvad vi vilde give hverandre, saa kunde vi faa en glædelig Jul i Jesu Navn.

Saa vidt et Exempel paa Dagens Indledning. Nu Afslutningen. Saa samles alle Børnene, og Alvoren paa de smaa Ansigter tyder paa, at noget vigtigt skal gaa for sig. Dagbogen er fremlagt, og af den fremgaar det nu, hvorledes Arbejdet i det hele har stillet sig i de forløbne Timer. Har der været Mangler i en eller anden Retning, bliver det strængt paaset, at vedkommende, inden han eller hun forlader Skolen, har gjort Fyldest, at ikke Mangelen fra den ene Dag føres over paa den næste. For at der ikke skal gives dem Anledning til at skyde sig bag ved det, at der har været for mange Lektier, oplæses og gennemgaaes Timeseddelen for næste Dag for dem, for at de, og det er navnlig de ældre Elever, kan sige til, om det er dem muligt at kunne opfylde Kravene, der stilles til dem. I modsat Tilfælde bliver nogle af Fagene lempede, naar det virkelig viser sig, at det er dem umuligt at faa dem alle godt lærte.

Man bør nemlig vide, at om Eftermiddagen læses og læres Lektierne paa Skolen under Tilsyn af samtlige Lærere, og Forstanderen har derigjennem Vished for, hvorledes de enkelte Børn kan magte de foreliggende Opgaver. Flere af Børnene maa ufravigelig møde til disse Eftermiddagstimer, naar han ikke er aldeles sikker paa, at de kan og vil arbejde paa egen Haand; mange kan ikke godt arbejde hjemme, da Hjemmene ikke al Tid er i Stand til at skaffe fornøden Ro til Veje eller til at give en hjælpende Haand, som ofte er nødvendig. Det kan da ikke nytte, at nogen vil skyde sig bag ved, at der er noget, de ikke har forstaaet, Fejlen bliver kun i saa Tilfælde dobbel. Men en anden vigtig Ting naas: Lærere og Forstander faar et klarere og bestemtere Indtryk af, baade hvor mange Evner vedkommende Barn raader over, som og hvor megen Flid, der besjæler de enkelte under Arbejdet. Han faar da ogsaa god Lejlighed til at vaage over, at Børnene vænnes til at betragte disse Timer som stille Øjeblikke, der er helligede til Arbejde, Selvarbejde, og han undlader da heller ikke stadig at pege for dem paa den Velsignelse og Glæde, der følger efter et vel udført Arbejde.

Men det maa ikke glemmes, hvorledes Dagenes Perle, Søndagen, benyttes; thi ogsaa heri mener jeg, denne Skole giver et godt Exempel. Alle Skolerne er jo »kristelige«, men at samles med Børnene paa denne Højtidsdag, da »alle Kiokker ringer mod Sky«, for at minde om, at »det var en Søndag Morgen skjøn, vor Frelser stod op af Graven,« det falder vel de færreste eller ingen ind.

Her kom disse Søndagssammenkomster i Stand paa den naturligste Maade. Fra Begyndelsen af, at Forstanderen fik sin Virksomhed her ude, samlede han med sine Fosterbørn og sin øvrige Husstand om Søndagen til Læsning af Evangeliet og til Bøn. Det blev i nogle Aar herved, saa fik det forøget Betydning, ved at Lærerne deltog deri, og ved at en Fader anmodede om at maatte deltage med sine Børn. Da det saa endelig gik op for Forstanderen, at Hjemmene i det hele taget glemte at lade Børnene faa Del i Søndagens Velsignelse og undlod at samles med dem om det glade Budskab, saa gjorde han dem bekendt med, at hvem, der ønskede det, kunde sende Børnene og, om de havde Lyst, helst selv komme med til disse Sammenkomster. Paa den Maade fik Kristendommen med Lovsang og Bøn sin rette Plads paa rette Tid inden for »Skolen«, og han har da i Skoledagene stadig den for ud gaaede Søndagsforkyndelse at vise tilbage til, kan stadig drage alle Elevernes daglige Anliggender op i Lyset af et bestemt Herrens Ord, og saaledes **indleve** Børnene i Kristendommen.

Til Belysning af en saadan Søndag fremstilles her ganske kort den, hvor Evangeliet handler om de ti spedalske. Forstanderen eller — som vi her hellere vil kalde ham — Husfaderen begyndte med at minde om, hvorledes vi den foregaaende Søndag havde været samlede om det Ord: »Salige er de Øjne, der ser det, I ser,« og han spurgte nu ud i Børnekredsen, om de i den forløbne Uge havde set med disse salige Øjne paa deres Arbejde, saa det derved havde faaet Betydning for dem, om de havde set deres Fader og Mester saaledes, at det, at være noget

for dem, var blevet dem en Lyst. Vi havde forrige Søndag gaact fra Jerusalem til Jeriko, Palmestaden, Sejrens Stad, og havde vi i den forløbne Uge faaet Lykke til at vinde en Sejr, — havde vi faaet Lov til at plukke en lille Palmegren af det Træ, Herren selv havde plantet for hver især, saa skulle vi i Dag lægge denne Palmegren ned for Jesu Fødder; thi Æren er Guds i det høje! — Men mange havde ikke været med til at vinde nogen Sejr i den forløbne Uge, og til alle dem vilde han sige, at han havde et Ord til dem i Dag. De skulde sige som de ti spedalske Mænd: «Jesu, Mester, forbarm dig over os!»

Han stod saa først stille ved det Ord: «Mester, hjælp mig!» og viste, hvorledes et Menneskebarn skulde være stillet for at kunne kalde paa en Mesters Hjælp. — «Har I saa nogen Sinde haft et Arbejde, haft en Opgave, det var jer saa magtpaaliggende at faa udført, at I har paakaldt en Mesters Hjælp?» — Han fortalte dem til Forstaaelse heraf en Begivenhed fra sin egen Barndomstid, da han første Gang, som Smededreng, ret alvorlig havde bedet om Hjælp, men da gjaldt det ogsaa noget, som han vilde gjøre sin Moder en Glæde med. «Er der nu nogen, I elsker saa højt, at I for hans eller hendes Skyld tyer til en Mester, hvad enten saa denne hedder Fader, Moder, Skolemester eller den højeste Mester, og beder om Hjælp?»

Dernæst: Hvad svarede Jesus de ti spedalske Mænd? «Gaar hen og fremstiller eder for Præsterne.» Det var det hele. Men dette synes noget uforstaaeligt, ja helt meningsløst; thi efter Loven skulde den, der var rensset for Spedalskheds Plagen, fremstille sig for Præsten og faa en Attest fra ham, at han var ren, for saa at kunne vende tilbage og leve mellem andre Mennesker; men disse var jo ikke rensede, Mesteren havde jo intet gjort ved dem. Her vil vi standse et Øjeblik. Som det gik dem, er det ofte gaact os andre. Hvor mange Gange har vore Forældre ikke givet os en Befaling, vi ikke forstod, eller har hjulpet os, støttet os paa en Maade, som vi syntes var helt bagvendt; — har

vi da al Tid gjort efter deres Ord, eller har vi ikke mange Gange, om ikke knurret ad dem, saa dog følt os utilpas eller forargede? — først bag efter har vi maaske set, hvor godt det gik os, ved at vi gjorde, som de sagde. Saaledes gaar det ogsaa i Guds Husholdning. Ofte beder vi om noget, og det synes, som blev det det helt modsatte af, hvad vi bad om, og dog véd vi, at hvad vi beder om i Jesu Navn, det skal gives os. Han fortalte os da om en Præst, der havde bedet, som sin daglige Bøn, om at maatte faa Lykke til at forkynde Herren saaledes, at Guds Navn maatte blive æret ved hans Forkyndelse mellem de Mennesker, han kom nær; og da han stod midt i sin Virksomhed, lammedes hans Tunge, han blev stum. Var hans Bøn hørt? — det syntes lige det modsatte! Men hør nu: I sin Elendighedstilstand var han glad og fuld af Tro paa Guds Naade, at det bedste var sket med ham; — og Menneskene forundrede sig over hans Tro, og han vandt flere Sjæle for Guds Rige nu end før, — hans Bøn var netop hørt og opfyldt, men ikke saaledes og ad den Vej, han havde tænkt. Historien vidnede om det samme paa mange af sine Blade. Se til Griffenfeld! Da det syntes værst for ham, da han efter Benaadningen paa Skafottet blev ført tilbage i livsvarigt Fængsel, da fandt han sin Gud og lærte sig selv at kjende; ad den Vej skulde han frelses. Vi har en Moder iblandt os — han nævnede hende ved Navn — hun gaar nu trykket af megen Sorg og Nød: beder hun, og beder vi for hende, vil Bønnen blive hørt, og Trykket vil vige fra hende; men det er ikke givet, at det bliver paa den Maade, hun og vi venter det; vi er kun Børn, vor himmelske Fader véd bedre end vi at ramme det bedste for os.

Hvorledes gik det saa de ti spedalske Mænd? Ja, her kommer noget meget mærkeligt, som vi skal være opmærksomme paa. Mesteren havde jo intet gjort ved dem, og medens de nu var paa Vejen til Præsterne, blev de paa en Gang helbredede. Det saa' altsaa ud, som Helbredelsen var kommen af sig selv, Jesus havde tilsyneladende intet gjort,

de vilde være blevne helbredede, uden at de havde behøvet at tale med Jesus om deres Sygdom, og saa havde de jo intet at takke ham for; — saaledes mente de nu. — Gaar det ikke ogsaa os saaledes mange Gange? Vi beder om noget, — der gaar maaske en Tid, saa faar vi det, maaske anderledes end vi havde tænkt os det; det var et Tilfælde, siger vi da; — vi fik det, ikke fordi vi bad derom, vi havde faaet det alligevel, det kom jo af sig selv, ja, det var et Tilfælde! — vi har ingen Tro og derfor intet at takke for. Saaledes gik det de ni. Præsteattesten fik de, og de mente vel, at alt var i Orden med den, men frelste var de ikke, kun til den ene, der vendte tilbage, lød det: »Din Tro har frelst dig!» Og saaledes som med de ni spedalske Mænd gaar det endnu: hvor mange vender tilbage og takker! — og hvor mange gaar ikke omkring med deres Præsteattest og mener, at alt er i Orden, medens i Virkeligheden ofte alt er i Uorden. Vi har imellem os en Dreng, der om faa Dage gaar til Konfirmation uden indre Trang, uden Sandhed; den Præsteattest, han faar, er Løgn og Bedrag fra Ende til anden. — Lad os saa i Stilhed prøve os selv, om vi har noget at bede om, noget at takke for. — Ære være Gud i det høje!»

Dette som et ringe Bidrag til Forstaaelse af Søndagsmøderne. — Frugterne? spørger man maaske. — Vi svarer: de kommer, naar Høstens Tid er for Haanden.

Skriftlige Vidnesbyrd om Børnene.

»Udenforstaaende ser vel Resultaterne af vor Virksomhed,« sagde Forstanderen en Gang, »men de tænker ikke paa, at vi for at naa dem maa give os helt hen og ofre nogle af vor Sjæls fineste og bedste Kræfter.«

Disse Ord, skjønt brugte i en anden Sammenhæng end den, der nu følger, kan passende danne Overgangen til at vise, hvorledes det er ham om at gjøre at skaffe Børnene Stunder, da en Del af deres Tilværelse stilles frem for dem til Beskuelse, for at de kan faa Lejlighed til at se et tilbagelagt Tidsrum rullet op for dem. Det er, naar Børnene hver anden eller tredje Maaned faar deres Bedømmelsesbøger oplæste og overrakte. Skriftlige Bedømmelser træder her i Stedet for Karaktergivningen. Foruden at vi ved dem bedre rammer den enkeltes Tarv, ikke behøver ved bestemte Talværdier at udmaale hver enkelts Standpunkt, men kan give et samlet og fyldigt Billede af Barnet, som det gaar og staar i alle dets Forhold, — giver det ogsaa Forstanderen og Lærerne en fortrinlig Lejlighed til enkeltvis og i Samling at drøfte vore Fordringer og Resultaterne af hvert Barns Arbejde for sig, og vi føler os, for hver Gang et saadant, mange Gange strængt, Arbejde er gjort, i inderligere Forstaaelse med Børnene. Til en saadan Dag er de fri for Skolearbejde, den betegner Afslutningen af et tilbagelagt Tidsrum, og Dagen efter betegner et nyt Tidsrums Begyndelse. Det er Hvile- og Forfriskelsesstationer paa vor Skolevej. Forstanderen griber al Tid en saadan Lejlighed til at faa al den Alvor og Sandhed, en saadan Stund byder, til at blive levende og virksom i dem, og Forventningen om det, der vil komme, er ham en god Forbundsfølge, lige som mange af Forældrenes Nærværelse øger Højtideligheden. Han søger da ogsaa al Tid at faa dem til at staa paa det rette Standpunkt, inden Oplæsningen foregaar: minder dem om, hvorfor de bør arbejde, at Barnet er Mandens Fader, at der af hver enkelt iblandt dem skal voxe en Mand og Kvinde op, en Mand og Kvinde, der bliver saa meget lykkeligere, som Barnet har været tro i de tilsyneladende smaa Forhold, — peger for dem paa den Lejlighed, de har til at glæde Forældrene ved at arbejde med Lyst og med Øjnene hæftede paa dem. Noget kunde maaske nok udrettes af dem, derved at vi Lærere holdt dem med vor Vilje til Arbejdet, men

helt godt bliver det først for dem, naar de, som flere af dem kan, tager fat, fordi de selv vil det; og saa bliver Skolen først, hvad den skulde være for dem alle, et Sted, hvor de føler sig vel, og hvorfra de en Gang gaar ud for at søge hver sin Opgave i Livet. »Mange fattige Børn findes der, der vilde ønske at se, høre og lære det, som I daglig har Lejlighed til, og I maa ikke glemme, hvem I skal takke derfor; først naar I er taknemmelige mod jeres Forældre, vil det rette Udbytte af Skolegangen komme. I skal huske, at jeres Glæde i Livet er kjøbt med jeres Forældres Arbejde, at hvad i tankeløst lever af og næppe ofrer en Tanke, er kjøbt for jeres Forældres Møje, at jeres lykkelige Dage er kjøbt med deres vaagne Nætter, at de tit maa savne og lide, for at I kan have det godt, faa Skolegang, Klæder, Bøger og alt det andet. — Dernæst skal I erindre, at lige som vi store har vore Fristelser paa vor Vej, saaledes har ogsaa I mange Fristelser paa jeres Skolevej; — Mod til at staa fast, til at overvinde Dovenskab og alt det skjulte Væsen, maa I have, Fejghed er en af de værste Laster i Verden og vil blive jer en Hindring hele Livet, om I ikke kæmper alvorlig imod den; — af Fejghed lyver I, og af Fejghed dovnede I mangan en Gang; — og der skal kæmpes saa meget alvorligere mod denne Synd, som den er en Hindring for vor Tro; thi der skal Mod til for at kunne tro! — Nu er der en Stund for Haanden, paa hvilken I skal overveje dette og, om I har svigtet, se at faa Lyst til at begynde paa ny. — I maa mindes, at naar I staar i Skolen, staar I paa jeres rette Plads, staar paa Faders Grund; thi her har han sat jer, og Forældrenes Ære og Lykke er derved lagt i jeres smaa Hænder, saaledes som en Fader har skrevet til sin Søn her ude. Tager I det saaledes, da er der allerede en lille Frugt synlig, og Frugter maa vort Livstræ sætte. Nu skal I søge at blive alene med jeres Samvittighed for alvorlig at kunne betragte eder selv; thi I maa erindre, at I selv har skrevet Bedømmelserne; hver har skrevet sin, vi andre har kun været Haanden, der førte Pennen. Sammenligne Bedøm-

melserne skal og kan I ikke, hver enkelt af jer er i dette Tilfælde kun noget for sig og ikke i Sammenligning med de andre. Er der derimod noget i Bøgerne, som I ikke kan forstaa, da søg til dem, I har Kjærlighed og Tillid til, saa vil I faa al den Oplysning, I behøver. Hovmodig maa ingen blive, det er der heller ingen Grund til, men flere af jer har Lov til at være rigtig hjærteglade.«

Naar det saa er mig om at gjøre at give en Fremstilling af, hvorledes nogle af de enkelte Bedømmelser ser ud, for at man derved kan faa et Begreb om, hvilket Kjendskab til de enkelte Børns Standpunkt og Tarv Forstanderen er i Besiddelse af, saa maa jeg strax føje til, at jeg vil indskrænke mig til at give hans Bedømmelser om Standpunktet i Almindelighed med Forbigaaelse af, hvad de enkelte Lærere i de specielle Fag har udtalt.

Lad os begynde med et af Fosterbørnene, hvis Liv her ude iblandt os er smukt, men som ved sin ejendommelige Natur har krævet Forstanderens hele Agtpaagivenhed, for at hans Udvikling naturlig og sundt kunde fremmes. Han siger saaledes om ham:

»Vort Samliv er i det hele kjønt og bærer fremdeles god Frugt; nogle Gange har dog hans Uorden og især hans uordentlige Brug af Tiden forstyrret vort gode Forhold, og en enkelt Gang har han til megen Sorg for os været upaalidelig.

Han vil nødig ud i frisk Luft, vil helst holde sig inde, naar Kammeraterne leger, for — i Reglen atter paa uret Tid — at sysle med fysiske og andre Projekter. I det hele tænker og drømmer han ofte paa Viljens og Hukommelsens Bekostning; det sidste vil navnlig findes stadfæstet i Bedømmelsen over Regning.

Han er i øvrigt en lydige og villige Dreng, og Hveden voxer trods Klinten.«

Det bør føjes til, at han i dette Aar afslutter sin Skolegang, hvilken Tilføjelse maaske er nødvendig, for at man

ret skal forstaa, hvorledes han er i Stand til at drage Nytte af den givne Bedømmelse.

En Redegjørelse for, hvorledes en Dreng kan gjøre Fremskridt, uden at han selv egentlig har nogen væsentlig Del deri, maa tages med:

»Kristian kan være en ganske flink og livlig Dreng, men det er sørgeligt, at han ofte skuffer os, naar han skal arbejde paa egen Haand; de Fremskridt, han gjør, skyldes derfor i langt højere Grad end ønskeligt den Extrahjælp og det Tilsyn, der ydes ham uden for Skoletiden.«

Man kunde maaske svare til denne Bedømmelse: »Som han er der mange.« Desto værre, ja; men der arbejdes og skulde i alle saadanne Tilfælde arbejdes paa, at det ikke blev derved; thi at komme ud i Livet og gaa paa egen Haand paa dette Underlag, vilde hverken bringe Gavn eller Glæde.

Som en Modsætning til den sidstnævnte anføres nu en Dreng, der som tolvaarig kom i Skole her, mod at han ved nogle smaa Arbejder paa Skolen betalte for sin Skolegang.

»H . . . søger Skole paa rette Maade; det er ham en Lyst og Glæde at udvikles og lære noget; stille og lidt efter lidt har han overvundet den ene Hindring efter den anden, indhentet det manglende og gaaet den for den ældre Begynder svære Vej uden at falde sammen og give tabt. Han staar nu som en af Skolens flinkeste Elever, om han end paa sine Punkter — blandt andet i dansk Retskrivning — endnu har en Del at indhente.

Det udvortes Arbejde, han har paataget sig, udfører han med Flid og Troskab.«

Et af Fosterbørnene, der er af et svageligt Helbred, og som tidligere har lidt af aandelig Overlæsselse, maa tages med, da Udtalelserne om ham betoner og fremhæver noget mere end det, der i Reglen forlanges af en Dreng. Der siges blandt andet om ham:

»Han staar vedblivende i alle Henseender i et smukt og

godt Forhold til os alle, men han er fremdeles glem-
som og skjødesløs over for de udvortes Pligter,
der paahviler ham. Enkelte Gange har han dog vist,
at han kan tage sig sammen, naar han vil. —

Han færdes livlig og muntert i den friske Luft og er
rask og glad.«

Det maa dernæst være mig tilladt at fremstille, hvor-
ledes Bedømmelsen af en Dreng, der regnes for en af Skolens
Støtter, tager sig ud, og det skal her kun bemærkes, at
Hjemmet og Skolen i dette Tilfælde arbejder sammen paa en
sjælden smuk Maade:

»H . . . . har baade i sit personlige Forhold til os og
i det Arbejde, Skolen byder ham, fundet nogle af sine
stærkeste og dybeste Krav tilfredsstillende, og han giver uden
Vaklen og uden at svinge baade sit Hjærte og sin Arbejds-
kraft til, for at disse Krav kan ske Fyldest. Saa vel i
sædelig som i boglig Dannelse er han saaledes i en stærk
Udvikling, og naar hans Standpunkt i enkelte Fag ikke al-
Tid fuldt ud godkjendes, da ligger det næppe i nogen Mangel
paa Alvor og god Vilje fra hans Side, men dels i, at han
har Naturhindringer, som det endnu ikke er lykkedes ham
og os at overvinde, og dels deri, at hans gode Standpunkt
i det hele stundom lader os anlægge hans almindelige Maale-
stok paa Steder, hvor hans Alder og Udvikling endnu ikke
giver fuld Ret til det . . . .

Han bliver en stedse dygtigere og opmærksommere Til-
hører og er gjennemgaaende en brav Elev. Hans Forhold
til os alle, ældre og yngre, er, som det bør være. —

Den Bedømmelse, som nu følger, maa jeg bede, om
Læserne vil overveje med megen Alvor; jeg betoner, at det
er en meget moden Dreng, den er given:

»K. har baade Glæde og Udbytte af sin Skolegang,
men hverken Glæden eller Udbyttet fylder helt ud. Der
er baade gode Forsætter og gode Resultater, men Forsætterne
rækker ikke sjældent videre end Kjendsgjerningerne; thi hans

Vilje er endnu ikke saa stærk som hans baade sande og alvorlige Trang til at blive en fuldt ud brav Dreng. —

Hans personlige Forhold til os bæres af megen Hengivenhed, og hans hele Færden imellem os vidner om og lover meget godt; kan vi end derfor ikke endnu give ham det Vidnesbyrd, at han har sig selv i sin Magt i den Udstrækning, det var ønskeligt, og kan vi end ikke fuldt ud lide paa ham med Hensyn til hans Arbejde, men maa atter og atter betone, hvad han skylder sig selv, samt det Hjem og den Skole, hvis Ære ogsaa han er sat til at vogte, saa skal der dog samtidig bemærkes, at han baade viser Flid og Alvor og gjør god Fremgang.«

Her efter følger Udtalelserne om en 16aarig Elev, der læser til en Examen:

»En Tid arbejdede C. ikke helt godt, hans Opfattelse var ofte uklar, og han udtrykte sig tungt og ubehjælpsomt; det var, som havde noget fremmed bemægtiget sig hans Sjæl og slappet den; han led derunder, og der var ingen Glæde over ham. — Nu er det forandret. Der kan vel stundom spores svage Rester endnu, men gennemgaaende gaar Arbejdet med Liv og Dygtighed, og der er god Fremgang.«

For ikke at trætte vil jeg slutte med at anføre Udtalelserne om et af Fosterbørnene, en femtenaarig Pige. Hendes Fader kom en Dag som fremmed her til for paa en Vens Vegne at se til hans Søn, der var her i Huset, og blev, da han netop kom i Skoletiden, anmodet om at vente lidt, da Forstanderen havde en af sine Samtaletimer med Eleverne. Denne overværede han, og da han skulde gaa, anmodede han Forstanderen om at tage sig af hans moderløse Datter, som levede hjemme paa Gaarden under et gammelt Tjenestetyendes Omsorg. Da Forstanderen selv har nogle smaa Piger, og der var Pigebørn i Skolen, gik han ind derpaa, og det har været til gjensidig Glæde og Tilfredshed. Drengene har godt af at være sammen med Piger, naar den gode Aand er stærk nok til at holde Tonen og Omgangen ren, og der er et Øje, der følger alt, saa der

ingen skjulte Kroge kan findes. Han siger saaledes om hende:

»M. er en brav Pige; til huslig Gjerning flittig, — i Skolen vel ikke al Tid sikker nok, navnlig ikke der, hvor der stilles Krav til hendes Hukommelse, men dog i god Fremgang, baaret frem af Lyst og Flid; — i Hjemmet baade i sin Omgang og over for de Krav, et Hjem skal stille til en ung Pige, til Glæde og et godt Exempel; adskilligt tyder des uden paa, at hun mer og mer faar Syn for, at alt, hvad hun indvortes og udvortes tilegner sig, al Dygtighed og al Kundskab faar kun Betydning for hende i samme Grad, som hun dermed vil tjene — ikke sig selv, men dem hun elsker, og den, hun vil kaare sig til sit Livs Herre. — Hvor dybt og inderligt hun paa dette Omraade har fundet sig selv, er et Spørgsmaal, hun har den store Lykke at være naaet frem til at kunne overveje ene med sig selv og med sin kjære Fader.«

Jeg anfører endnu en Udtalelse, den nemlig, der falder, efter at hun har begjæret at faa Lov til at stedes til Konfirmation som Forberedelse og Indledning til hendes første Altergang. Man vil her af yderligere faa Lejlighed til at danne sig et Begreb om Forstanderens Nænsomhed over for dette vigtige Punkt:

»M... kan stundom vaande sig lidt under de alvorlige Krav, vi med velberaad Hu stiller til hende, og gennem hvis Opfyldelse hun skal blive en Personlighed og faa sig selv i sin Magt, men hun ønsker disse Krav hverken lempede eller ændrede, arbejder trolig, i Reglen ogsaa med Troskab og er vedblivende i god Udvikling . . . . .

Da vi ikke bør blive trætte af atter og atter at minde hverandre om det væsentlige, tør vi heller ikke denne Gang undlade at minde hende om, at vor Rigdom skal være den, at mange kan takke os for, hvad vi har givet af vort eget, dem til Gavn og Glæde; vi ønsker hende, at hun gennem daglig Indøvelse i denne Sandhed, i stort og smaat, maa have sin bedste Beredelse til det store Maal, hun har sat

sig. Vi tør sluttelig heller ikke tie med, at det Mod, uden hvilket en Personlighed ikke kan give frugtbar Jordbund for det højeste Liv, hos hende modvirkes af en temmelig fremtrædende Fejghed og Ømskindethed, som hun derfor alvorlig maa kæmpe med.«

Faderen svarede tilbage:

»Efter Samlivet med M. i Ferien baade ude og hjemme, maa jeg udtale min Glæde og Tilfredshed over hendes Udvikling i de forløbne to Aar, hun har haft Ophold hos Dem. Hendes sædelige Væsen og varme Kjærlighed til sine Plejeforældre og til Hjemmet i Ordrup er mig til usigelig Glæde. Held og Velsignelse med Gjærningen fremdeles.»

Saa vidt dette. — Man kan maaske nu forstaa, at det er Højtidsdage med megen Alvor, disse Dage, hvor de enkelte ser den forsvundne Tid drage forbi sig og faar Lejlighed til at overveje, hvor de har svigtet, og hvor de har gjort Fyldest over for de Opgaver, der er stillede til dem.

Vi er ikke blinde for, at nogle vil have Indvendinger at fremsætte mod denne Fremgangsmaade, men det er ogsaa troligt, at der findes mange, som vilde mene: «Ja, det er dejligt, saaledes vil vi ogsaa have det, det er noget andet end det gamle System med Karakterer, hvor Evnen og sjælden Fliden bedømmes.» — Vi vil endelig bede disse sidste, om de er Skolemænd, betænke sig noget, inden de griber til at indføre noget lignende; thi der skal for det første megen Dygtighed til et saadant Arbejde, dernæst maa vedkommende være meget sammenlevet med Børnene, og for det sidste fordrer det megen Tid, naar det skal være, som det sig bør. Alt dette maa man betænke, og vi lægger enhver det saa meget alvorligere paa Sinde, som vi er overtydede om det udmærkede ved denne Fremgangsmaade med de skriftlige Bedømmelser.

Religion i Skolen.

Et kunde man maaske forundre sig over: Paa vor Time-seddel over Fagene og deres Fordeling, finder man ikke opført — hvad der ikke er noget Fag, og derfor ikke nogen Steds skulde betragtes som et saadant — Religion.

Det er Forstanderens og med ham fleres Overbevisning, at:

»Alt, hvad der erfaringsmæssig bibringer Barnet den Anskuelse, at Kristendom kun er noget, der skal læres, men ikke noget, der skal leves, er af det onde. Om det staar i Religionslektien, at dens Indhold skal »efterleves«, men dette med at »efterleves« blot læres uden ad som alt andet, gjør jo blot Sagen værre.« —

Man mener vel, at det er forfærdeligt, at Mennesker vil berøve de smaa Lejlighed til at høre Guds Ord, det Ord, der er i Stand til at aabenbare dem den højeste og højestes Visdom og Kjærlighed; Forstanderen svarer dem: »der skal intet berøves dem, som kan være dem til Glæde og Velsignelse, som kan danne Midtpunktet i deres Liv;« — men der maa være en Skavank ved den almindelige Maade at meddele dem det paa, naar man mange Gange maa udbryde med ham:

»Ser jeg en Ungdom efter at have sunget Slutnings-salmen rende fra Skolen med Eder og vilde Skrig, og det en Ungdom, der Aarevis synger Salmer og er stiv i Skriftsteder og megen Kristendomskundskab, ser jeg den storme af Sted som en Flok Gadeunger, der kaster hinanden Katekismusserne i Hovedet og maler urene Billeder paa Portstolper og Plankeværker, og som er raa og næsvise over for ældres Tilrettevisninger, da siger jeg — skjønt med klart Blik for, at Drengestreger er ikke Forbrydelser: det Hus duer ikke, det er bygget paa Sand; thi hvor de smaa samles om Herren,

hører hans Røst og gjør der efter, der bliver det Samfund kjendeligt som Staden paa Bjærgtet, der ikke kan skjules.»

Man ser heraf, at han intet vil berøve dem, uden hvad der kan skade dem. Kristendom er noget personligt; som en personlig Sandhed skal den derfor komme til dem gjennem levende Mennesker. Og hvor meget skal de have? — alt muligt, mener man maaske? — Kristus siger til sine Disciple efter at have levet tre Aar sammen med dem, altsaa ved den Tid, han skal forlade dem: »Endnu har jeg meget at sige eder, men nu kan I ikke bære det.« Skulde Børnene ikke kunne gaa ind her under? — Det er Forstanderens Overbevisning — og den er stadfæstet i Bønnen: Giv os i Dag vort daglige Brød — at: »det bedste, vi kan give vort Barn i Dag, er det, det i Dag trænger til,« og faar Barnet det saaledes, bliver der nok Væxt, og det en sund og sand aandelig Væxt. Lektier i det personlige er goldt og ufrugtbart, for Barnet som en Ørken, og hertil sigter han, naar han siger:

»Barnet kjender Vejen fra Moderhjærtet op til Gud, fra Hjemmets Himmel op til Faderens Paradis, men ikke Vejen gjennem Ørkenen til det forjættede Land, og fordi vi andre skal og maa gjennem Ørkenen, naar vor Tid kommer og vore Kræfter er til det, deraf følger saa langt fra, at vi har Lov til at forandre Barnelivets Vilkaar og føre dem ud i Ørkenens Sand, hvem Gud indtil videre ene vil værne under Moderhjærtets Vinger, at det ikke bliver vor mindste Brøde og en Gang ikke vort mindste Ansvar, at vi gjorde det.»

Men, siger man, det er jo nødvendigt, at Børnene lærer disse Skriftsteder og Salmever; naar de en Gang skal til Præsten, forlanges det jo lært, og saa staar de der? — Ja, har man ikke andet at anføre til Grund og Undskyldning for Misbruget af det hellige, saa hør en Gang dette Ord:

»Fra alle de mange, der gik til Præsten men fra Gud og nu lever som Kristi Korsens Fjender — fra dem lyder

der i al deres Bespottelse, igjennem deres rasende Kamp mod alle evige Magter et Veraab over al den udvortes Kristendom; fra alle dem, der ogsaa har en himmelsk Fader, men som de ikke kom til at kjende, fordi de aldrig fik ham at se aabenbaret i hans Børn, lyder der et Veraab over alle disse læsende, syngende, bedende, skrivende, bekjendende, kirkebyggende kristne, der »vidner« om det Vintræ Kristus, som om dets Rødder var i Maanen, og dets Frugter oppe i Evigheden, men ikke ejer en eneste jordisk Drue, hvormed en fattig Broder, der tørster og lider her paa Jorden, kan læskes.«

Vil man endelig se, hvor alvorlig Forstanderen tager det med Kristendommen, saa hør en Udtalelse af ham om, hvorledes den Skole skulde være, han vilde betro sine Børn. Han stiller sig her paa en kristen Faders Standpunkt, i det han siger, højt og indtrængende, saa alle hans Skolebørns Forældre kan høre det, saaledes:

»Hvad vi maa kræve af den Skole, vi rolig skal kunne betro vore Børn, er først og fremmest dette, at den med os har aabent Øje for, at Livet bliver sværere og sværere at leve, idet det onde i den Verden, hvori de unge skal ud, er i stærk Væxt; Sanselighedens, Bespottelsens, Vantroens, Raahedens Magter, med hvilke vore Børn en Gang, uden at have Rygstød i vor Nærværelse, men paa egne Ben og paa egen Overbevisning skal kæmpe, vil komme til at omringe dem stærkere og stærkere, tættere og tættere, vil møde dem paa de forskjelligste Veje, snart aabenlyst og højkrøstet med Løfter om et Liv i Nydelse, Velleved, falsk Frihed og Fred, snart i Smug under Sandhedens Skin med det halvskjultes Tillokkelser, snart støttet til en moderne Tæknings Resultater, snart gjemt bag en letfærdig og gudforladt Digtningens Slør. Skal vore Børn kunne optage denne Kamp og gaa den igjennem, da maa der i Tide lægges en Grundvold i dem, ikke blot af Kundskaber og Færdigheder, hvorved de kan gjøre sig nyttige og have et Værn mod Selvopgivelse, ikke blot af en klar Erkjendelse, men af en fast Personlig-

hed, der med Troens stærke Vilje kan vælge og fastholde Sandheden.

Vi maa dernæst kræve den Erkjendelse af vore Børns Skole, at den stærkeste Magt i Verden til at drage ogsaa Børnene fra Mørket til Lyset, fra Synd til Sandhed er Kristendommen, og for saa vidt vi maatte ønske Skolens Medhjælp til at gjøre denne Magt til vore Børns Værn, maa vi bestemt fastholde, at Skolen ikke ved en fejl Forkyndelse og Brug af Kristendommen tilslører dens Væsen for vore Børn eller gjør den til deres Fjende i Steden for til deres Støtte. Hermed sigter vi navnlig til Lektier og Overhøringer i Kristendomskundskab som et sikkert Middel til at føre bort fra Maalet. Vi erkjender nemlig, at ingen personlig Sandhed, heller ikke den kristelige, griber et Barn og sætter Frugt i dets Liv ved at lukkes ind i dets Hukommelse, men kun ved at mødes med dets Hjærte, hvorfra Livet udgaar, og med dets Vilje, der iværksætter, hvad Livet kræver. Medens vi altsaa paa de andre Omraader ved Siden af en klar og fyldig Undervisning kræver, som Frugt af denne, sikre Kundskaber og maa ønske disse vel tilegnede og bevarede, hvor det gjøres behov ved Hjælp af Lektier, Overhøringer, skriftlige Udarbejdelser og deslige, saa maa vi, hvor det gjælder den direkte Paavirkning af Personligheden, og da især, hvor Kristendommen dertil bruges, holde fast ved, at den personlige Sandhed, som vi mer end alt andet maa ønske sikkert tilegnet og bevaret, kan kun tilegnes og bevares ved at efterleves og kan kun i Barnets Liv og Levned have sin eneste gyldige Prøve og Overhøring; gjøres den til Gjenstand for Udenadslæsning, bliver den med det samme for Barnet til et almindeligt Lektieanliggende, hvor Kravet er fyldestgjort, naar Overhøringen er vel overstaaet. Vi maa altsaa fordre, at Bønnen kommer til vore Børn, ved at den bedes, — Troen, ved at den bekjendes, — Sandheden, ved at den følges, — Vejen, ved at den vandres, — Livet, ved at det leves, — alt med den Støtte i Ordets Forkyndelse, hvortil

det er Børnene givet: at de i dets Lys maa kunne se Livet, de er begyndt at elske, i fuldere Herlighed og derved faa det end mere kjært.»

»Igjennem Hjemmet til Gud,« dette hævder Forstanderen stadig og al Tid og føjer til:

»Den smalle Vej fra Barnet til Gud — den gaar gjennem Fader- og Moderhjærtet, den smalle Vej fra Jord til Himmel — den gaar gjennem levende Menneskehjærter.»

Dette vil han al Tid med Glæde oplyse for enhver, der ikke forstaar det. Jeg vil her til Belysning anføre nogle Ord af en Mand, der staar mig meget nær:

»Da jeg var en lille Gut paa syv Aar, havde jeg en stor Skræk for at komme uden for den oplyste Stue, naar det var mørkt; gjennem Ruderne saa' jeg med Gru ud i den mørke Nat og krøb tilbage i Stuen med en Følelse af Glæde, hvori Takken for Lyset laa indesluttet. Havde jeg derimod med Fader været i Besøg hos Onkel, der boede nogle Mil fra os, og vi om Aftenen eller rettere om Natten gik igjennem den store Skov, som vort Hjem laa op til, saa frygtede jeg aldrig. Snakketøjet gik stadig paa mig, medens vi gik igjennem den, og Fader havde mig ved Haanden, og aldrig véd jeg af, at jeg har frygtet for, at han skulde gaa vild i den, og vi derved komme ud i en af de mange Moser, der findes i Skoven. Siden, da jeg selv er bleven Fader og med min lille Pige ved Haanden en enkelt Gang er gaaet den samme Vej, har det samme gjentaaget sig: hun har paa sin barnlige Maade snakket i et væk, jeg har svaret paa samme Maade som al Tid, medens mine Øjne med Anstrængelse har søgt at gennemtrænge Mørket, min Fod forsigtig søgt, om jeg ogsaa havde Fodfæste, at jeg ikke skulde gaa vild og mit Barn rokkes i den grundfæstede Tillid paa mig, der er nødvendig, for at hun en Gang kan sige om sin Fader, som jeg kan sige det om min: »Tak, Fader, at du en Gang lærte mig, hvor saligt det er at kunne kaste al Frygt over Bord, saa at nu ingen Ting i Verden skal ængste mig, naar min himmelske Fader har mig ved Haanden.«

Hævder Forstanderen, at det for Barnet hedder: »Gjennem Hjemmet til Gud«, saa er han ikke blind for, at mange af Hjemmene ikke tilstrækkelig dybt og alvorlig føler det Ansvar, de i saa Henseende har over for deres Børn; — den upersonlige »Stat« har jo gjort sit til at tage Ansvaret fra Forældrene og lægge det over paa Skolerne — og han samles derfor hver Uge med Forældrene, for at de kan komme til at føle det. Men inden jeg gaar over til at fortælle, hvorledes han i saa Henseende tager det, maa det være mig tilladt at levere et lille Bevis for, hvilken skadelig Indflydelse Staten har haft paa Børnenes kristelige Opdragelse ved at tage Ansvaret fra Forældrene og lægge det over paa Lærerne.

Jeg talte for nogle Aar siden med en Mand fra Færøerne; han var Lærer og havde faaet Understøttelse til at opholde sig her et Aars Tid for sin videre Uddannelses Skyld. Talen faldt da blandt andet paa det smukke Forhold, der var til Stede blandt Folkene paa Færøerne, hvorledes de om Aftenen samledes i den fælles store Stue om Arnen, og Husfaderen fortalte Træk af deres Forfædres Historie, medens i Reglen Moderen samlede Børnene om sig og prentede Ordet om ham, der havde indpodet dem paa Livets Træ, ind i dem til Væxt for det Kristenmenneske, der voxede op i deres Hjærter. Det var mig, der havde udtalt dette. Han rystede paa Hovedet og svarede sørgmodig:

»Siden vi paa Færøerne har faaet Skoler med tvungen Skolegang og Religionsundervisning efter Systemet her hjemme, har Forholdet forandret sig til det værre. Vel kan man endnu høre Fortællingerne om Fædrene lyde i de lange Aftener, naar man er samlet om Arnen, men Moderen tager sig sjældent eller aldrig af Børnenes religiøse Opdragelse. Skolen besørger det: »Læreren kan det bedre end vi,« siger hun, »han har jo studeret,« og i Steden for at alle før lyttede og opbyggedes ved de kristelige Samtaler med Børnene, naar Husfaderens Fortælling var endt, saa hører man nu kun den Snak, der al Tid kunde faas Lejlighed til, uden at det behøvede at være paa den Tid, da man med Disciplene

skulde bede: »Bliv hos os, Mester, Dagen holder.« Forbandelsen ved dette Skridt fra Statens Side har da allerede vist sig, og det bliver vel værre. Det, man maa være glad ved, er, at Folket i dets alvorlige Livsgjerning har en Modvægt mod al den udvortes og upersonlige Kristendomsforkyndelse, der ellers vilde ødelægge det helt.»

Det var en alvorlig kristen, der udtalte disse Ord; — det maa og skal høres, hvis vi ikke til sidst skal komme ud i det upersonlige saa langt, at det vil blive vanskeligt at komme hjem igjen; — lad os ikke være mellem dem, der ler nu, medens der dog er nogen Alvor for denne Sag, at vi ikke skal komme til at græde, naar det hele en Gang betragtes som »Spøg«.

Men, som bemærket, Forstanderen her ude er klar paa den Ting og arbejder med al sin Evne paa, at Forældrene skal komme til at føle det Ansvar, de har i saa Henseende. Han har jo i sin Bog Barndom og Kristendom, hvoraf saa meget er citeret i dette lille Skrift, gjort det klart for enhver, som vil se, hvad det gjælder om. Men det er ikke nok at skrive Bøger derom, det véd han saa godt, og derfor er han ikke bleven staaende herved. Det gamle indgroede Onde, den falske Mening og Forestilling, at det er Lærerne, der skal lede Børnene til Gud, skal der Tid og Kraft til at faa udryddet, og det bliver ikke slaaet til Jorden, med mindre enhver i sin Kreds, og da navnlig Lærerne, tager Bladet fra Munden og søger at lægge Forældrene det rette saa nær og stærkt paa Sinde, at de ikke kan gaa bort derfra. At saa Læreren kan, naar Forældrene ønsker og begjærer det, saaledes som mange af vore Børns Forældre har ønsket det, træde hjælpende og støttende til, naar det gjælder i Sammenhæng at meddele Børnene Oplysning om Vejen, Sandheden og Livet, det er en Sag, Læreren skal være glad og taknemmelig for, om han da er en Mand, der ønsker, at hans Børn skal se og forstaa alt i Livet i Lyset af de evige Sandheder, som Kristendommen aabenbarer os. Derfor kan der ogsaa spørges i denne

Sammenhæng: Hvad gjør I, for at dette kan ske Fyldest? Og foruden at henvise til, hvad der maa være kjendeligt nok af dette lille Skrift, hvilken Luft Børnene indaander her ude, for uden at pege igjen paa, hvilken Plads og Betydning Søndagen har faaet i vor Skole, hvor Evangeliet læses og opbyggelig forklares for Børnene og dem af Forældrene, der sætter Pris paa at være til Stede, skal der end videre her meddeles lidt om vore Torsdag Aftens Møder. Det er en Fordring, at Forældrene og Børnene i Fællesskab er til Stede, thi det, der skal naas, er netop den store Ting at lade Børnene faa en bestemt Følelse af, at vi og Forældrene staar sammen over for dem, og at vi søger Vejen til Børnenes Hjærter gennem Forældrene. Disse Sammenkomster har da efterhaanden faaet et rent opbyggeligt Præg, og alt, hvad der tales og læses — som Læsning nævnes Buddes Fortællinger, Brudstykker af „Tre af mine Venner“ o. l. — bliver benyttet til at løfte og frigjøre Sindet, og det naas saa meget bedre, som disse Møder er saa lidt skolemæssige som muligt, og derved, at Enhedens Aand gennemtrænger dem. Hvem er det da, der stiller sig til Tjeneste disse Aftener? — Det er en af Lærerne ved Skolen eiler Venner af os og vor Virksomhed, men først og sidst er det Pastor Hohlenberg fra Kjøbenhavn, der jævnlig kommer i vor Midte og fremstiller os Jesu Liv; det er særlig ham i Forening med Forstanderen, der giver disse Aftener deres ejendommelige Præg. For at man kan faa et fyldigere Indtryk af, hvad der tales, og hvorledes der tales paa disse Møder, skal jeg meddele, hvorledes Pastor Hohlenberg og Forstanderen tager det, samt give et bestemt Foredrag af en af Lærerne.

Pastor Hohlenbergs Tale er ved Siden af dyb Alvor præget af den ægte Humor, som Børnenes Sind forfriskes ved, og som lukker det op, saa de dybe Sandheder i Kristendommen kan komme ind; de Billeder, han bruger, henter han med Lethed fra deres egen Verden, og med Varme og Klarhed fremstiller han de evige Sandheder saa tiltalende

og overbevisende, at Aanden, der er hans Følge, kan lade Freden dale over Sindet. Og hvad enten det er om Ordet, hvori Livet og Lyset findes, eller ved Ordet om ham, som er Sandheden, Vejen og Livet, at han taler, saa er der i alt noget, Tilhørerne kan gribe og fastholde. Han tegner for dem Jesu Barndoms Liv ved at vise dem hans Forhold over for Forældre, Lærere og Kammerater — alle de Forhold, hvori de selv er stillede. — Forholdet til Forældrene udtrykt i Ordene: han var dem underdanig; Forholdet til Lærerne: ved at han satte dem i Forundring med sine Spørgsmaal og Svar; og Forholdet til Kammeraterne gennem det dejlige Sagn, at Børnene i Nazareth kaldte ham »Venligheden«. Han ruller op for dem Billedet af Mesteren, medens han søger og finder sine Apostle; viser dem de to Disciple, der fulgte Mesteren til hans midlertidige Opholdssted og blev hos ham Resten af Dagen og saa gik fra ham med en Glæde, der maatte have Luft, og hvorved de vandt deres Venner; — og han spørger Børnene, om ikke de til Tider har været med Fosterfaderen her i et lønligt Kammer, hvorfra de er gaaede ud lysere og lykkeligere end før og saa opfyldte af Glæde, at ogsaa de paa en eller anden Maade maatte have Luft over for deres Kammerater. — Og saa vandrer vi videre sammen med Frelseren; en Aften tages Fortællingen om den samaritanske Kvinde ved Brønden frem til Betragtning; her peger han frem ad for Børnene paa den Tid, da ogsaa de maa kunne sige: Nu tror vi ikke mere, fordi en anden har sagt det, men fordi vi har hørt det og véd det fra Kristus selv, at han er vor Frelser. — Og vil han lægge dem det rigtig nær og inderlig paa Hjærte, dette, ikke alene at høre om og begejstres af Fortællingen om Frelseren men at give sig helt hen til ham, saa fortæller han dem f. Ex. Historien om Indianeren, der var bleven grebet saa stærkt af, hvad Jesus havde gjort for ham, at han vilde gjøre noget til Gjengjæld og derfor kom til Missionæren med det bedste, han ejede, som Gave til Jesus: først sit Tæppe, men blev afvist, saa sin Hund, og saa sin

Bøsse, og, da ogsaa dette blev forsmaaet, kom igjen med de Ord: »Saa maa Jesus have den arme Indianer selv.«

Over alt mærker vi, at det er her paa Jorden, det fremstillede foregaar; Billedet af Landet, hvor Skikkelserne bevæger sig, og af Folket, paa hvilket Mesteren virker, tegnes med naturlige, tiltalende Farver. Og saa fanger han stadig Børnenes Liv ind i sin Forkyndelse; og det er ikke blot det særlig fremtrædende i deres Tilværelse — en særlig Glæde eller Sorg i vor Kreds, en Daab, en Konfirmation, en Afsked, en fremtrædende Synd hos en enkelt — der saaledes drages ind; ogsaa tilsyneladende ubetydelige Smaatræk fra deres Leg, deres Undervisning, deres Tale, deres Paa-klædning griber han og slipper og griber igjen for at belyse dem fra en ny Side, og saaledes faar Børnene idelig og idelig ogsaa ad denne Vej at mærke, at »intet i deres Liv maa stilles uden for Livet,« men at alt, selv det mindste, paaagtes og skal ses i Sandhedens Lys.

Saaledes virker han med god Forstand; hvad han taler, bliver levende og nærværende for Tilhørerne, og man forstaar maaske, selv om det kun er med faa og fattige Ord, jeg har formaaet at fremstille lidt af ham og af hans Gjer-ning imellem os, at Forstanderen i denne sin og vor Ven har fundet en udmærket Støtte for sin Virksomhed.

Her efter følger nu en Tale, holdt i Februar Maaned 1881. Efter nogle personlige Henvendelser til Forældre og Børn for at berede Sindet, for hvad der skulde komme, talte Forfatteren saaledes:

Rekabiterne.

Det var en sørgelig Tid for Israels Folk. medens Achab og Jesabel regerede, men det var Folkets egen Skyld; thi det havde vendt sit Hjærte fra Abrahams Gud og dyrkede nu Afguderne. Forgjæves havde Elias talt til Konge og Folk, — forgjæves maa vi sige; thi kun en stakket Tid, medens Straffen ramte dem, bøjede de sig for hans Ord og lystrede, men lydige Børn blev de ikke. De gode Dage

kunde de ikke taale, og de onde Dage gjorde dem ikke bedre, og derfor kom det ogsaa saa vidt, at hele Achabs Hus maatte udryddes, om en Del af Folket skulde frelses. Og saa salvedes paa Elias' Befaling Krigsøverstene Jehu til Konge over Israel, for at han skulde udføre Straffedommen.

Men ikke alle i Israel var dog faldne fra Herren, endnu fandtes der enkelte Familier, hos hvem Tillid til Herrens Ord og Lyst til at følge dem levede. I de sydligere Dele af Landet, i de frugtbare Dale, boede paa den Tid en Familie-fader Jonadab, Rekabs Søn; han og hans Hus holdt fast ved Herren, og han opdrog sine Børn saaledes, at ogsaa disse søgte deres Styrke hos ham. Denne Familie stammede ned fra Mose Svigerfader, Midianiteren Reguel eller Jetro, der atter gennem Midian nedstammede fra Abraham. Da Moses mange hundrede Aar før Jonadabs Tid drog gennem Ørkenen til det forjættede Land, sagde han til sin Svigerfader og dennes Børn: »Vi rejser til det Land, om hvilket Herren sagde: »jeg vil give eder det«; gaa med os, saa vil vi gjøre vel mod eder, fordi Herren har talt godt over Israel;« da fulgte ogsaa en Del med ind i Kanaans Land. Fra disse nedstammede Jonadab gennem sin Fader Rekab, og efter ham kaldtes de siden Rekabiterne.

Det ryggesløse Liv, Jøderne levede, maatte nødvendig smerte Jonadab og hans Hus, hvis mange Medlemmer levede fredelig som Hyrder i de skønne Dale, men Glæden maatte ogsaa blive stor, da de følte Befrielsens Time slaa, da det ugudelige Kongehus, som havde ofret saa mange Mennesker paa Afgudernes Altre, blev udryddet af Jorden. Og Glæden gav sig ogsaa til kjende. Som Jonadab en Dag gik paa Vejen, kom Jehu kjørende i sin prægtige Vogn; Jonadab rakte da Hænderne mod ham og velsignede ham. Og Jehu holdt stille paa Vejen og spurgte ham: »Er du min Ven, saa ærlig som jeg er din?« Jonadab kunde svare ham fuldt ud tilbage: »Jeg er det.« Og da Jehu fejede til: »Er det saa, da giv mig din Haand,« fik han den, og Jonadab, Hyrden, blev indbudt til at tage Sæde i hans Vogn, følge

med ham tilbage og se paa, hvorledes han i sin Nidkjerhed for Herren udryddede alle Baals Præster af Landet.

Det har været en mærkelig Mand og en rigtig Fader for sine Børn. Da han saa', hvorledes Israels Folk blev besnærede af Vin, hvorledes de i de gode Aar hovmodede sig af deres Rigdom og glemte den, fra hvem alle de gode Gaver strømmede, og de blev gjerrige og glemte at gøre vel mod de fattige, saa kaldte han sine Børn sammen om sig og tog et helligt Løfte af dem, idet han sagde til dem: I skal ikke drikke Vin, hverken I eller eders Børn efter eder, og I skal ikke bygge Hus og ikke saa Sæd og ikke plante Vingaard og ikke have saadant, men I skal bo i Telte alle eders Dage, paa det I maa leve mange Dage i det Land, hvor I er som fremmede. Og som lydige Børn gjemte de hans Ord i deres Hjærter og gjorde der efter.

Og Tiden gik. Folkene i Israel forhærdede sig mere og mere mod Herren. Profeterne blev forhaanede og forfulgte, og omtrent halvandet hundrede Aar efter Jehus Regeringstid kommer Salmanassar, belejrer Samaria, indtager den og fører alle Jøderne i Israel med sig til Assyrien. Men i de stille Dale i de sydlige Dele af Landet, i Judæa, lever Jonadabs Efterkommere i Fred og Samdrægtighed. —

Men hos Folket i Juda stod det daarlig til, snart lignede Tilstanden den, som tidligere fandtes i Israel, og hundrede Aar efter dets Fald var Juda Rige paa Afgrundens Rand. Jopakims Regering var forfærdelig, og hos Folket var Ørene lukkede og Hjærterne forhærdede. Paa den Tid levede Bortkastelsens Profet Jeremias, en Mand med et aabent Hjærte for Herren og hans Folk. Ikke alene med Ord, nej, med sin Person og med sit Levned skulde han prædike for Folket, for at en lille Flok af det skulde frelses strax, andre af ham faa et Indtryk, som i deres Modgangsdage kunde bringe dem til Erkjendelse, og endelig for at de, der ikke vilde andet end staa imod, maatte forhærdes, for at mange Hjærters Tanker kunde blive aabenbarede. Han maatte ingen Hustru tage sig, ikke gaa til de glade og festlige

Sammenkomster men heller ikke betræde Sørgehusene for ogsaa derigjennem at vidne. 20 Aar gammel blev han kaldet til Profet, og fra den Tid, og til han blev en gammel Mand med hvide Haar og bøjet Ryg, maatte han vidne, spottes og lide, indtil de stenede ham i det fremmede Land Ægypten. Hvorledes stod det paa hans Tid til med Rekabiterne?

En Dag kom Jeremias til dem og bad dem i Herrens Navn følge ham til Templet. Og alle Rekabiterne fulgte ham. Det var omtrent to hundrede og fem og halvfjersindstyve Aar efter, at Jonadab var vendt tilbage fra sit Besøg hos Israels Konge Jehu, og de var nu blevne en stor Mængde. Da alle Rekabiterne var blevne indladte i et Kammer i Templet, fremsatte Jeremias paa Herrens Befaling store Skaaler med Vin tillige med Bægere og bød dem at drikke. Men de svarede ham:

„Vi vil ikke drikke Vin; thi vor Fader Jonadab, Rekabs Søn, har befalet os og sagt: I skal ikke drikke Vin, hverken I eller eders Børn efter eder; og I skal ikke bygge Hus og ikke saa Sæd og ikke plante Vingaard; men I skal bo i Telte alle eders Dage, paa det I maa leve mange Dage i det Land, hvori I er som fremmede.“

„Og vi adlød vor Fader Jonadabs, Rekabs Søns, Røst i alt det, som han havde budet os, saa at vi aldrig i vore Dage drikker Vin, hverken vi, vore Hustruer, vore Sønner og Døtre, og heller ikke bygger os Huse at bo i, eller har Vingaard, Mark eller Sæd. Men vi bor i Telte og er lydige og gjør efter alt det, som vor Fader Jonadab har budet os.“

Paa Herrens Befaling kundgjorde Jeremias nu for alle Juda Mænd, hvorledes Jonadabs Ord til Børnene var blevne hørt, bevarede og fulgte, medens de havde overhørt, glemt eller trodset Herrens Ord til dem, og at Straffen derfor ogsaa vilde komme over dem. Men til Rekabiternes Hus sagde Jeremias:

„Saaledes siger den Herre Zebaoth, Israels Gud: Fordi I adlød Jonadabs, eders Faders, Bud, holdt alle hans Bud

og gjorde efter alt det, han havde befalet eder, derfor siger den Herre Zebaoth, Israels Gud: der skal ikke fattes for Jonadab, Rekabs Søn, en Mand, som skal staa for mit Ansigt alle Dage.»

Herren er trofast. Hvo stolede paa ham og blev beskæmmet? siger Apostlen. Jonadab lærte sine Børn Lydig-
hed, og Herrens Velsignelse fulgte dem — hvor frydefuldt for os at tænke, at der endnu lever en af Rekabiterne for Herrens Ansigt.

Det er længe siden; mere end to tusende Aar er forløbne; endnu kan dog Menneskene glæde hverandre ved at fremdrage dette Billede, der har den Egenskab al Tid at kunne faa Hjærtet til at banke stærkere. Denne prægtige Mand og disse lige saa prægtige Børn, hvis Levned af Herren selv blev brugt til at vise hans udvalgte Folk, hvorledes han vilde, de skulde have levet, kan endnu og maaske med lige saa god Grund anvendes i det 19de Aarhundrede, for at vi som i et Spejl kan se os selv og derved komme til at erfare, hvor langt vi er naaede frem, eller hvor meget vi har svigtet. Kunde vi faa Lyst til at vandre i Rekabiternes Spor og blive lydige Børn, vi gamle mod vor himmelske Fader, og I Børn mod eders jordiske, da maa vi ikke glemme, at Forjættelsen om Velsignelse endnu bliver udtalt over os. Og til end mere Bestyrkelse heri, vil vi nu dvæle lidt ved Fortællingen om:

Den israelitiske Pige i Fangenskab.

Nordost for Jødeland ligger Damaskus, Hovedstaden i Syrien, som en Gang var et mægtigt Rige og udbredte Skræk og Ødelæggelse over Israeliterne, naar det efter Herrens Vilje blev brugt som et Tugtens Ris for de gjenstridige Jøder. Medens Profeterne Elias og Elisa levede i Jødeland, altsaa i Tiden mellem Achabs og Jorams Regering, levede her en Mand, som var anset for den største næst

Kongen. Han var Stridshovedsmand, hed Naman og havde ved at frelse Syrerne fra deres Fjender vundet alles Taknemmelighed. Og som han var paa Højdepunktet af sin Berømmelse, faldt Herrens Haand tungt paa ham, idet han blev spedalsk, det vil sige plagedes af denne forfærdelige Sygdom, der, uhelbredelig ved menneskelig Kunst, efterhaanden breder sig over det hele Legeme, smitter alle, som kommer i Berøring med et saadant Menneske, og tvinger ham derfor til at leve afsondret for sig selv. Hvilken Skræk og Jammer har ikke denne Sygdom udbredt i det rige og store Hus, ja i det ganske Land, og fyldt alle med Medynk mod den ulykkelige. Men ingen har dog vel lidt saa meget som den stakkels Namans Hustru. Ikke at turde komme ham nær, række ham Haanden til Støtte og Hjælp eller udvortes vise ham en Kjærlighedsgjærning, det har været over al Beskrivelse tungt. Det maa have været for hende som en ravnsort Nat uden en eneste Stjerne, der kunde kaste lidt Lys ind i det forfærdede Hjærte. Imidlertid skulde Sygdommen blive dem som Indgangen til en lys og straalende Dag, der skulde bringe dem dobbelt Glæde for den Sorg, der nu tyngede dem; — men det kunde ingen af dem endog blot tilnærmelsesvis ane den Gang.

Da skete det, at nogle syriske Tropper gjorde et Indfald i den nordlige Del af Jødeland — det var medens Profeten Elisa levede — og da de vendte tilbage til Syrien, medbragte de en lille Jødepige, som de paa dette Strejftog havde gjort til Bytte. Hun skulde sælges som Slavinde, og da Namans Hustru savnede et saadant lille kvindeligt Væsen til sin nære Omgang, købte hun hende. Det var en ny og fremmed Sorg, der flyttede ind i det store Sørgehus; thi at Barnet var opfyldt af Sorg ved at være blandt fremmede Mennesker i Hedningeland, det følger af sig selv og forstaas let af dem, der har haft kjærlige Forældre, som hun har haft det. Saa ung hun end har været, har der dog i hendes Hjærte levet en fuld og rig Fortrøstning til Jehova, det vil sige: den evig uforanderlige, den, som var, er og bliver; og

Tilliden til hans Almagt og Visheden om, at det, der var sket med hende, ingen Tilfældighed har været, har været hendes stille Trøst, medens alt saa' mørkt og sørgeligt ud for hende. Men at hun var kommen til Syrien for at blive et Redskab til Namans Frelse, det kunde hun naturligvis ikke ane den Gang.

Det kan ikke have varet længe, før end hun har fattet Tillid til sin Frue og Medynk med den lidende Naman; og da kom det for en Dag, hvilken mageløs Tillid hun nærrede til Herren og hans Profeter, og at Herrens Navn skulde blive æret ved den ringe israelitiske Pige. Hvor ofte hun har maattet gjentage disse Ord: »Ak, var min Herre for den Profets Ansigt, som er i Samaria, da skulde denne skille ham af med hans Spedalskhed,« eller om hun blot har sagt dem én Gang, det véd vi ikke, men vist er det, at Fruen meddelte det til Naman, og denne fattede Haab. Han gik til Kongen af Syrien, meddelte ham, hvad den jødiske Pige havde sagt, og fik af ham Tilladelse til at drage til Jødeland samt fik Brev med fra ham til den israelitiske Konge Joram. Den fine Vogn blev gjort i Stand, en anden blev fyldt med Guld, Sølv og kostbare Klædninger, og ledsaget af en hel Hær af Tjenere rejste Naman der ned, fandt Profeten og fik af ham den Befaling: at han skulde bade sig syv Gange i Jordan, saa skulde hans Spedalskhed vige fra ham. Vel tvivlede Naman et Øjeblik, men Troen vendte dog tilbage i hans Hjærte, og Spedalskheden veg fra ham. Opfyldt af Taknemmelighed og Kjærlighed vendte han tilbage til Profeten for at overøse ham med Gaver, idet han bekendte for ham: »Kjære, nu véd jeg, at der er ingen Gud uden Israels.« Og da Profeten intet vilde tage for det, han selv havde faaet for intet, saa bad Naman: »Kjære, lad der gives din Tjener saa meget Jord, som to Muler kan bære; thi din Tjener vil ikke oftere bringe Ofre til andre Guder end til Herren.« Saa drog han hjem. Der er ikke fortalt os noget om den jødiske Piges fremtidige Skæbne, men at Naman ikke har glemt hende,

det kan vi være forvissede om; thi selv i almindelig menneskelig Taknemmelighed maatte han vel mindes hende, hvor meget mere da ikke nu, da hendes Gud nu ogsaa var bleven hans. Og fordi en lille Jødepige havde bevaret Faders og Moders Ord om den levende Gud i sit Hjærte, derfor blev hun ikke beskæmmet, men Nødens Dag blev hende den frydefuldeste i hendes Liv, og hun fik Lov til at blive Redskabet til en hel Families Frelse.

I denne lille Fortælling lyser os et Billede i Møde af den Velsignelse, der kan udgaa fra Hjemmet, naar det da er, som det bør være. Vi kan ikke undgaa at tænke paa, hvorledes den lille Pige har siddet i det stille Hjem og lyttet, naar Faderen har talt om Guds store Naade mod deres Folk, hvorledes han aldrig glemte dem, men stadig sendte dem gjennem levende Mennesker, Profeterne, Fornyelse af Tilsagnet om hans faderlige Godhed og Kjærlighed mod dem. Det har været et stærkt og kraftigt Vidnesbyrd, de har aflagt for deres Børn, det har vistnok været i al Enfoldighed, men fordi Fader og Moder har levet i Troen paa de rige Forjættelsers Opfyldelse, Forjættelserne om den store Konge, Profet og Frelser, der skulde gives dem, derfor er Barnets Hjærte blevet til et Tempel for Jehova, og hun derved til Velsignelse for mange andre. Skulde mine Tilhørere være vidende om, hvorledes det hos Jøderne særlig var Faderen, hvem det var paalagt at minde Børnene om, hvorledes Folket lige som paa Ørnevinger blev ført fra det fremmede Land til det forjættede, og de tilstedeværende Mødre derved kunde have Lyst til gjennem et andet Billede at se, hvorledes de kan være til Velsignelse for deres Børn, saa beder jeg dem et Øjeblik dvæle med mig ved Billedet af

Avgustins Moder Monika.

I en lille Landsby Tagaste i Nærheden af den nuværende By Bona i Algier blev Avgustin født i Aaret 353.

Det var en dejlig Egn, hvori han opvoxede. Den lille Landsby laa paa en frugtbar Slette med mange prægtige Palmelunde og store Kaktushække; til den ene Side saa's Hippo, det nuværende Bona, der var bygget paa nogle Klippehøjder, og Middelhavet; til den anden Side saas de mørke Fortninger af Forkjæderne til de høje Atlasbjerge. Den friske Vind fra Middelhavet susede hen over Palmernes Kroner, hvorunder den herligste Skygge fandtes. Tænker man sig endelig hele Sletten opfyldt af Haver og Vingaarde, saa er Billedet af det Sted, hvor Avgustin voxede op, færdigt.

Avgustins Forældre var velstaaende, ja rige Folk. Faderen var Raadmand; han var paa en vis Maade anset af sine Omgangsvener, men hjemme var han frygtet af Børnene — der var to foruden Avgustin — fordi han var saa forfærdelig vredladen. Han var en vild Hedning, men Hustruen Monika var en from kristen Kvinde. Allerede som Barn var hun bleven døbt, og saa længe hun aandede og levede, var Kjærligheden til den korsfæstede men igjen opstandne Frelser hendes dyreste og bedste Eje, og Attraaen efter stadig at vinde flere for den samme Herre virksom i hende; men dem, hun først og sidst tænkte paa i saa Henseende, var dog Manden og Børnene, hvoraf de to, saa vidt vi véd det, allerede i en tidlig Alder blev vundne. Dog maa man ikke tro, at hun var en af disse sygelige Kvinder, der i en ynkelig Tone idelig og al Tid prædiker for deres Omgivelser. Hun var en livsfrisk Kvinde, dygtig og ihærdig i sit Hus, som kun faa i hendes Tid. Hendes Forhold over for Manden vil bedst kunne vise os, hvorledes hun var.

Sæderne var i den Tid raa, og Kvinden havde det ikke saa godt den Gang som nu. Hendes Veninder, Kvinder af samme Stand som hun selv, kunde saaledes ofte komme og beklage sig for hende, jamre over al den Uret og Vold, de maatte lide, og vise hende de blaa Øjne og ofte store og dybe Skrammer, de havde i Ansigtet, og som deres Mænd havde slaaet dem. Hun kunde da smile til dem, huske dem halvt i Spøg paa, at de var deres Mænds Tjenerinder, og

minde dem om at omgaa dem med mere Ydmyghed og Blidhed, saa vilde de vistnok have det bedre. Men hun talte aldrig et Ord til disse om, hvorledes hun selv havde det med sin Mand i denne Henseende, ikkun hendes Gud betroede hun sig til, om hvorledes hun havde det, og han gav hende Kraft til at holde ud og lade den stille, dybe Kjærlighed være det eneste, hvormed hun besvarede Mandens Raahed; og denne dybe Kjærlighed, Kristi Kjærlighed, der aldrig søgte sit eget, aabnede til sidst Mandens haarde Hjærte, og hun havde den Glæde, da han lukkede sine Øjne i Døden, at kunne knæle ved en opladt og frigjort Sjæls sidste Leje, forinden den gav sig paa Vandring til de lyse Himmelboliger. Hun begyndte og holdt ved med at leve for ham, opfyldte selv først Kjærligheds Budet og fik saa til sidst Lejlighed nok til at hviske ham Kjærlighedens dyrebare Ord i Øret, da Vejen til Hjærtet var banet, og Jordbunden i det beredt til deres Modtagelse. Saadan var hun som Hustru — hvorledes var hun nu som Moder?

Avgustin var et forunderligt Barn, det hede afrikanske Blod rullede jo i hans Aarer, og han kunde slaa over i de største Modsætninger: han var ofte kaad til en yderlig Grad, ja, trodsig til en lige saa yderlig, og dog var han en kjærlig Natur, der let og sikkert kunde vindes; han kunde være trofast i sine Venskabsforbindelser, men han taalte ikke, at nogen blev hans Overmand, det være sig saa, enten han legede med Kammerater, klatrede i Træer efter Fuglereder eller sad paa Skolebænken, og han blev flittig af den Grund ogsaa i Fag, der var ham modbydelige.

Her var noget for den kristne Moder at tage vare paa, og hun forsømte sig aldrig. Tidlig søgte hun at prente Ordet om den dyrebare Frelser ind i ham ved at vise ham, at hans urolige Hjærte kun kunde finde Hvile i ham. Hun tegnede ham med det hellige Kors og indviede ham til Katekumén, det vil sige Lærling, og hun kunde være og var ogsaa den bedste Læremester for ham; thi selv havde hun Fred og Klarhed over sit indre Liv, og Kjendsgjerninger

manglede hun aldrig. Og vi véd det bestemt, at han lyttede, og at Ordet faldt i hans Hjærte for aldrig at forsvinde deraf, selv om det en Tid laa skjult som af et tykt Lag Muld. Hvad Moder havde sagt, blev ham en Ledestjerne, som han styrede efter, og som trods hans mange Afveje førte ham i en sikker Havn.

Men al Tid kunde han ikke blive hjemme, han skulde paa en større Skole i Karthago for at fortsætte sine Studeringer — han havde allerede da bestemt at ville være Taler — og Monika maatte overgive ham i Guds Varetægt og lade ham rejse. Men hun slap ham ikke; Moderøjet og Moderhjærtet fulgte ham stadig, og i Bønnen kæmpede hun for og med ham. Snart hørte hun, hvorledes han i den fremmede og fordærvede By havde sluttet sig til daarlige Kammerater; mellem disse vilde han ogsaa være den første, og da han undertiden ikke kunde naa dem i at gjøre gale Streger, fordi Moderens Billede traadte ham i Vejen, saa løj han sig nogle paa, der var værre end deres, og satte en Ære i Skændselen. Men under alt dette søgte han dog Sandheden med hele sin Sjæls Kraft, og hvor mange hedenske Talere han end hørte, og hvor meget han end for et Øjeblik kunde henrives af dem, saa smagte det ham dog ikke i Længden, »han havde,« som han selv sagde det siden, »inddrukket Kristi Navn med Modermælken, saa intet henrev ham helt, naar det ikke blev budt ham i det Navn.« Ikke desto mindre faldt han fra den ene Vildfarelse i den anden, ledet, som han blev, af sine blinde Vejledere. Den klartseende Monika græd mange Taarer over sin forblindede Søn og bankede stadig stærkere og stærkere paa Naadens Port for ham, og Trøsten blev ogsaa skjænket hende. En Nat drømte hun sig staaende højt oppe paa en Stige, og en Engel viste hende, at Sønnen, glad og frejdig, stod ved hendes Side. Det maatte jo for en Tid trøste hende, men hun faldt dog ikke derfor hen og blev ligegyldig, og da han blev ved at fremture i sit ryggesløse Levned, henvendte hun sig til en Biskop og overhængte ham med

Bønner om, at han skulde tale med Sønnen og føre ham paa den rette Vej. Alle Biskoppens Trøstegrunde afviste hun og blev ved at bede, medens Taarerne — en Moders for sit ulykkelige Barn — strømmede ned ad hendes Kinder, indtil endelig Biskoppen udbrød: »Ti dog stille! Saadanne Taarers Søn kan ikke gaa fortabt, det er umuligt.« — Læg Mærke til, han sagde: Saadanne Taarers Søn! thi der er Forskjel paa Taarer. — Hans Ord lød for hende, som kom de fra Himlen, og hun blev trøstet.

Avgustin var imidlertid modnet til Mand, Monika var bleven Enke, hendes to andre Børn var ogsaa voxne, saa nu kunde hun rigtig tage sig af sine Smerters Barn. Han vilde til Rom for at bryde sig en Vej som Lærer i Talekunsten, thi han brændte af Begjærlighed efter Ære og Berømmelse. Monika holdt paa ham, hun var bange for Livet i den store Stad, bange for, at han end mere skulde besmittes; — det hjalp ikke, af Sted vilde han. Hun tiggede og bad da, om hun maatte følge med ham, og han lod, som han gik ind derpaa. Skibet laa og ventede paa dem ved Stranden i Nærheden af Cyprians Gravsted. Næste Morgen, hed det, skulde de rejse, og hun tilbragte Natten under Bøn paa den store Biskops Grav; men Avgustin sneg sig bort, gik om Bord og var næste Morgen langt borte fra Afrika paa Vejen til Italien.

I Rom blev han dog ikke længe. Man søgte en Mand, der kunde foredrage Talekunsten i Majland eller Milano i Norditalien; han søgte og fik Pladsen. Med nogle af sine afrikanske Venner rejste han der op og lejede sig en Bolig i Egnen om Milano ved Foden af Alperne, hvor alt mindede ham om hans Fødested Tagaste. Snart kom ogsaa hans Moder, hun havde søgt og endelig fundet ham, leve ham foruden kunde hun ikke. Snart blev hun ham ogsaa helt uundværlig.

Paa denne Tid levede i Milano den berømte Biskop Ambrosius; han var en udmærket Taler og en Mand, der

ikke levede en eneste Dag til Ende for sig selv. Nogle enkelte Træk skal vise os, hvorledes han var.

»De fattige er mine Skatmestere og Forvaltere,« sagde han, naar han med rund Haand delte sit Gods ud iblandt dem.

»En daarlig Søn svigter sin Moder, Fædrelandet, i Farens Stund,« det var hans Ord, naar Fjenden truede Landet, og han opfordrede Mændene til kraftigt Forsvar.

»Mine Vaaben er Taarerne, det er en Præsts rette Skyts; mit Værn er Menighedens Bønner,« — saaledes talte han, da Kejseren truede ham med sine Soldater, og:

»Jeg levede ikke saaledes blandt eder, at jeg skammer mig ved at leve; og jeg har saa god en Herre, at jeg ikke frygter for at dø!« sagde han, da nogle af Milanos Borgere kom til ham med Bud fra Gotherkongen Stilico, at han skulde bede for sit Liv. — Se, det var en Mand, det kan vi maaske nok kjende, selv om det er vanskeligt for os at pege paa en, der ligner ham nu om Stunder.

At Avgustin blev greben af hans Ord, er let forstaaeligt; thi her var ikke Ord alene men ogsaa Kraft. Hvad Avgustin ikke havde kunnet i mange Aar, kunde han nu: der steg fra hans forpinte Hjærte en Bøn til Gud om Frelse, og nu undgik han ikke Moderen men søgte hende, og de to bad sammen. »Jeg vil endnu se dig omvendt, inden jeg dør!« — disse Moderens Ord trøstede ham mægtig. Ofte søgte han Ambrosius for at tale med ham, kun sjældent lykkedes det for ham, Manden havde for meget at tage vare. Men naar Avgustin blot kunde faa Lov til at sidde stille i den store Sal, hvor Ambrosius arbejdede, da var han glad; der var nemlig udbredt over ham en saa synlig Fred — Avgustin kjendte det fra sin egen Moder — at den lige som meddelte sig til ham. At det var Freden, der overgik al Forstand, det forstod han, bedre end gennem en lang Prædiken, og saadan skulde det helst være al Tid og alle Steder.

Paa denne Tid truede den unge Kejser Ambrosius med

sine Soldater, fordi han ikke vilde udlevere en af Kirkerne til ham. Det var den Gang, han sagde: »Mine Vaaben er Taarerne, mit Værn Menighedens Bønner.« Han var samlet med sin Menighed i den store Kirke, Monika og hendes Søn var ogsaa til Stede, da Soldaterne omringede den; — ind i Helligdommen turde de ikke komme. Kan I tænke jer selv i deres Sted, — tænk kun, det var Ordrup Kirke, der var omringet, og I inde i den, — saa vil I forstaa, at det var et højtideligt Øjeblik, et Øjeblik fuldt af megen Alvor; vovede de sig ud af Kirken, var Døden dem vis. Menigheden holdt ud med deres Biskop, medens Dagen gik; der var godt Mod, medens ogsaa Natten gik til Ende. Da tonede næste Morgen fra den gamle Biskop en Sang, Jubel-sangen, som han havde digtet om Natten, hele Menigheden faldt i med, det var første Gang, Menighedssangen tonede. Lovsangen lød saa stærkt fra den store Mængde, at Murene syntes at ryste derved, og uden for blev der Bevægelse mellem Soldaterne. Stiger blev satte til Vinduerne, Ruderne slaede ind, og Soldater tog Plads i de aabne Rum for bedre at kunne lytte til Sangen, som snart forplantede sig videre ud iblandt den store Mængde af Krigere, og Kejseren maatte trække Soldaterne tilbage igjen, da han ikke mere kunde stole paa dem, og Ambrosius og hans Menighed var frelst. Det var i Aaret 386.

Saadanne Øjeblikke, som de her skildrede, hvor Moderen trolig fulgte Sønnen, maatte gjøre Indtryk paa Avgustin, og Aaret efter blev han døbt.

Nu gik det hjem ad til Afrika; Avgustin havde opgivet sin Plads som Lærer i Veltalenhed. I Ostia, et Badested ved Tiberflodens Udløb i Middelhavet, tog de ind for at hvile lidt. Her stod Moder og Søn en Dag ved det aabne Vindue og taledes sammen om det evige Liv.

»Naar nu alt i os og om os tav, og han, som skabte os, alene taledes, saa Sjælen henrykkedes, mon det ikke skulde være, hvad der menes med: »gaa ind til din Herres Glæde!« «

»Ja, min Søn,« svarede Monika, »jeg har set mit eneste Ønske opfyldt, set dig blive kristen; hvad skal jeg nu længer i Verden.«

Fem Dage efter gik hun til Sengs af Feber, og kort Tid efter lukkede Avgustin hendes Øjne. Først nu forstod han helt, hvad Moderen havde været for ham, og vi forstaar først ham ret, naar vi husker, hvilken Moder han havde. Femten hundrede Aar er forløbne siden den Gang, og endnu kan Hjærter varmes, saa Øjnene straalere derved, naar vi stiller os Monikas Liv for Øje.

Dette er Perlerne, jeg havde til eder; er I nu saa vidt, at I kan se dem, og kan I vurdere dem ret, saa bliver det næste Spørgsmaal dette, om I vil nøjes med en enkelt Gang at glædes ved Beskuelsen, eller om I har Lyst til at give noget af eders eget bort for at komme i varig Besiddelse af Skatten. Vi har vel alle lagt Mærke til, hvorledes Perlerne, trods deres store Ælde, har bevaret Glansen, dette skal være os et Vidnesbyrd om deres Ægthed. At mange af os maatte faa Lyst til at eje en saadan Perle, Lydigheden, Kjærligheden til Hjemmet og den himmelske Fader, og derved ogsaa Freden og Glæden i os selv og blive til Velsignelse for nogle fattige Sjæle, dertil velsigne os Gud i Jesu Navn!

Naar man nu med Alvor har læst og overvejet, hvad her er skrevet, og man atter for den fulde Forstaaelses Skyld vil mindes Forstanderens Udtalelser om, hvorledes den Skole skulde være, han vilde betro sine Børn, saa er der kun at føje til, at han, hvad enten det er Præsten, ham selv eller en anden, der har talt eller læst for Forældre og Børn, plejer til Slutning at samle som i en Hovedsum Kjærnen i Forkyndelsen, og idet han bedre end de andre kjender den Kreds, der er samlet om ham, lægger han dem særlig det paa Hjærte, der giver et Lys over deres eget Liv, som det har været levet i den nærmest liggende Tid; og Menighedens

Fællesbøn, Fadervor, samler saa alle dem, der beder, til Bøn om noget i egentlig Forstand fælles. Ogsaa paa denne Maade samler han saaledes de mange Kræfter til enig Virksomhed for det store Maal: at udvikle i hvert Barn en stærk Personlighed, der véd, hvad den vil for og med Sandheden.

Hvad har vel oprindeligt ført Forstanderen hen til den klare Opfattelse af, hvorledes Religionen skal bringes Bornene, og dermed af det store Misbrug med Ramse- og Udenadvæsenet paa det religiøse Omraade og bragt ham til med saa megen Inderlighed og Kraft at ville lade Guds Ord bo i den lille Verden, han kalder sin? -- Det er de Børn, der er blevne ham betroede, som han har lært af, det er deres Trang, han har forstaaet at aflytte dem; det er dem, som har forlangt af ham: Du skal berede Vejen til Faderen for os!

Et Barn paa 12 Aar betroes ham. Dette Barn kan man ikke mere med hverken i Skolen eller i Hjemmet. Faderen til Barnet kommer grædende og anmoder, om Forstanderen her vil tage sig af ham, vil, ved at bringe ham i sande Livsforhold, søge at faa ham til at elske Sandheden; ved at give ham virkelige Opgaver, bringe ham til at forstaa, at den virkelige Verden har Krav paa ham.

Her er en Opgave, som det ikke er nok at have Forstand paa, her skal Selvisheden og Vigtigheden til Side, her skal Arbejdet gøres af en anden, her skal Barnet fores lige til ham, som selv er Vejen, Sandheden og Livet. -- Udenad kan Drengen alt, hvad et Menneske kan fordre paa dette Omraade, men indenad kan han intet, -- den naturlige Fader har faaet en unaturlig Søn, og Opgaven for Fosterfaderen er den: at berede Vejen tilbage til Faderen for ham. Nu skal Drengen paa ethvert Punkt mærke, at Talemaader forslaar ikke; den løgnagtige Dreng skal ikke overhøres i, om han "kan" Budet, det skal ud af hans eget Liv vises ham, at han kan det ikke, thi

han overholder det ikke; ad den Vej skal han lære det at kjende. Ved at se, hvorledes det elskes, og Overtrædelserne mod det bekjendes, skal han faa Lyst til at ville opfylde det. Han skal ikke paa Ramse lære det sjette Bud med Forklaringer om ikke at besmitte Ægtesengen, han skal have en levende Fornemmelse af, at den Seng, han nu benytter, skal holdes ren, at Legemet paa det Udviklings-trin, det nu er, ogsaa skal være rent, og vor Omgængelse skal gennem Modsætningen for det første vise ham, at han ikke kan Budet, og for det andet give ham Lyst til at ville overholde det. Det skal vises ham, der véd udenad, at han maa ikke stjæle og maa ikke myrde, hvor ofte han har stjaalet Tiden og har den som et Rov, og hvor ofte han har dræbt Forældrenes Fred og Glæde; paa denne Maade skal han lære Budene, lære at forstaa, at de er givne til ham, og at han har overtraadt dem; — men den letfærdige Skolebrug af dem, der har været medvirkende Aarsag til, at de er komne til at staa fjærnt fra ham og uden Sammenhæng med hans Liv, skal undgaas som det Onde selv. Ikke Loven skreven paa Tavler eller i en Bog skal træde ham i Møde, men Loven, saaledes som den staar skreven i et alvorligt troende Menneskehjærte, skal møde ham og vidne for ham paa alle de Omraader, hans Liv bevæger sig paa; og hans Opdrager skal være hans levende Samvittighed, til hans egen kan gaa alene.

Lærerens Gjærning skal være en Johannes-Gjærning. Kan han stille sig som denne, da staar han godt. Og som man i hin Tid — medens Johannes stod i Ørkenen og talte det alvorlige Ord for at vende Børnenes Hjærter til Fædrene og derved berede Herren et velskikket Folk — kom med Spørgsmaalet: »Hvad skal jeg gjøre?» og han da viste hver enkelt det, der skulde være Maalet for ham, og med det samme kunde pege paa Vejen selv — saaledes skal vi ogsaa stille os, give hver enkelt et bestemt Svar paa det Spørgsmaal: »Hvad skal jeg gjøre?» et Spørgsmaal, som Gud i sin Naade har givet os det i vor Magt at faa vakt i Børnene.

Kan vi saa pege for dem paa Skikkelsen, der staar midt imellem dem, kan vi vise dem denne Skikkelse i al sin Herlighed, og kan vi lade hans Ord lyde i al dets dybe Kjærlighed, saa at hver faar det, han trænger til, saa er der Udsigt til, at Guds Rige med Fred og Glæde kan komme til dem. Saa kan det vel være smerteligt for os at opleve, at de en Tid gaar bort fra deres Barndoms Gud, men et kan vi da være forvissede om, og det er, at de aldrig kommer til at staa i de aabenbare Fornægteres Rækker; thi har de som Børn følt og maattet i deres eget Liv erkjende Sandheden, saa bliver de næppe Modstandere deraf, og kommer de end langt bort, der er dog al Tid Haab om, at de kan komme tilbage, naar de en Gang som den forlorne Søn har tilsat alt, hvad de selv ejede.

At berede Herren et velskikket Folk, at berede Hjærterne til at kunne modtage Tilsagnet om Naade og Fred, dertil skal vi bede om at maatte være med; men vi skal være paa det rene med, at det ikke sker paa nogen anden Maade end ved, at vi stiller os i et personligt Forhold til Børnene, og derved, at de stilles i et personligt Forhold til det evige Livs Ord. Ordet er saaet i deres Hjærter i den hellige Daab, paa mange underfulde Maader lader Gud Solskin og Regn afløse hinanden, saa det kan voxe op af Muldet, men Vinden maa bevæge det enkelte Ax, om der skal blive Frugt; — saaledes skal ogsaa det enkelte Menneskehjærte bevæges af Guds Aandepust, om det en Gang skal kunne indhøstes i Guds Lade.

Man forstaar maaske, at det foranførte Barn, der blev Forstanderen betroet for ved ham at bringes ind i sande Livsforhold, er kun et iblandt de mange; dette ene Billede er kun fremdraget, for at man kan forstaa, ad hvad Vej Forstanderen selv er bleven undervist, og paa hvad Maade han er bleven seende. Hvad der gjælder for denne Dreng, føler man vel, gjælder for alle Børn i større eller mindre Grad, og som det er vist, at saaledes som Fosterfaderen her tager det med Børnene, maa Forældrene ogsaa tage det,

om de vil røgte den Gjerning: at føre deres smaa til Frelseren. Og saa komme ingen med denne Indvending: »Dette er rigtigt nok, men hvordan skal det kunne gjenneføres under forhaanden værende Forhold.« Vi svarer: Her som i alle lignende Tilfælde maa der skjælnes imellem to Ting; den første er denne: Hvad er det rette? Det næste bliver saa at overveje, hvorledes det, vi har kjendt for Ret, kan gjenneføres under de givne Forhold. Læseren faar altsaa betænke, at her gjælder det for eller imod. Forstanderen her ude staar fast paa den Grund, her er fremstillet, han kan ikke forlade den men maa svare alle dem, som vil rokke ham, med Luthers Ord i Worms:

»Her staar jeg, jeg kan ikke andet.
Gud hjælpe mig! — Amen.«

Hermed maa Billedet betragtes som tegnet færdigt: et Stykke af et Skoleliv, levet paa et Grundlag, af hvilket der ikke kan tages fejl. Skulde man undre sig over det nøje Kjendskab til de mange Enkeltheder i Forhold og Tildragelser, som jeg har kunnet fremdrage, skal jeg kun til Forklaring tilføje, at det inderlige og fortrolige Forhold, i hvilket Forstander og Lærere staar til hinanden i alt, hvad der angaar Bornene, har gjort mig det muligt at skildre klart og, haaber jeg, ramme det væsentlige. Det er fremdeles mit Haab, at der i det lille Billede vil være meget, som er Interesse værd, hvad enten man saa er enig med os eller ej; de fire Borneportrætter drager mange af de smaa men betydningsfulde Træk frem af Forstanderens Virksomhed, og i Skildringen af Dagens Indledning og Afslutning saa vel som ved Søndagens Plads i vor Skole er der adskilligt, som ikke kan regnes at høre til det almindelige. — Men det er dog Bidragene til Religionsspørgsmaalet, som er det væsentlige, og som, det er mit Haab, vil give Anledning til de fleste Overvejelser.

Det har i det hele været mig om at gjøre at vise dem, der kjender Forstanderens Theorier, hvorledes han bringer dem i Anvendelse, saa man kan forstaa, at hans Udtalelser er mere end «Ord uden Daad», lige som det ogsaa har været mig om at gjøre — som bemærket i Indledningen — at bringe lidt Næring til det brændende Spørgsmaal inden for Skoleverdenen ved at vise, at der er Folk, der kæmper i det stille med god Frugt, saa at der en Gang kan voxes en Magt ud deraf.

Til Gavn for vort kjære Fædreland og til Menighedens Væxt skulde det blive, om Hjemmene stadig dybere kunde føle den Velsignelse, de er i Stand til at sprede om sig i større og større Kredse, ved at de tager de Opgaver op, der af Livets Herre er lagt til rette for dem; thi hvad vi aldrig maa glemme, er, at:

«Alt, hvad der svækker Hjemmet, svækker det hele Menneskeliv, selv om vi tilsyneladende ad Gjenveje kan fremlokke mange kjønne, men kunstige Frugter.»

SÆRLIGE MEDDELELSER.

SKOLENS LÆRERE.

Forstanderen: Dansk med M, I, III, IV, Historie med de yngste; Matematik, Naturlære. — Skrivning med de ældste.

Pastor O. Hohlenberg holder i Aftentimer religiøse Foredrag for samtlige Elever og deres Forældre.

Lærer Carl Christensen: Verdenshistorie og Nordens Historie, Zoologi, Botanik og Geografi; Dansk med II, Regning med M, I, II, Tegning med de ældre Elever, Gymnastik med alle Drengene.

Frøken Ida Olsen: Engelsk, Tysk og Fransk. — Haandarbejde med Pigerne.

Lærer A. Tommerup: Dansk, Regning, Skrivning og Tegning med de yngste.

Cand. philol. Vaupell giver privat Undervisning i Latin og Græsk.

FOSTERBØRN OG ELEVER.

---

1. **Cilius Edvard Ortmann**, 12 Aar, Søn af Ingeniør Ortmann, Malmø; kommen Avg. 1878.
2. **Jens Koch**, snart 14 Aar, Søn af afd. Proprietær Koch i Sverige; kommen Nov. 1879.
3. **Aage Engel**, 14 $\frac{1}{2}$ Aar, Søn af Kammerassessor Engel, Kjøbenhavn; kommen Maj 1880.
4. **Johannes Carl Qwist**, snart 11 Aar, Søn af Forpagter Qwist, Gyldenholm; kommen Jan. 1881.
5. **Georg Ludvig Holtermann**, 12 $\frac{1}{2}$ Aar, Søn af afdøde Pastor Holtermann; kommen Juni 1881.

6. Carl Edvard Gotfred Julius Pfeiffer, 14 Aar, Søn af Kjøbmand Pfeiffer, Skovshoved; kommen Oktbr. 1876.
7. Charlotte Jakobine Alvilda Pfeiffer, snart 11 Aar, Søster til foranstaaende; kommen Oktbr. 1878.
8. Carl Ludvig Rasmus Pfeiffer, 7½ Aar, Broder til de to foregaaende; kommen Marts 1880.
9. Peter Emil Norby, 13 Aar, Søn af Arbejdsmand Norby, Ordrup; kommen Marts 1877.
10. Hans Hansen, 12½ Aar, Søn af Skovløber Hansen, Ordrup Krat; kommen Maj 1878.
11. Christiane Frederikke Jensen, 11½ Aar, Datter af Husejer Jensen, Ordrup; kommen Maj 1878.
12. Hans Peter Hansen, 12 Aar, Søn af Kjøbmand Hansen, Jægersborg; kommen Avg. 1878.
13. Heinrich Theodor Andreas Martens, snart 14 Aar, Søn af Grosserer Martens, Ordrup; kommen Avg. 1879.
14. Carl Edvard Martens, 12 Aar, Broder til foranst.; kommen Avg. 1879.
15. Johannes Avgust Ludvig Martens, 11 Aar, Broder til foranst.; kommen Avg. 1879.
16. Ida Caroline Elisa Martens, 9 Aar, Søster til foranst.; kommen Avg. 1879.
17. Svend Erik Martens, 7 Aar, Broder til foranst.; kommen Avg. 1880.
18. Adelgunda Sebaline Kristine Andersen, 13 Aar, Datter af Gartner Andersen, Ordrup; kommen Avg. 1879.
19. Henriette Kirstine Christensen, 8½ Aar, Datter af Lærer Carl Christensen; kommen Oktbr. 1879.
20. Peter Andreas Rasmussen, 11 Aar, Søn af Gartner Rasmussen, Skovshoved; kommen Nov. 1879.
21. Louis Theodor Nikolej Find Rasmussen, snart 8 Aar, Broder til foranst.; kommen Nov. 1879.
22. Amanda Charlotte Olsen, 10 Aar, Datter af Arbejdsmand Olsen; kommen Decbr. 1879.
23. Christian Vilhelm Lemborg, 11 Aar, Søn af Gartner Lemborg, Charlottelund; kommen Decbr. 1879.
24. Carl Frederik Holger Lemborg, snart 13 Aar, Broder til foranst.; kommen Marts 1880.
25. Elisabeth Theodora Lemborg, 9½ Aar, Søster til foranst.; kommen Maj 1880.

26. Jens Peter Lemborg, 7 $\frac{1}{2}$ Aar, Broder til foranst.; kommen Maj 1881.
27. Andreas Bøjsen Beck, snart 10 Aar, Søn af Fisker Ole Nielsen Beck, Skovshoved; kommen Jan. 1880.
28. Hendrik Andersen, snart 14 Aar, Søn af Smedemester Andersen, Ordrup, kommen Jan. 1880.
29. Agnes Martha Hansen, 10 Aar, Datter af Maler Hansen, Ordrup; kommen Maj 1880.
30. Søren Jacobsen, 10 $\frac{1}{2}$ Aar, Søn af Gaardejer Jacobsen, Teglgård; kommen Maj 1880.
31. Christian Søren Jacobsen, 9 Aar, Broder til foranst.; kommen Maj 1880.
32. Niels Peter Jacobsen, snart 8 Aar, Broder til foranst.; kommen Maj 1880.
33. Christian Mogensen Overgaard, 8 $\frac{1}{2}$ Aar, Søn af Tømrer Overgaard, Skovshoved; kommen Juni 1880.
34. Carl Friedrich Jacob Stein, 12 $\frac{1}{2}$ Aar, Søn af Billedhugger Stein, Skovshoved; kommen Juni 1880.
35. Julius Johannes Jørgen Piening, snart 13 Aar, Søn af Dyr-læge Piening, Vridsløselille; kommen Oktbr. 1880.
36. Sidsel Kirstine Knudsen, 13 $\frac{1}{2}$ Aar, Datter af Væver Knudsen, Honum; kommen Jan. 1881.
37. Jakob Jørgensen, snart 16 Aar, Søn af afd. Gaardejer Jørgen Petersen i Jylland; kommen April 1881.
38. Niels Dudahl Nielsen, 7 Aar, Søn af Smedemester Nielsen, Skovshoved; kommen Maj 1881.
39. Niels Christian Martin Sibbern, 8 $\frac{1}{2}$ Aar, Søn af Smed Sibbern, Ordrup; kommen Maj 1881.
40. Peter Valdemar Bendtsen, 12 $\frac{1}{2}$ Aar, Søn af Beslagsmed Bendtsen, Jægersborg; kommen Oktbr. 1881.
41. Jørgen Eiberg Jensen, 9 $\frac{1}{2}$ Aar, Søn af Vognmand Jensen, Skovshoved; kommen Oktbr. 1881.
42. Fanny Frederiksen, snart 10 Aar, og
43. Caroline Marie Frederiksen, 8 Aar, Døtre af Forstanderen.

1—5 bor her paa Skolen.

Foruden disse er som Fosterbørn knyttede til mit Hjem:

44. Alfred Tommerup, der kom til mig i Avg. 1875 som Dreng og nu er Lærer og Medhjælper ved vor Skole.

45. Marie Katinka Holt, kommen til os i Juli 1878, Datter af Proprietær Holt, Sandal. Lever i mit Hus efter endt Skolegang.
46. Wenzel Flach de Neergaard, Søn af afd. Kammerjunker, Godsejer F. de Neergaard til Faarevejle; kommen Avg. 1880; læser til Ex. artium.

OVERSIGT

over hvad der er gennemgaaet i de forskjellige Fag
i det sidste Aars Tid.

Eleverne er delt i 6 Hovedafdelinger (der for Kortheds Skyld betegnes M, I, II, III, IV, V), dog saaledes, at enkelte Elever i enkelte Fag følger med en anden Afdeling end den, hvortil de ellers hører. Ofte undervises en Elev længere Tid for sig selv i Fag, hvor hans Standpunkt ikke falder sammen med nogen af de andres.

MODERSMAALET.

Afdeling M—I, Forstanderen; 4 Timer om Ugen. Her bruges ingen fælles Læsebog og gives ingen Lektier. Eleverne læser efter frit Valg af danske, norske og svenske Forfattere, idet dog de mindre udviklede Elever af Læreren vejledes i Valget; ofte slutter flere sig sammen om et større dramatisk Arbejde og fordeler indbyrdes Rollerne imellem sig. Større Partier af Dramaer og længere Digte læres udenad; men ogsaa dette sker efter Elevernes frie Tilskyndelse. — Paa denne Maade er det lykkedes os at vække de unges Kjærlighed til vort Sprog og vor Literatur og nære den i samme Forhold, som de har ofret megen Tid og mange Kræfter paa Arbejdet. For at give et Skjøn over det Omraade, paa hvilket vi har bevæget os, meddeles, hvad her er læst siden Sommerferien 1881:

- Af Holberg: Jæppe paa Bjærget.
- Wessel: Smeden og Bageren* og Hundemordet*.
  - Øhlenschläger: Tragedierne Palnatoke og Tordenskjold og et Stykke af Nordens Guder.*
  - H. C. Andersen: Isjomfruen og Suppe paa en Pølsepind.
  - Hauch: De fire Tidsaldre*.
  - Paludan Müller: Paradiset og — Refsnæs Skov*.
  - Carl Bagger: Den engelske Kaptejn*.
  - J. L. Heiberg: Tycho Brahes Farvel*.
  - Ingemann: Næssegreven*.
  - Ploug: Slaget ved Fredericia, Peter Tordenskjold*, Peter Griffenfeld*, Et Kys.
  - H. P. Holst: Den lille Hornblæser.
  - Welhaven: Asgaardrejen*.
  - Bjørnson: Han fik ej Lov til at lægge ud.
  - Tegnér: Fridthjofs Saga.
  - Runeberg: Døbeln vid Jutas*, Nr. 15 Stolt*, Sven Dufva, Torpflickan*, Fänrikens Marknadsminna.
  - Malmström: Hvi suckar det saa tungt uti skogen.*
  - Hedberg: Brölloppet på Ulfåsa.

De med * mærkede Digte er lærte udenad; des uden Stykker af Tragedierne Palnatoke og Tordenskjold, af Brölloppet på Ulfåsa, samt Vikingabalk af Tegnér's Fridthjof.

Det Grammatik, der fordres for at kunne bruge vort Modersmaal rettelig og smukt baade mundtlig og skriftlig, er læst. Resten henvises til Undervisningen i de fremmede Sprog.

Der skrives mindst én længere Afhandling om Ugen.

Afdeling II, Hr. Christensen; 6 Timer. Hele Wulffs Læsebog 3dje Del er læst. — Af Digte er lært udenad: Hr. Mikkell, Henrik og

Else, Kong Harald og Islændingen, De tvende Kirketaarne, Fru Martes Kilde, Søren Kanne, Marsk Stigs Døtre, Niels Ebbesen, Kong Svend og Biskop Vilhelm. — 1 Grammatik er gennemgaaet Sætningsdelene og Skilletegnes Brug; dernæst Ordklasserne undtagen Biord og Bindeord. — Der skrives 2—3 Stile om Ugen; de bestaar i fri Gjengivelse af en Fortælling og i Diktatstile.

Afdeling III, Forstanderen; 6 Timer. Læst Wulffs Læsebog 2den Del til Side 199 og en Del Digte hovedsagelig efter Lefoliis Samling for yngre Børn. Af Digte, der er lært uden ad, nævnes: Fru Martes Kilde, Dansen i Skoven, Søren Kanne, St. Lavrentius, Guldharpn, Den ømskindede Brudgom, Dronning Dagsmars Vise, af Frodes Drapa, De tvende Kirketaarne, Morten Luther. — Der skrives mindst 1—2 Stile om Ugen, dels skriftlig Gjengivelse af smaa lette Fortællinger, dels Afskrivning, hvor Eleverne selv maa sætte Skilletegn.

Afdeling IV, Forstanderen; 6 Timer. Læst Abrahamsens og Henningsens Læsebog samt et Stykke af H. C. Frederiksens Læsebog Nr. 2; des uden en Del Digte efter Lefoliis Samling for yngre Børn. Af udenadlærte Digte nævnes foruden de 5 første i Fortegnelsen fra Afdeling III: Visen om Tordenskjold, Den danske Soldat, Bonden og hans Søn, Flugten til Amerika. — 1—2 Gange om Ugen skrives Udenadsstil.

Afdeling V, Hr. Tommerup; 6 Timer. A: Læst H. C. Frederiksens Læsebog Nr. 1. — Der samtales om det læste, og de vanskeligere Ord staves. — Hver anden Dag Afskrivningsstil. Alle Bogens Digte er lærte udenad. De fremmeligere har des uden læst de første Stykker i H. C. Frederiksens danske Læsebog Nr. 2 og lært følgende Digte udenad: Bonden og hans Søn, Konen med Æggene, Min Fader var saa rig en Mand, Dansen i Skoven, Havresuppedrengen samt en Del Børnerim og Smaavers. — B: Dette Hold dannedes i Maj 1881 og har læst i H. C. Frederiksens danske Læsebog Nr. 1. Side 1—56. — Af Digte er lærte: Op min lille Ole, Hyp, hyp, hop, Min Fader var saa rig en Mand, Vor gamle Karo og en Del andre Smaavers.

VERDENSHISTORIE.

Hr. Christensen; 3 Timer om Ugen.

Mundtlig meddelt af Læreren Jødefolkets Historie til Jerusalems Odelæggelse ved Titus tillige med Ægypternes, Assyernes, Babylonier-

nes, Persernes, Grækernes og Romernes Historie hovedsagelig i disse Folks Forhold til Jødefolket. Korte skriftlige Optegnelser efter Læreren Diktat og hyppige Overhøringer har tjent til at befæste det meddelte hos Eleverne.

NORDENS HISTORIE.

De ældre Elever: Hr. Christensen; 4 Timer om Ugen.

Paa samme Maade som ved Verdenshistorien gennemgaaet de vigtigste Personer og Begivenheder i de tre nordiske Rigers Historie indtil Frederik den førstes Tid. Særlig udførlig er fortalt af Læreren og gjenfortalt af Eleverne Olaf den helliges Saga. Læreren har stundom i Uddrag læst højt af vore historiske Forfatteres Skrifter for nærmere at belyse Folkenes Sæder og Skikke til forskellige Tider.

To Elever er særlig forberedte af Hr. Christensen til Præliminærexamen efter Allens Danmarkshistorie til Skolebrug.

De yngre Elever: Forstanderen; 3 Timer.

Der er fortalt og af Eleverne gjenfortalt Stykker af den nordiske Gude- og Sagnhistorie.

ENGELSK.

Frøken Ida Olsen,

Afdeling M, 3 Timer. Forberedt til lille Præliminærexamen.

Afd. I, 3 Timer. Listovs engelske Læsestykker 2den Afdeling er brugt; hele Bogen læst; i Grammatik Hovedreglerne af Bøjningslæren; 2 Stile om Ugen efter Listovs Stiløvelser, 2den Afdeling, for fra til Side 35.

Afd. II, 3 Timer. Læst og skrevet Listovs engelske Læsestykker og Stiløvelser 1ste Afd. 40 Stykker. 2 Stile om Ugen. Hovedreglerne af Bøjningslæren indøvede.

Afd. III, 3 Timer. Læst og skrevet sidste Halvdel af Listovs Ledetraad 1ste Afd. og 42 Stykker af 2den Afd. 2 Stile om Ugen. I Grammatik indøves Hovedreglerne af Bøjningslæren.

Afd. IV, 3 Timer. Læst og skrevet Listovs Ledetraad 1ste Afd. til Stykke 74. 1 Stil om Ugen. I Grammatik indøvet de i Læsestykkerne forekommende Regler.

TYSK.

Frøken Ida Olsen.

Afdeling M, 3 Timer. Forberedt til Ex. artium og Præliminærexamen.

Afd. I, 3 Timer. Læst Slutningen af Schneekloths tyske Læsebog og Rungs Læsebog til Side 129. Hele Ankjærs tyske Formlære. En Del af Bogens Digte er lært udenad. 1 Stil om Ugen: løse Sætninger.

Afd. II, 3 Timer. Læst til Side 38 af Kaper og Simonsens Læsebog for Begyndere. Formlæren indøves mundtlig. 22 Stykker af Kapers Stiløvelser for Begyndere er skrevne i egentlige Stile.

FRANSK.

Frøken Ida Olsen.

Afdeling I, 3 Timer. Læst Jean Pio, Fransk Læsebog for Mellemklasserne i de højere Skoler til Side 114. Hele Formlæren er lært efter Pios franske Sproglære. Borrings franske Stiløvelser fra 2den Afd. til Stykke 26. 2 Stile om Ugen.

Afd. II, 3 Timer. Lærebog i Fransk for Begyndere af Jean Pio er brugt til Læse- og Skriveøvelser til Side 90. Grammatik efter Lærebogen. 2 Stile om Ugen

GEOGRAFI.

Hr. Christensen.

Afdeling M, 2 Timer, er forberedt til Ex. artium og Præliminærexamen; giver op til Skoleexamen Byerne i de fem Verdensdele lærte efter Kort; Bemærkninger om de enkelte Byer er nedskrevne og lærte efter Lærerens Diktat. Omfang som Erslevs Geografi Nr. 1.

Afd. I, 3 Timer. Højdeforholdene, Floder og Søer, de enkelte Landes Inddeling, Folkeslagenes Fordeling, klimatiske Forhold og Næringsveje i de fem Verdensdele samt Byerne i de tre nordiske Riger, Rusland, Tyskland, Holland og Belgien.

Afd. II, 3 Timer. Fordeling af Land og Vand, Højdeforhold, Floder og Søer, Landenes Inddeling i de fem Verdensdele; des uden Byerne i de tre nordiske Riger.

Afd. III, 2 Timer. Danmark: Inddeling og Byer med Jærnejsforbindelserne. Des uden Fordeling af Land og Vand paa hele Jordkloden.

Afd. I, II, III har faaet Stoffet meddelt ved mundtlig Fremstilling og fæstnet ved Brug af Erslevs Atlas og ved Særkort, tegnede af Læreren.

NATURHISTORIE.

Hr. Christensen.

Zoologi, 2 Timer. Krybdyr, Padder og Leddyr, mundtlig fremstillet efter Brehm.

Botanik, 1—2 Timer. Den almindelige Botanik og Træerne i de danske Skove; mundtlig fremstillet paa Grundlag af Vaupell: De danske Skove

I begge Fagene har Eleverne nedskrevet Hovedpunkterne efter Læreren Diktat.

NATURLÆRE.

Forstanderen; 1 Time.

Gjennemgaaet: De mekaniske Potenser, det vigtigste om draabeflydende og luftformige Legemers Ligevægt samt nogle Afsnit af Varmelæren — Grundtrækkene af den uorganiske Kemi.

Der bruges ingen Lærebøger.

MATHEMATIK.

Forstanderen.

Afdeling M, 4 Timer, giver op til Examen hele Plangeometrien og hele Algebraen omtrent i den Udstrækning, som fordres til Realafgangsexamen. Steens Lærebøger er brugte. En Elev forberedes til Ex. artium, 1 til lille Præliminærexamen.

Afd. I, 3 Timer, har gennemgaaet Addition, Subtraktion, Multiplikation uden Lærebog. I Geometri lært efter Steens Hovedformer i Rummet til XIX.

REGNING.

Afdeling M, Hr. Christensen; 3 Timer. Har naaet til følgende Opgaver:

1. 550 Tdr. Byg kjøbes i Danmark for 9 Kr. 90 Øre pr. Td. De sendes til England, hvorved der medgaar en Sum lig 12 pCt. af Indkjøbsprisen, og hvorved der svinder 9 Tdr. I England sælges hele Partiet med en Fortjeneste af 20 pCt. Hvor stor bliver Udsalgsprisen pr. Ton og hvor stor for hele Partiet? 18 Ton = 37 Tdr.

1 £ = 17 Kr. 80 Øre.

2. En Forstue har Form af et Trapez, hvis parallelle Sider er 6 Alen og $7\frac{1}{2}$ Alen, og hvis Højde er 4 Alen og 3 Tommer. Til at brolægge denne Forstue bruges Mursten, som stilles paa Kant; hvad koster dette, naar tusende Mursten, som er $8\frac{1}{4}$ Tommer lange og $2\frac{1}{8}$ Tommer tykke, koster 18 Kr. 85 Øre foruden Hjemtransporten, der udgjør 9 pCt., og Arbejdslønnen, der udgjør 61 pCt. af Stenenes Værdi?

Afd. I, Hr. Christensen; 3 Timer. Er naaet til at kunne regne:

1. $3\frac{3}{4}$ $\mathcal{H}$ Sølv med Finhed $\frac{1}{1}\frac{1}{2}$ sammensmeltes med 80 Kvint med Finhed $\frac{1}{1}\frac{5}{6}$ og 1 $\mathcal{H}$ 20 Kvint med Finhed $\frac{5}{1}\frac{1}{2}$. Hvor fin bliver Blanding?

2. Et Forraad Proviant kan holde ud i 8 Uger, naar Besætningen er 1500 Mand. Efter 1 Uges Forløb leveres et Slag, hvorved Femteparten af Besætningen mistes; 1 Uge herefter mistes Fjerdeparten af den daværende Besætning, men atter 1 Uge efter kommer der saa mange Mand til, at Provianten lige slaar til til den bestemte Tid. Hvor stor var den Afdeling, der kom til?

Afd. II, Hr. Christensen; 4 Timer. Er naaet til at kunne regne:

$$\left(\frac{3\frac{3}{4} \cdot 4\frac{1}{2} \cdot 5\frac{5}{6} \cdot 6\frac{5}{7}}{8\frac{8}{9} \cdot 9\frac{9}{10} \cdot 10\frac{10}{11}} + \frac{\frac{3}{4} \cdot \frac{4}{7} \cdot \frac{5}{6} \cdot \frac{7}{9}}{\frac{8}{7} \cdot \frac{1}{6} \cdot \frac{2}{2}\frac{1}{2}} \right) : \left(\frac{3\frac{1}{2} \cdot 4\frac{1}{4}}{3\frac{2}{5} \cdot 4\frac{1}{6}} - \frac{2\frac{2}{7} \cdot 1\frac{3}{8}}{2\frac{1}{4} \cdot 3\frac{3}{4}} \right)$$

Hovedregningsopgaver inden for de samme Omraader som Tavleregningen i de forskjellige Afdelinger.

Afd. III, Hr. Tommerup; 6 Timer.

De tre første Regningsarter med benævnte hele Tal; de tilsvarende Tabeller lærte.

Afd. IV, Hr. Tommerup; 6 Timer.

Gjennemgaaet de to første Regningsarter og begyndt paa lettere Multiplikationsstykker. Additions-, Subtraktions- og Multiplikationstabellen lært.

Afd. V, Hr. Tommerup; 6 Timer.

A: Gjennemgaaet Addition og Subtraktion. Tabellerne lært dertil.

B: Gjennemgaaet Addition. Tabellen lært dertil.

C: Addition af ubenævnte Tal ved Hjælp af Pinde. Begyndt paa Tabellen.

Afdelingerne III, IV og V A har Timer fælles; det samme er Tilfældet med Afdelingerne V B og V C.

HAANDARBEJDE

har Pigerne med Frøken Ida Olsen 7–8 Timer om Ugen.

SKRIVNING

3—6 Timer om Ugen De ældre Elever undervises af Forstanderen, de øvrige af Hr. Tommerup.

TEGNING

1 Time om Ugen. De ældre Elever hos Hr. Christensen, de yngre hos Hr. Tommerup.

GYMNASTIK

har samtlige Drengene med Hr. Christensen, 3 Timer om Ugen; om Sommeren hver Dag Svømning.

1 Elev forberedes til Examen artium, 1 til lille Præliminærexamen.

Hver Torsdag Aften fra Kl. 6 $\frac{1}{2}$ — undtagen i Sommertiden — holdes her opbyggelige Foredrag eller Oplæsninger for Eleverne og deres Forældre; i det sidste Aar af Pastor Hohlenberg, Overlærer Henrik Smith, Missionær Kofod, Lærer Rasmussen fra Skovshoved Skole, Lærer Carl Christensen her ved Skolen, samt Forstanderen.

Hver Søndag Formiddag Kl. 9 $\frac{1}{2}$ samles Eleverne og de af deres Forældre og nærmeste, der vil være med, paa Skolen om Guds Ord.

Hver Eftermiddag fra Kl. 4 $\frac{1}{2}$ undtagen Lørdag møder samtlige Elever paa Skolen og lærer deres Lektier under Lærernes Tilsyn eller Vejledning.

For Børn, der optages i mit Hus, er Betalingen 800—1000 Kr. aarlig, der betales fjerdingaarlig forud; for skolesøgende Drengene gives 12 Kr. om Maaneden, for Piger 8 Kr. 3 Elever har fri Skolegang, for 1 Elev betales Skolepengene af Fru Lund til Bernstorf Hovmarksgaard, Grosserer Martens og Manufakturhandler Ottesen.

Jeg træffes som Regel hver *søgn* Eftermiddag; om Søndagen er det mig derimod ikke godt muligt at ofre Tid til længere Samtaler og Forhandlinger vedrørende de enkelte Elever.

EXAMEN

afholdes 4de, 5te, 7de, 10de og 11te November. Fordelingen af Fagene ses af følgende Oversigt.

SKRIFTLIG EXAMEN.

Fredag d. 4de Novbr.

- 8—12. M—I. Dansk Stil.
V. Dansk Stil.

- 3— 7. M. Geom. Opgave.
II. Fortællingsstil.
III. Fortællingsstil.
IV. Udenadsstil.

Lørdag d. 5te Novbr.

- 8—10. Skjønkrivning, hele Skolen.
10—12. Engelsk Stil.

- 3— 7. M. Arithmetisk Opgave.
I. Arithmetisk Opgave.
III—V. Regning.

Mandag d. 7de Novbr.

- 8—10. M—I—II. Regning.
10—12. Tysk Stil.

- 3— 5. M—I. Dansk Stil.
II. Diktatstil.

- 5— 7. Fransk Stil.

MUNDTLIG EXAMEN.

Torsdag d. 10de Novbr.

- 9 — 10. Indledningsforedrag af Forstanderen.
10 — 11½. Verdenshistorie, Hr. Christensen.
11½—12. Ophold.
12 — 1½. M—I. Dansk, Forstanderen.
1½— 2½. III—IV—V a. Regning, Hr. Tommerup.
Fransk, Frøken Ida Olsen.

- 2½ — 3½. M—I—II. Regning, Hr. Christensen.
 M—I. Matematik, Forstanderen.
 3½ — 4½. Naturhistorie, Hr. Christensen.

Fredag d. 11te Novbr.

- 9 — 10½. Nordens Historie, Hr. Christensen.
 V b og c. Regning, Hr. Tommerup.
 10½ — 11½. Naturlære, Forstanderen.
 II—III. Tysk, Frøken Ida Olsen.
 11½ — 12. Ophold.
 12 — 1½. Geografi, Hr. Christensen.
 Engelsk, Frøken Ida Olsen.
 1½ — 2½. II. Dansk, Hr. Christensen.
 V. Dansk, Hr. Tommerup.
 2½ — 4. III—IV. Dansk og Fædrelandshistorie, Forstanderen.
 M—I. Tysk, Frøken Ida Olsen.
 Kl. 4. Afslutning af Pastor Hohlenberg.

Elevernes Forældre og andre nærstaaende, samt Skolens Venner indbydes til at overvære den mundtlige Examen. For dem, der kommer hertil fra Kjøbenhavn, bemærkes, at der gaar Morgentog fra den store Station Kl. 8 til Gjentofte, hvor Skolens Gjæster vil blive afhentede med Vogn, naar jeg i Tide faar Underretning om deres Komme.

Efter endt Examen er der Efteraarsferie d. 12te—13de—14de November.

Ordrup i Oktober 1881.

H. C. Frederiksen.